

**National Library
of Sweden**

Denna bok digitaliserades på Kungl. biblioteket år 2012

x. A
S. O. U.
STATENS OFFENTLIGA UTREDNINGAR 1946:85
JORDBRUKSDEPARTEMENTET

BETÄNKANDE
MED FÖRSLAG TILL
EN UTÖKAD KÖTTKONTROLL
M. M.

AVGIVET AV
1946 ÅRS KÖTTBESIKTNINGSKOMMITTÉ

S T O C K H O L M

1 9 4 6

Statens offentliga utredningar 1946

Kronologisk förteckning

1. Betänkande angående rundradion i Sverige. Dess aktuella behov och riktlinjer för dess framtida verksamhet. Norstedt. 167 s. **K.**
2. Dödligheten och tidigdödligheten i Sverige. Dess samband med nativitetssminskningen och dess förhållande vid olika former av förlösningsvård samt dess socialmedicinska och befolkningspolitiska betydelse. Av C. Gyllenswärd. Beckman. 115 s. **S.**
3. Betänkande med förslag till ändrade grunder för flottningslagstiftningen m. m. Hæggsström. 99 s. **Jo.**
4. Betänkande med förslag angående uniformspliktens omfattning för viss personal vid försvarsväsendet. V. Pettersson. 59 s. **Fö.**
5. Betänkande om barnkostnadernas fördelning med förslag angående allmänna barnbidrag m. m. V. Pettersson. 351 s. **S.**
6. Betänkande om barnkostnadernas fördelning med förslag angående allmänna barnbidrag m. m. Bilagor. Beckman. 153 s. **S.**
7. Betänkande och förslag rörande åtgärder för att begränsa antalet kontraktansställt manskap inom krigsmakten. Beckman. 136 s. **Fö.**
8. 1941 års lärarlönesakkunniga. Betänkande med förslag till boställsordning för folkskolans lärare m. m. Marcus. 146 s. **Fi.**
9. 1945 års universitetsberedning. 1. Docentinstitutionen. Hæggsström. 62 s. **E.**
10. Betänkande med förslag till omorganisation av väg- och vattenbyggnadsstyrelsen m. m. Katalog- o. Tidskriftstryck. 217 s. **K.**
11. 1940 års skolutrednings betänkanden och utredningar. 4. Skolpliktstidens skolformer. 2. Folkskolan. A. Allmän del. Idun. 341 s. **E.**
12. Betänkande om tandläkarutbildningens ordnande m. m. Del 1. Beckman. 216 s. **E.**
13. Investeringsutredningens betänkande med utredning rörande personal- och materielresurser m. m. för genomförande av ett arbetsprogram enligt av utredningen tidigare framlagt förslag. Marcus. 72 s. **Fi.**
14. 1940 års skolutrednings betänkanden och utredningar. 4. Skolpliktstidens skolformer. 4. Realskolan. Praktiska linjer. Idun. 193 s. **E.**
15. 1940 års skolutrednings betänkanden och utredningar. 4. Skolpliktstidens skolformer. 2. Folkskolan. B. Förslag till undervisningsplaner. Idun. 253 s. **E.**
16. Betänkande angående forsknings- och försöksverksamheten på jordbrukets område i Norrland. V. Pettersson. 133 s. **Jo.**
17. Den familjevårdande socialpolitiken. Beckman. 132 s. **S.**
18. PM angående utvecklingsplanering på jordbrukets område. Marcus. 252 s. **Jo.**
19. Betänkande med förslag rörande den ekonomiska försvarsberedskapens framtida organisation. Idun. 92 s. **Fö.**
20. Betänkande angående den centrala organisationen av det civila medicinal- och veterinärväsendet. Idun. 361 s. **S.**
21. Betänkande med utredning och förslag angående rätten till arbetstagares uppfinningar. Norstedt. 71 s. **Ju.**
22. Betänkande med förslag till ordnande av kreditgivnings- och rådgivningsverksamhet för hantverk och småindustri samt bildande av företagarnämnder. Marcus. 144 s. **H.**
23. Socialvårdskommitténs betänkande. 12. Utredning och förslag angående moderskapsbidrag. Beckman. 115 s. **S.**
24. Kommitténs för partiellt arbetsföra betänkande. 1. Förslag till effektiviserad kurators- och arbetsförmedlingsverksamhet för partiellt arbetsföra m. m. Katalog- o. Tidskriftstryck. 200 s. **S.**
25. Betänkande med förslag till lag med särskilda bestämmelser om uppfinningar m. m. av betydelse för rikets försvar. Norstedt. 37 s. **Ju.**
26. Betänkande angående tjänstepensionsförsäkringens organisation. Marcus. 71 s. **H.**
27. Betänkande med förslag till investeringsreserv för budgetåret 1946/47 av statliga, kommunala och statsunderstödda anläggningsarbeten. Marcus. vij, 378 s. **Fi.**
28. Bilagor till betänkande med förslag till investeringsreserv för budgetåret 1946/47 av statliga, kommunala och statsunderstödda anläggningsarbeten. Marcus. 95 s. **Fi.**
29. 1943 års jordbrukstaxeringsakkunniga. Betänkande med förslag till ändrade bestämmelser i fråga om taxering av inkomst av jordbruksfastighet samt lag om jordbrukshöförlag. Marcus. 281 s. 3 bil. **Fi.**
30. Socialutbildningsakkunniga. 2. Utredning och förslag rörande statsvetenskapliga examina m. m. Hæggsström. 127 s. **E.**
31. 1940 års skolutrednings betänkanden och utredningar. 6. Skolans inre arbete. Synpunkter på fostran och undervisning. Idun. 194 s. **E.**
32. Betänkande med förslag till förordning angående allmänt kyrkomöte m. m. Hæggsström. 161 s. **E.**
33. Försäkringsutredningen. Förslag till lag om försäkringsrörelse m. m. 1. Lagtext. Norstedt. iv, 150 s. **H.**
34. Försäkringsutredningen. Förslag till lag om försäkringsrörelse m. m. 2. Motiv. Norstedt. vj, 441 s. **H.**
35. Statsmakterna och folkhushållningen under den till följd av stormaktskriget 1939 inträdda krisen. Del 6. Tiden juli 1944—juni 1945. Idun. 476 s. **Fö.**
36. Parlamentariska undersökningskommissionen angående flyktigärenden och säkerhetstjänst. 1. Betänkande angående flyktingars behandling. Beckman. 500 s. **S.**
37. Socialvårdskommitténs betänkande. 13. Förslag angående folkpensioneringens administrativa handhavande m. m. V. Pettersson. 114 s. **S.**
38. Betänkande med förslag rörande officersutbildningen inom armén m. m. Hæggsström. xij, 504 s. **Fö.**
39. Den svenska växtodlingens utvecklingstendenser samt dess inriktande efter kriget. Idun. 106 s. **Jo.**
40. Betänkande angående hantverkets och småindustriens befrämjande. Marcus. 192 s. **H.**
41. Betänkande med förslag till skogsvårdslag m. m. Marcus. 430 s. **Jo.**
42. Riktlinjer för den framtida jordbrukspolitiken. Del 1. Idun. 282 s. **Jo.**
43. Betänkande med förslag till verkstadsorganisation för väg- och vattenbyggnadsväsendet. Sv. Tryckeri AB. (2) 105 s. **K.**
44. Sakkunniga angående arbetsförmedlingens organisation. Del 1. Den offentliga arbetsförmedlingen under krigsåren. V. Pettersson. 390 s. **Fi.**
45. Betänkande med förslag till Åtgärder för främjande av rikhästaveln m. m. Norstedt. 94 s. **Fö.**
46. Riktlinjer för den framtida jordbrukspolitiken. Del 2. Idun. 606 s. **Jo.**
47. Rationalitetsvariationerna inom det svenska jordbruket. Av L. Nannesson. Idun. 84 s. **Jo.**
48. 1945 års lönekommitté. 1. Betänkande med förslag till statliga löneplaner m. m. Marcus. 240 s. **Fi.**
49. Ärvdabalksakkunnigas förslag till föräldrabalk. Norstedt. 192 s. **Ju.**
50. Betänkande med förslag till nyorganisation av kyrkomusikerbefattningarna m. m. Del. 2. Sv. Tryckeri AB. iv, 216 s. **E.**
51. Sakkunniga angående arbetsförmedlingens organisation. Del. 2. Den offentliga arbetsförmedlingens framtida organisation. Motiv och förslag. V. Pettersson. 189 s. **Fi.**
52. Socialvårdskommitténs betänkande. 14. Utredning och förslag angående ålderdomshem m. m. Beckman. 88 s. **S.**
53. Betänkande om befolkningspolitikens organisation m. m. Beckman. 70 s. **S.**
54. Utredning angående reglering av den territoriella församlingsindelningen i Stockholm. Av E. Schalling. V. Pettersson. 254 s. **E.**
55. Utredning rörande sexualundervisningen i högre skolor jämte förslag till handledning i sexualundervisning för lärare i högre skolor. Hæggsström. 103 s. 4 pl. **E.**
56. 1944 års skattesakkunniga. 2. Betänkande med förslag angående idrottssammanslutningars beskattning för inkomst. V. Pettersson. 198 s. **Fi.**

(Forts. Å omslagets 3:e sida.)

STATENS OFFENTLIGA UTREDNINGAR 1946: 85
JORDBRUKSDEPARTEMENTET

BETÄNKANDE
MED FÖRSLAG TILL
EN UTÖKAD KÖTTKONTROLL
M. M.

AVGIVET AV
1946 ÅRS KÖTTBESIKTNINGSKOMMITTÉ

STOCKHOLM 1946
IDUNS TRYCKERIAKTIEBOLAG, ESSELTE AB
618127

EN UTÖKAD KÖTTKONTROLL

M. M.

1910 THE ROYAL LAGBURY TYPE

INNEHÅLLSFÖRTECKNING.

	Sid.
Skrivelse till statsrådet G. E. Sträng	5
Författningsförslag	7
Kap. I. Utredningsuppdraget	14
Kap. II. Frågan om utvidgning av köttkontrollen	16
1. Översikt av gällande bestämmelser	16
2. Framställningar om ändring i gällande bestämmelser	20
3. Köttkontrollens nuvarande omfattning	22
A. Besiktningstvängets geografiska utbredning	22
B. Befintliga besiktningssällen	24
C. Köttbesiktningens omfattning i förhållande till den totala slakten	27
D. Slutsatser i anledning av uppgifterna om köttbesiktningens nuvarande omfattning	35
4. Uttalanden av länsveterinärerna	37
5. Kort redogörelse för köttkontrollen i de övriga nordiska länderna	44
6. Kommitténs förslag	47
A. Köttbesiktningstvängets utvidgning	47
B. Köttbesiktningssverksamhetens framtida organisation	52
C. Erforderlig utbyggnad av besiktningssanordningarna vid införande av allmänt köttbesiktningstsvång	54
D. Statsbidrag till inrättande av besiktningssbyrå	61
Kap. III. Frågan om ordningsföreskrifter för slakterirörelsen	62
Kap. IV. Specialmotivering till författningsförslagen	66
Särskilt yttrande av herr Karlsson	69
Bilaga: Karta.	

Till Herr Statsrådet G. E. Sträng.

Genom beslut av Kungl. Maj:t den 18 januari 1946 bemyndigades Herr Statsrådet att tillkalla högst sex sakkunniga för att i enlighet med angivna riktlinjer verkställa utredning och avgiva förslag angående en översyn av gällande bestämmelser om köttbesiktningstvång.

Jämlikt detta bemyndigande tillkallades samma dag riksdagsmannen Abel Andersson, Löbbo, ordförande, länsveterinären Bror Andersson, Visby, riksdagsmannen Nils Jönsson, Rosshol, direktören Gunnar Karlsson, Stockholm, fabrikschefen Gustav Thorbjörnsson, Stockholm, och majoren Ragnar Aaby-Ericsson, Dansjö, att såsom sakkunniga verkställa ifrågavarande utredning. Den 28 mars 1946 förordnades revisionssekreteraren Gösta Schirén att såsom expert biträda de sakkunniga.

De sakkunniga ha antagit benämningen 1946 års köttbesiktningskommitté.

För att tagas i övervägande vid utredningsuppdragets fullgörande har Kungl. Maj:t till kommittén överlämnat

dels en framställning den 13 mars 1946 av styrelsen för Svenska veterinärföreningen för kött- och mjölkhygien om utfärdande av bestämmelser rörande besiktning av renkött,

dels ock vissa av medicinalstyrelsen med skrivelse den 7 maj 1946 överlämnade handlingar rörande en av styrelsen påbörjad utredning om sjukdomen trikinos.

Med vederbörligt medgivande har kommittén företagit följande studieresor, nämligen den 20 och 21 juni 1946 till Kronobergs län, den 29 juli—1 augusti 1946 till Danmark, den 2 augusti 1946 till Malmöhus och Kristianstads län och den 19—22 augusti 1946 till Västernorrlands och Jämtlands län.

Kommittén får härmed överlämna »Betänkande med förslag till en utökad köttkontroll med mera» innefattande kommitténs ståndpunktstagande till de av denna hittills behandlade frågorna om en utvidgning av köttbesiktningstvånget och om ordningsföreskrifter för slakterirörelsen, jämte författningsförslag. Särskilt yttrande av undertecknad Karlsson bifogas.

Efter ytterligare utredningsarbete avser kommittén att avgiva särskilt utlåtande rörande frågorna om besiktningstvång för kött av ren samt bättre hygien vid renslakt och vid behandlingen av renkött ävensom om åtgärder mot sjukdomen trikinos.

Stockholm den 18 december 1946.

ABEL ANDERSSON

BROR ANDERSSON

NILS JÖNSSON

GUNNAR KARLSSON

GUSTAV THORBJÖRNSSON

R. AABY-ERICSSON

/ Gösta Schirén.

Författningsförslag.

Fö r s l a g

till

lag om ändring i vissa delar av lagen den 11 maj 1934 (nr 140) angående köttbesiktning och slakthus.

Härigenom förordnas, att 2 § 2 och 3 mom., 3 § 1 och 3 mom. samt 8 § 1 mom. lagen den 11 maj 1934 angående köttbesiktning och slakthus skola erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives.

2 §.

2 mom. Köttbesiktningstvång skall gälla inom hela riket; dock kan Konungen efter framställning av kommun med hänsyn till särskilda omständigheter medgiva, att kommunen eller viss del av denna skall för bestämd tid eller tills vidare vara undantagen från köttbesiktningstvången.

3 mom. I kommun med köttbesiktningstvång skola genom kommunens försorg och på dess bekostnad finnas anställt nödigt antal besiktningsveterinärer och vara vidtagna de övriga åtgärder, som erfordras för att köttbesiktning inom kommunen må kunna äga rum utan större tidsutdräkt eller annan olägenhet, Konungen dock obetaget att, där den för kommunen erforderliga besiktningen finnes kunna utan olägenhet verkställas inom annan eller andra kommuner eller i offentligt slakthus, som avses i 3 §, eller i kontrollslakteri, varom stadgas i 9 §, medgiva befrielse från skyldighet som här avses. Över ansökan om befrielse skola Konungens befallningshavande och medicinalstyrelsen yttra sig.

Kunna kommuner, vilka i enlighet med vad nu sagts skola hava gemensamma besiktningsanordningar, icke enas om bestridandet av kostnaderna för verksamheten, har länsstyrelsen att på framställning av kommun fastställa grunderna för kostnadernas fördelning mellan kommunerna. Hänsyn skall därvid främst tagas till folkmängdens storlek i vart och ett område, som betjänas av besiktningsanordningarna.

3 §.

1 mom. Slakthustvång innefattar — — — slakthustvånget omfattar.

Slakthustvång må beslutas skola gälla, sedan offentligt slakthus enligt av medicinalstyrelsen, efter Konungens befallningshavandes hörande, gillad

plan blivit uppfört och efter av medicinalstyrelsen föranstaltad avsyning godkänd, samt under villkor att genom stadens försorg och på dess bekostnad anställas de besiktningsveterinärer och vidtagas de övriga åtgärder, som för slakthusets behöriga skötsel äro nödiga. Innefattar beslutet inrättande av slakthus utom stadens område, varde beslutet i denna del underställt Konungens prövning.

Förbud, varom — — — offentliga slakthuset.

3 mom. Beträffande ändring i eller upphävande av stadgande om slakthus-
tvång iakttages enahanda förfarande, som i 1 mom. första stycket sägs.

8 §.

1 mom. För köttbesiktning, för sådan behandling av kött, som omförmäles i 6 § 2 mom., samt för begagnande av offentligt slakthus äger kommunen uppbära avgifter enligt taxa, som Konungen fastställer. Sådan taxa skall beträffande andra avgifter än för begagnande av offentligt slakthus fastställas för minst ett år i sänder. Förslag till taxa avgives, i fråga om köttbesiktning och sådan behandling som ovan sägs, av hälsovårdsnämnden samt, i fråga om begagnande av offentligt slakthus, av slakthusets styrelse. Över förslaget skola Konungens befallningshavande och medicinalstyrelsen yttra sig. Avgifterna må — — — å anläggningskapitalet. Ej heller må avgifterna för besiktning och behandling, som ovan sägs, fastställas till högre belopp än som motsvarar de avgifter, vilka under det närmast före taxans fastställande tillämdalupna kalenderåret i medeltal erfordrats inom riket.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1949.

Förslag

till

kungörelse angående ändring i vissa delar av kungörelsen den 30 november 1934 (nr 558) om besiktning och stämpling av kött m. m. enligt lagen angående köttbesiktning och slakthus.

Härigenom förordnas, att 1, 2, 4—6 och 9 §§, 10 § 2 och 3 mom. samt 14—16 §§ kungörelsen den 30 november 1934 om besiktning och stämpling av kött m. m. enligt lagen angående köttbesiktning och slakthus skola erhålla ändrad lydelse på sätt nedan anges.

1 §.

1 mom. Besiktningsveterinär, varom förmäles i lagen angående köttbesiktning och slakthus, skall förordnas av medicinalstyrelsen efter hörande av hälsovårdsnämnd eller styrelse för offentligt slakthus.

Förordnas vid offentligt slakthus, köttbesiktningsbyrå eller köttbesiktningsstation två eller flera besiktningsveterinärer med olika tjänsteställning, skall i förordnandet angivas vilken tjänsteställning som därmed avses.

Medicinalstyrelsen skall — — — därtill äro.

2 mom. Då befattning — — — godkänt belopp.

3 mom. Vid behov av ledighet eller eljest vid hinder för besiktningsveterinär äger styrelsen för offentligt slakthus eller hälsovårdsnämnden att under tid ej överstigande åtta dagar anmoda vederbörande ställföreträdare att tjänstgöra i besiktningsveterinärens ställe. Meddelande härom skall av myndigheten senast vid årets slut tillställas medicinalstyrelsen.

Inträffar vakans — — — därtill äro.

4 mom. Om besiktningsveterinärs tillsättande och entledigande samt förordnande, varom i 3 mom. sägs, och dess återkallande skall medicinalstyrelsen underrätta vederbörande länsstyrelse ävensom hälsovårdsnämnd eller styrelse för offentligt slakthus.

5 mom. Hälsovårdsnämnd eller styrelse för offentligt slakthus skall anställa erforderligt antal biträden åt besiktningsveterinär.

2 §.

Inom område med köttbesiktningstvång skall, därest icke Konungen på därom gjord framställning härifrån medgivit undantag, för utförande av köttbesiktning finnas erforderligt antal köttbesiktningsbyråer och köttbesiktningsstationer med därtill hörande inrättningar för särskild behandling och oskadliggörande av kött.

Köttbesiktningsbyrå inrättas och bekostas av kommunen. För sådan — — — med vatten.

Köttbesiktningsstation må enligt beslut av stadsfullmäktige eller däremot svarande myndighet inrättas hos slakteri- eller charkuteriidkare, vilken tillhandahåller för besiktningsverksamheten erforderlig, av medicinalstyrelsen godkänd lokal. Upplåtes sådan lokal utan kostnad för kommunen och förbinder sig innehavaren att bestrida besiktningsveterinärens resekostnader för inställelser där, äge kommunen icke vägra att inrätta köttbesiktningsstation med mindre sådan befinnes uppenbart onödig eller anställande av besiktningsveterinär skulle vålla kommunen avsevärd kostnad utöver vad som kan täckas med avgifterna för besiktningen. Kommunen har att bekosta mikroskop och laboratorieutrustning, som erfordras vid köttbesiktningsstation.

Köttbesiktningsbyråer och köttbesiktningsstationer skola hållas öppna å tid, som hälsovårdsnämnden bestämmer.

I offentligt slakthus skall å tid, som hälsovårdsnämnden efter hörande av slakthusets styrelse föreskriver, där tjänstgörande besiktningsveterinär verkställa besiktning jämväl av kött, som blivit uppslaktat utom inrättningen och dit införes för besiktning.

4 §.

Då hel kropp i fruset tillstånd förelägges till besiktning, få kroppens sidor ej vara pressade mot varandra, utan skola bröst- och bukhålorna medelst före frysningen anbragta träspjälor eller på annat sätt hållas öppna, så att besiktningen av kroppens inre delar utan svårighet kan ske.

5 §.

Var och en som företer kött till besiktning vare skyldig att, om besiktningsveterinären det önskar, uppgiva vad han har sig bekant om köttet, såsom ägarens namn, orten varifrån det kommer, huruvida djuret varit sjukt före nedslaktningen m. m.

6 §.

Förelägges kött till besiktning utan att vad i avseende därå är i lag eller författning föreskrivet behörigen iakttagits, skall besiktningsveterinären vägra godkännande och stämpling av köttet samt, om anledning därtill förefinnes, anmäla förhållandet hos ortens polismyndighet.

9 §.

Å besiktningsställe skall föras journal över besiktigat kött enligt av medicinalstyrelsen fastställt formulär.

Rapport, innehållande — — — till medicinalstyrelsen.

10 §.

2 mom. Å kött, som avses i det i 1 mom. omförmälda lagrum samt besiktigats å köttbesiktningsbyrå, köttbesiktningsstation eller i offentligt slakthus, dit det införts för besiktning, skola anbringas stämplor av rektangulär form, på sätt här efteråt intagna figur utvisar. Dessa stämplor — — — röd färg.

(Stämpel.)

3 mom. Har vid föreläggande till besiktning å köttbesiktningsbyrå, köttbesiktningsstation eller i offentligt slakthus av kött, som omförmäles i 2 mom., köttet, på sätt i 3 § 2 mom. sägs, åtföljts av däri nämnda delar av djuret, skola å köttet med röd färg anbringas stämplor av oval form enligt nedanstående mönster. Dessa stämplor — — — besiktningen skett.

(Stämpel.)

14 §.

Besiktigat och stämplat kött och slaktavfall ävensom därav beredd köttvara, som förvaras inom offentligt slakthus, köttbesiktningsbyrå eller köttbesiktningsstation, skola stå under besiktningsveterinärs kontroll. Finner besiktningsveterinären — — — och slakthus.

15 §.

Det skall ankomma på medicinalstyrelsen att utfärda erforderliga föreskrifter till främjande av snygghet, renlighet och sundhet inom offentligt slakthus, köttbesiktningsbyrå och köttbesiktningsstation.

16 §.

Den till tjänsteställningen främste besiktningsveterinären vid vederbörande slakthus, köttbesiktningsbyrå eller köttbesiktningsstation skall tillse, att i denna kungörelse givna bestämmelser och av medicinalstyrelsen i enlighet med densamma meddelade föreskrifter noggrant efterlevas. Av besiktningsveterinären — — — rättelses vinnande.

Denna kungörelse träder i kraft den 1 januari 1949.

F ö r s l a g

till

kungörelse angående ändring i vissa delar av kungörelsen den 30 november 1934 (nr 559) angående kontrollslakterier.

Härigenom förordnas, att 5 §, 7 § 2 och 3 mom. samt 8, 13 och 16 §§ kungörelsen den 30 november 1934 angående kontrollslakterier skola erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives.

5 §.

1 mom. Vid slakt — — — utfärdade föreskrifter.

2 mom. Bestämmelsen i — — — där besiktigas.

3 mom. I kontrollslakteri skall, å tid som hälsovårdsnämnden efter hörande av slakteriets innehavare bestämmer, där tjänstgörande besiktningsveterinär verkställa besiktning jämväl av kött, som blivit uppslaktat utom inrättningen och dit införes för besiktning. Erfordras för sådant kött behandling, som i 7 § 2 mom. avses, skall jämväl behandlingen utföras i kontrollslakteriet. Det för nu nämnda besiktningsverksamhet avsedda utrymmet skall vara för ändamålet godkänt av medicinalstyrelsen.

För köttbesiktning och behandling, varom i första stycket förmåles, äger innehavaren av kontrollslakteriet uppbära avgifter enligt taxa, som Konungen efter förslag av innehavaren fastställer för minst ett år i sänder. Över förslaget skola hälsovårdsnämnden, länsstyrelsen och medicinalstyrelsen yttra sig. Avgifterna må icke överstiga innehavarens kostnader för besiktningen och behandlingen.

Med avseende å besiktning, som i första stycket sägs, skola bestämmelserna i 4—8 §§ kungörelsen den 30 november 1934 (nr 558) om besiktning

och stämpling av kött m. m. enligt lagen angående köttbesiktning och slakthus äga tillämpning.

7 §.

2 mom. Befinnes vid nämnda besiktning kött eller slaktavfall vara av sådan beskaffenhet att detsamma först efter särskild behandling kan godkännas, skall, därest ej innehavaren av slakteriinrättningen eller annan, som är ägare till varan, begär att varan skall oskadliggöras på sätt i 3 mom. sägs, densamma under besiktningsveterinärens kontroll undergå sådan särskild behandling samt därefter stämplas.

3 mom. Finnes vid besiktning enligt denna kungörelse kött eller slaktavfall vara till människoföda otjänligt, skall detsamma under besiktningsveterinärens kontroll användas till tekniskt bruk, därest innehavaren av slakteriinrättningen eller annan, som är ägare till varan, så önskar och det kan ske, men eljest på annat sätt oskadliggöras.

8 §.

1 mom. Å kött och slaktavfall, som godkänts på sätt i 7 § 1 mom. sägs samt härrör från djur uppslaktat i kontrollslakteri, skola anbringas stämplars av cirkelrund form enligt nedanstående mönster. Dessa stämplars — — — blå färg.

(Stämpel.)

2 mom. Å kött och slaktavfall, som avses i 7 § 2 mom. samt härrör från djur uppslaktat i kontrollslakteri, skola anbringas stämplars av triangulär form enligt följande mönster. I sådan — — — röd färg.

(Stämpel.)

3 mom. När i kontrollslakteri besiktigats kött av djur, som blivit slaktat utom slakteriet, skola i fråga om stämpling av köttet tillämpas bestämmelserna i 10 § 2—4 mom. kungörelsen den 30 november 1934 (nr 558) om besiktning och stämpling av kött m. m. enligt lagen angående köttbesiktning och slakthus.

13 §.

I kontrollslakteri må icke för annat ändamål än besiktning eller i samband därmed stående behandling införas eller förvaras kött, slaktavfall eller därav beredda varor, som icke må försälas inom område med köttbesiktningstvång.

16 §.

1 mom. Därest vid besiktning, verkställd enligt denna kungörelse, slakteriinrättningens innehavare eller annan ägare av kött icke åtnöjes med besiktningsveterinärs åtgärd eller beslut, må han däri söka ändring genom besvär, vilka böra vid talans förlust till länsstyrelsen ingivas inom tio dagar efter det klaganden av åtgärden eller beslutet erhöi del, dagen då delgiv-

ningen skedde likväl oräknad; skolande emellertid, utan hinder av besvär, det överklagade beslutet lända till efterrättelse, intill dess annorlunda kan varda förordnat.

2 mom. Besiktningsveterinär är — — — skälen därför.

Denna kungörelse träder i kraft den 1 januari 1949.

F ö r s l a g

till

**kungörelse om ändrad lydelse av 64 § 3 mom. 3. civila avlöningsreglementet
den 4 januari 1939 (nr 8).**

Häriigenom förordnas, att 64 § 4 mom. 3. civila avlöningsreglementet den 4 januari 1939 skall erhålla följande ändrade lydelse.

63 §.

4 mom. *Vissa särskilda bestämmelser.*

3. Distriktsveterinär skall, om han därtill av medicinalstyrelsen förordnas, vara skyldig att mot av styrelsen godkänd ersättning bestrida jämväl veterinärbefattning vid köttbesiktningsbyrå och köttbesiktningsstation, belägen inom veterinärens distrikt.

Denna kungörelse träder i kraft den 1 januari 1949.

KAPITEL I.

Utredningsuppdraget.

Till statsrådsprotokollet den 18 januari 1946 anförde *statsrådet Sträng*, efter att hava redogjort för gällande bestämmelser om köttkontroll och för vissa framställningar om en utvidgning av köttbesiktningstvånget, i huvudsak följande. Stora förutsättningar syntes finnas att nu få till stånd en mera allmän köttkontroll. I första hand hade möjligheterna därtill ökats genom den utbyggnad av slakteriorganisationerna som under senare år ägt rum samt genom tillkomsten av nya slakterier. De förbättringar av kommunikationerna på landsbygden, som bleve en följd av motortrafikens igångsättande i större omfattning, syntes även underlätta denna verksamhet. Otvivelaktigt skulle ett obligatoriskt köttbesiktningstvång vara önskvärt ur näringshygieniska synpunkter. Å andra sidan skulle införandet därav föranleda icke obetydliga kostnader och besvär, framförallt i mera glest bebyggda trakter. En ökad besiktningsskyldighet torde sålunda nödvändiggöra inrättandet av ett betydligt antal nya besiktningsbyråer och kunde även förväntas försvåra handeln med köttvaror samt medföra vissa fördyringar av dessa varor. Ökade anspråk komme även att ställas på veterinärväsendet. Emellertid borde frågan nu underkastas en närmare utredning.

I fråga om utredningsuppdraget anförde statsrådet vidare följande.

Vid utredningen bör undersökas i vad mån köttbesiktningstvånget bör utvidgas utöver vad nu i detta avseende gäller. Härvid synes då främst vara att överväga införandet av obligatoriskt köttbesiktningstvång för hela riket eller vissa delar därav. Det bör självfallet beaktas, att en sådan allmän skyldighet, såsom nyss berörts, kunde komma att bli ekonomiskt betungande eller förorsaka andra betydande olägenheter inom vissa landsdelar och områden med bristfälliga kommunikationer. I följd härav bör övervägas i vad mån från ett allmänt besiktningstvång böra göras undantag eller medgivnas lätnader i fråga om sättet eller anordningarna för besiktningens utförande.

Om vid utredningen befinnes, att köttbesiktningsverksamheten bör erhålla större omfattning än hittills, synas vidare böra undersökas möjligheterna att genomföra den önskvärda utbyggnaden med minsta möjliga ökning av antalet besiktningsbyråer och besiktningsveterinärer. Noggranna beräkningar böra verkställas rörande kostnaderna för stat och kommuner av den utvidgning som kan komma att föreslås samt av det eventuellt ökade behovet av veterinärer. Med hänsyn till kostnaderna torde i detta sammanhang böra undersökas möjligheterna av att anordna ambulatorisk köttkontroll genom anlitande av sådana vid den statliga veterinärorganisa-

tionen anställda befattningshavare, som anses kunna vid sidan av sina hittillsvarande åligganden även fullgöra uppgiften som besiktningsmän i nu förevarande hänseende. Tillika bör övervägas vilka anordningar som kunna erfordras med avseende å tillfälliga besiktningslokaler och kontrollen över hygien och ordning i dessa ävensom rörande kostnader för en ambulatorisk besiktning och sättet för dessas bestridande.

Enligt direktiven borde vid utredningen även få upptagas andra frågor som ågde samband med de däri berörda.

KAPITEL II.

Frågan om utvidgning av köttkontrollen.**1. Översikt av gällande bestämmelser.**

Under skråväsendets tid voro i Sverige slaktare och köttmånglare i sin näring underkastade bestämmelser, vilka synas för städernas del ha möjliggjort en tämligen effektiv kontroll över kött, som utbjöds till människoföda. Enligt förordningar från början av 1600-talet gällde, att i städerna skulle anordnas särskilda hus, vart och ett med två rum, varav det ena skulle användas för slakt av all boskap, som tillfördes staden för försäljning, och det andra skulle brukas av köttmånglarna för detaljhandeln. Såväl slaktare som köttmånglare voro särskilt förordnade. Köttet, vilket skulle »renligen pyntas och handteras», blev vägt och besiktigt av särskilda stadens betjante innan försäljning fick börja. Den sålunda gällande noggranna regleringen av slakterinäringen och kötthandeln upphörde med skråväsendets avskaffande genom fabriks- och hantverksordningen den 22 december 1846. Sedan slakterinäringen lämnats öppen för envar och de gemensamma slakthusen blivit nedlagda, försvårades kontrollen över verksamheten och sanitära missförhållanden blevo alltmera framträdande. I slutet av 1800-talet restes därför, särskilt från de större städerna, krav på en lagstiftning om obligatorisk köttkontroll.

De första bestämmelserna om köttbesiktnings- och slakthustvång infördes genom en lag den 22 december 1897. Tillkomsten härav föranleddes bland annat av framställningar från stadsfullmäktige i Stockholm och åtskilliga andra städer. Bestämmelserna ändrades och utbyggdes sedermera genom en lag angående köttbesiktning och slakthus, utfärdad den 10 oktober 1913 (nr 239). En avsevärd ytterligare utvidgning av köttkontrollen tillkom från och med den 1 januari 1935, då nu gällande bestämmelser, intagna i lagen den 11 maj 1934 (nr 140) angående köttbesiktning och slakthus, trädde i kraft. Sistnämnda bestämmelser ha undergått mindre ändringar genom lagar den 4 juni 1937 (nr 314) och den 8 mars 1940 (nr 124).

Köttbesiktnings tvånget innebär, enligt 2 § 1 mom. lagen angående köttbesiktning och slakthus, förbud att — därest köttet icke blivit godkänt vid besiktning av veterinär i den ordning, som anges i lagen — inom visst område saluhålla eller utbjuda till människoföda avsett färskt kött av nötkreatur, får, get, svin eller häst eller använda dylikt kött vid

beredning av föda för utspisning å offentligt spisningsställe eller av vara, avsedd för försäljning till människoföda, eller förvara sådant kött å allmän saluplats, i salubod med därmed i omedelbart samband varande lagerrum, å offentligt spisningsställe eller i lokal för tillverkning till avsalu av matvaror. Till kött räknas enligt 1 § icke allenast kött i vanlig bemärkelse utan även blod samt andra till människoföda brukliga delar av djur.

I fråga om salt, rökt eller torkat kött eller annan till människoföda avsedd, av kött beredd vara innebär besiktningstvånget förbud att saluhålla, utbjuda, använda eller förvara varan på sätt nyss sagts med mindre köttet blivit i färskt tillstånd godkänt vid besiktning. Kött, som är otjänligt till människoföda, skall genom besiktningsveterinärens försorg och under hans kontroll användas till tekniskt bruk eller på annat sätt oskadliggöras.

Genom Kungl. förordning den 27 mars 1942 (nr 134) har föreskrivits, att besiktningstvånget, därest Kungl. Maj:t ej annorlunda förordnar, skall avse jämväl kött av älg, björn, vildsvin, räv och grävling samt vara, beredd av kött av dessa djur.

Köttbesiktningstvång skall enligt 2 § 2 mom. i lagen angående köttbesiktning och slakthus, såvida ej Kungl. Maj:t med hänsyn till särskilda omständigheter annorlunda förordnar, gälla för varje stad och annat samhälle, där hälsovårdsstadgans föreskrifter rörande stad i tillämpliga delar gälla, om invånarantalet uppgår till 4 000 eller däröver. För andra områden kan köttbesiktningstvång införas frivilligt. Sålunda gäller att för stad eller annat samhälle som nyss sagts, med lägre invånarantal än 4 000, liksom även för kommun, där hälsovårdsstadgans föreskrifter rörande landet äga tillämpning, eller för visst område av sådant samhälle eller sådan kommun köttbesiktningstvång kan efter framställning av stadsfullmäktige eller däremot svarande myndighet stadgas av länsstyrelsen efter hörande av hushållnings-sällskapets förvaltningsutskott.

Å ort där köttbesiktningstvång gäller skall samhället eller kommunen anställa nödigt antal besiktningsveterinärer och vidtaga övriga åtgärder för besiktningens ordnande. Från dessa skyldigheter kan dock Kungl. Maj:t medgiva befrielse, om köttbesiktningen i stället utan olägenhet kan verkställas inom annat samhälle eller annan kommun eller i kontrollslakteri.

För köttbesiktningstvångets utbredning kommer att redogöras i det följande.

Köttbesiktningen verkställas genom att köttet i uppslaktat tillstånd uppvisas för besiktningsveterinären. Besiktningen skall enligt 5 § 2 mom. avse undersökning av minst halv kropp. Kött, som därvid finnes tjänligt till människoföda, skall genom stämpling eller märkning av köttet eller dess emballage betecknas som godkänt. Närmare bestämmelser angående besiktningen och stämplingen äro meddelade i Kungl. kungörelse den 30 november 1934 (nr 558). I 3 § 2 mom. denna kungörelse stadgas, att Kungl. Maj:t kan, på framställning av stadsfullmäktige eller däremot svarande myndighet, inom

område där besiktningstvång gäller medgiva, att för området föreskrives organ tvång, innebärande att kött skall vid besiktningen vara naturligt förenat med lungor, hjärta och lever samt i fråga om kött av svin även med huvud. I övrigt gäller om organ, enligt 1 mom. samma paragraf, att bröst- eller bukhinna, njure och ben ej få vara borttagna samt att besiktning av lösa organ icke får äga rum. Även inom område utan organ tvång skola följaktligen bl. a. huvud av svin, kalv, får eller get ävensom lungor, hjärta, lever och juver, då de företes för besiktning, vara naturligt förenade med kött i vanlig bemärkelse.

Slakthustvång innefattar enligt 3 § 1 mom. lagen angående köttbesiktning och slakthus förbud att slakta djur av de slag som avses med köttbesiktningstvånget annorledes än i särskilt för ändamålet inrättat och till allmänt begagnande upplåtet offentligt slakthus. Sådant tvång kan stadgas endast för stad eller visst område därav och föreskrives av länsstyrelsen på framställning av stadsfullmäktige och efter hörande av hushållningssällskapets förvaltningsutskott. Föreskrift om införande av slakthustvång meddelas, sedan offentligt slakthus blivit uppfört och godkänt enligt av medicinalstyrelsen, efter länsstyrelsens hörande, gillad plan. Ligger slakthuset utom stadens område, skall ärendet underställas Kungl. Maj:ts prövning. Är köttbesiktningstvång icke redan gällande för stad eller det område därav, inom vilket slakthustvång är avsett att införas, skall köttbesiktnings tvång införas i samband med slakthustvånget.

Utan hinder av slakthustvång får enligt samma moment djur nedslaktas utom det offentliga slakthuset, om nedslaktandet föranledes av hastigt inträffad sjukdom eller olyckshändelse. I sådant fall skall dock köttet, om det är avsett att användas till människoföda, genast efter nedslaktningen ostyckat jämte alla därtill hörande inälvor utom tarmar föras till det offentliga slakthuset för att där besiktigas. Vidare får person, bosatt inom stad med slakthustvång men utanför dess planlagda område, för förbrukning i eget hushåll slakta honom tillhöriga djur utom det offentliga slakthuset.

Förutom vad nu sagts innebär slakthustvånget även förbud att inom område där detsamma gäller saluhålla, utbjuda, använda eller förvara kött med mindre djuret slaktats i offentligt slakthus eller i enskild, under offentlig kontroll ställd slakteriinrättning.

Vid slakt i offentligt slakthus skall besiktningsveterinär enligt 5 § 1 mom. före nedslaktningen undersöka djurets hälsotillstånd och efteråt undersöka köttets duglighet till människoföda. Besiktningen omfattar även organen.

Slakthustvång gäller nu i sju städer, nämligen Stockholm, Göteborg, Malmö, Norrköping, Hälsingborg, Eskilstuna och Linköping.

För köttbesiktning och för begagnande av offentligt slakthus äger samhället eller kommunen, enligt 8 § 1 mom., uppbära avgifter enligt taxa, som Kungl. Maj:t fastställer. Beträffande andra avgifter än för begagnande av

offentligt slakthus fastställes taxan för minst ett år i sänder. Avgifterna få ej sättas högre än som kan anses erforderligt för att täcka kostnaderna för besiktningsverksamheten under taxans giltighetstid och, där fråga är om begagnande av offentligt slakthus, till att täcka jämväl kostnaden för slakthusets förvaltning och underhåll jämte skälig ränta å anläggningskapitalet. Besiktningstaxan får ej heller bestännas högre än den medeltaxa som erfordrats i riket under kalenderåret före taxans fastställande.

Utöver vad i det föregående anförts äger köttkontroll rum även vid vissa enskilda slakterier, vilka på ansökan av sina innehavare blivit av medicinalstyrelsen ställda under offentlig kontroll, s. k. kontrollslakterier. Till följd av den utveckling som jordbrukarnas föreningsrörelse erhållit har särskilt slakten vid kontrollslakterier, ägda av producentföreningar, under senare år fått en allt större omfattning och betydelse. Därmed har också, såsom kommer att närmare framgå av en redogörelse i det följande, större delen av köttbesiktningsverksamheten i riket kommit att förläggas till kontrollslakterierna. Om köttkontrollen vid dessa slakterier gäller enligt 9 § lagen angående köttbesiktning och slakthus, att kött av djur som slaktats i enskild slakteriinnrättning, vilken står under offentlig kontroll, och som där godkänts vid besiktning skall i alla avseenden så anses, som om det besiktigats och godkänts vid slakt i offentligt slakthus. Hinder möter följaktligen icke mot införande av sådant kött i stad med slakthustvång. Särskilda bestämmelser äro meddelade om besiktningsens utförande och om stämpling av kött, som uppslaktats i kontrollslakteri. I huvudsak överensstämma dessa med motsvarande föreskrifter för offentligt slakthus.

För brott mot bestämmelserna om besiktnings- och slakthustvång stadgas i 11 § bötesstraff. Högsta tillsynen å lagens efterlevnad utövas av medicinalstyrelsen, som även meddelar råd och anvisningar rörande köttbesiktning och därmed sammanhängande frågor.

I kungörelsen den 30 november 1934 (nr 558) om besiktning och stämpling av kött m. m. enligt lagen angående köttbesiktning och slakthus föreskrives vidare, att besiktningsveterinär jämte ställföreträdare för honom förordnas av medicinalstyrelsen efter hörande av hälsovårdsnämnd eller särskild myndighet, som har inseende över offentligt slakthus eller köttbesiktning. Ersättning till besiktningsveterinär vid besiktningsbyrå och offentligt slakthus bestämmes av vederbörande kommunala myndighet, men beloppet skall vara godkänt av medicinalstyrelsen. Enligt vad kommittén inhämtat har den principen tillämpats, att ersättningen bestämts till visst belopp för år, därvid storleken beträffande besiktningsbyrå gjorts beroende av den längre eller kortare tid byrån skolat hållas öppen. Biträden åt besiktningsveterinär, varibland särskilt äro att nämna mikroskopister för trikinundersökning av fläsk, anställas av hälsovårdsnämnden.

Enligt bestämmelse i kungörelsen den 30 november 1934 (nr 559) angående kontrollslakterier förordnar medicinalstyrelsen en eller flera besikt-

ningsveterinärer jämte ställföreträdare för dessa att vid kontrollslakteri fullgöra köttbesiktningen och utöva kontroll över slakteriet. Ersättning till sådan besiktningsveterinär bestämmes av medicinalstyrelsen efter hörande av slakteriinrättningens innehavare, vilken har att betala ersättningen. För närvarande utgår fast lön med 300 kronor i månaden jämte dyrtidstillägg samt därutöver viss ersättning för varje besiktigt djur.

I kungörelse den 30 november 1934 (nr 560) angående under offentlig kontroll ställda charkuterifabriker föreskrives, att enskild fabriksanläggning, belägen utanför område med köttbesiktningstvång och avsedd för beredning av salt, rökt eller torkat kött eller för tillverkning av annan vara, vid vars beredning användes kött, kan på ansökan av dess innehavare av medicinalstyrelsen ställas under offentlig kontroll (kontrollcharkuteri). I sådan fabriksanläggning får icke utan särskilt medgivande av medicinalstyrelsen införas kött eller köttvaror av beskaffenhet som faller under köttbesiktningstvånget med mindre salubjudande därav är tillåtet inom område med köttbesiktningstvång.

Angående kontroll vid införsel av köttvaror till område med köttbesiktningstvång meddelas föreskrifter i en särskild kungörelse, likaledes av den 30 november 1934 (nr 561). Härom gäller att köttvara icke får för försäljning, utbudande, användande eller förvarande, som avses i lagen om köttbesiktning och slakthus, införas till område med köttbesiktningstvång med mindre varan eller dess emballage är försedd med kontrollstämplar, som visa att den blivit godkänd vid besiktning, eller ock med särskilt angivet märke, som upptager bland annat avsändarens namn eller firma och som får användas endast för vara som må saluhållas inom område med köttbesiktningstvång och får åsättas varan eller emballaget endast inom sådant område eller å offentligt slakthus, kontrollslakteri eller kontrollcharkuteri.

2. Framställningar om ändring i gällande bestämmelser.

I samband med utredningens tillsättande överlämnades till kommittén en framställning den 13 december 1937 av *Riksförbundet landsbygdens folk* (RLF), däri förbundet hemställt om införande av obligatoriskt köttbesiktningstvång i alla kommuner med undantag av dem inom de sju nordligaste länen. Där borde nuvarande bestämmelser om kommunal bestämmanderätt alltjämt äga bestånd. I skrivelsen framhölls, att förutsättningarna för att utan större praktiska svårigheter göra köttbesiktningstvånget obligatoriskt under de senaste åren ökat i hög grad. Ett allmänt köttbesiktningstvång borde kunna införas i alla län med undantag av dem, där befolkningens gleshet och stora avstånd lade hinder i vägen för den praktiska tillämpningen.

I yttranden, som i början av år 1938 avgåvos över RLF:s framställning av länsstyrelserna och hushållningssällskapen i rikets södra och mellersta

delar, uttalades skiljaktiga meningar rörande förslaget. Medan omkring hälften av de hörda myndigheterna och sammanslutningarna tillstyrkte eller icke hade något att erinra mot bifall till framställningen, uttalade flertalet av de övriga den meningen, att en tvångslagstiftning om obligatorisk köttbesiktning vore överflödigt, enär köttkontrollen ändock genom kommunernas beslut komme att bli tämligen allmän. I några yttranden framhölls att med ny lagstiftning borde anstå och frågan ytterligare utredas.

Medicinalstyrelsen anförde i yttrande den 5 november 1938 i huvudsak följande. Den i lagen om köttbesiktning och slakthus öppnade möjligheten för kommun eller samhälle som önskade införa köttbesiktningstvång att erhålla befrielse från skyldigheten att anordna köttbesiktningsbyrå hade begagnats i betydande utsträckning och i högst väsentlig mån bidragit till ett allt mera allmänt införande av köttbesiktningstvång på frivillighetens väg. Antalet kommuner och samhällen som begagnat nämnda möjlighet uppginge då till omkring 675. Det kunde antagas att allt flera kommuner och samhällen skulle frivilligt införa köttbesiktningstvång. Å andra sidan kunde det icke förnekas, att åtskilliga kommuner med gynnsamma betingelser för införande av köttbesiktningstvång vägrat att införa sådant på grund av ovidkommande skäl. Med hänsyn till det stora värde för folkhälsan, som en rationellt ordnad köttkontroll innebure, torde tiden kunna anses inne för en utvidgning av köttbesiktningstvånget, lämpligen på det sätt RLF föreslagit. Några avsevärda olägenheter av obligatoriskt köttbesiktningstvång inom de sydligare länen kunde vara att befara endast i fråga om sådana orter, varest anordnande av egen köttbesiktningsbyrå skulle ställa sig alltför dyrbart eller där avståndet till närmaste köttkontrollanstalt vore alltför stort. Redan nu föreläge emellertid möjlighet för stad eller samhälle, där köttbesiktnings- tvång enligt lagen om köttbesiktning och slakthus skulle vara gällande, att efter framställning till Kungl. Maj:t erhålla befrielse från tvångets tillämpande. Vid genomförande av obligatoriskt köttbesiktningstvång inom rikets sydligare del syntes möjlighet till undantag från tvånget böra lämnas öppen för orter, där dess tillämpande skulle bereda betydande olägenheter, t. ex. i ekonomiskt avseende eller i fråga om kommunikationsförhållanden.

Sedermera har *länsveterinären i Göteborgs och Bohus län* i framställning den 14 maj 1945, vilken biträts av länsstyrelsen, hemställt om förnyat upptagande av frågan om införande av ett hela riket gällande köttbesiktnings- tvång samt i anslutning därtill anfört i huvudsak följande. Det frivilliga införandet av föreskrifterna om köttkontroll hade i vissa delar av landet fått en mycket ringa omfattning. Orsakerna härtill vore på vissa håll att söka i de kostnader, stundom i form av årsavgifter, som vid besiktnings- byråer betingades för besiktning av kött från annan kommun, samt vidare, särskilt för skärgårdskommuner och andra avlägsna områden, i de ekonomiskt och trafiktekniskt betungande transporterna. I vissa fall syntes dock någon annan orsak än likgiltighet för hygieniska förbättringar icke vara

anledning till uraktlåtenheten att anordna köttkontroll. För att åstadkomma förbättrade förhållanden borde i första hand vidtagas den ändringen i gällande författningar, att skyldighet föreskrevs för alla innehavare av offentliga slakthus och kontrollslakterier att, utan annan ersättning än fastställd taxeavgift, mottaga kött även från andra kommuner än det vanliga tillförselområdet. Vidare borde organisationen av köttbesiktningen ändras i sådan riktning, att den lokala veterinära sakkunskapen bleve tagen i anspråk på ett mera smidigt och för de avlägset belägna delarna av landet mindre betungande sätt. På platser, där besiktningsbyrå ej finnes, syntes sålunda en ambulatorisk köttkontroll kunna ordnas genom att åt lämpliga ortsveterinärer lämnades medgivande att på kallelse av köttägare verkställa besiktning och stämpling av kött. Kostnaderna för en sådan köttkontroll borde gäldas av köttägarna, med bidrag av kommunala medel enligt en av Kungl. Maj:t fastställd taxa.

3. Köttkontrollens nuvarande omfattning.

A. Besiktningstvängets geografiska utbredning.

Kommittén har införskaffat uppgifter om köttkontrollens geografiska utbredning den 1 september 1946 dels från länsstyrelserna, dels ock från statsinspektören över köttkontrollen. På grundval av dessa uppgifter har å en karta, vilken som bilaga fogas vid detta betänkande, åskådliggjorts vilka kommuner som vid nämnda tidpunkt infört köttbesiktningstväng.

Vid sammanställning av det erhållna utredningsmaterialet framgår följande.

Städerna.

Köttbesiktningstväng var införd i samtliga städer med undantag av 6, nämligen Östhammar, Öregrund, Skanör med Falsterbo, Marstrand, Säter och Haparanda. Den sammanlagda folkmängden i nämnda 6 städer utgjorde (31/12 1945) 10 066 personer.

Köpingarna.

Av de 66 köpingar i riket, som bildade egen kommun, saknade 13 köttbesiktningstväng, nämligen Hässelby villastad, Åseda, Lessebo, Emmaboda, Slite, Bromölla, Kävlinge, Svedala, Grebbestad, Smedjebacken, Ljusdal, Ånge och Sveg. Den sammanlagda folkmängden i dessa köpingar var (31/12 1945) 28 405 personer.

De egentliga landskommunerna.

Köttbesiktningstväng var gällande i 43,6 procent av landskommunerna, såsom följande uppställning närmare utvisar.

L ä n	Hela antalet kommuner	Kommuner med besiktningstvång	
		Antal	Procent
Stockholms.....	106	44	41
Uppsala.....	84	55	65
Södermanlands.....	87	46	53
Östergötlands.....	143	60	42
Jönköpings.....	125	67	53
Kronobergs.....	81	28	37
Kalmar.....	101	36	36
Gotlands.....	90	0	0
Blekinge.....	36	14	39
Kristianstads.....	139	88	63
Malmöhus.....	231	99	42
Hallands.....	86	59	69
Göteborgs och Bohus.....	84	20	24
Älvsborgs.....	214	63	29
Skaraborgs.....	255	145	57
Värmlands.....	84	53	63
Örebro.....	53	41	77
Västmanlands.....	61	46	75
Kopparbergs.....	47	7	15
Gävleborgs.....	47	17	36
Västernorrlands.....	62	13	21
Jämtlands.....	60	5	8
Västerbottens.....	28	10	36
Norrbottnens.....	25	1	4
	2 329	1 017	43.6

Det bör anmärkas, att i förestående uppställning har under rubriken »Kommuner med besiktningstvång» upptagits även några kommuner, av vilka endast vissa delar, såsom municipal- eller stationssamhällen, inbegripits under besiktningsföreskrifterna.

Municipalsamhällena.

Av rikets 235 municipalsamhällen hade 138 köttbesiktningstvång. En anmärkningsvärt ringa utbredning hade köttbesiktningstvånget inom Göteborgs och Bohus län. Av länets 41 municipalsamhällen, varav ett flertal äro livligt besökta badorter, hade endast 5 köttbesiktningstvång.

Folkmängden i de landskommuner (municipalsamhällena inberäknade), vilka icke infört köttbesiktningstvång, utgjorde (31/12 1945) 1 759 900 personer. Med hänsyn till att köttbesiktningstvånget i vissa av de kommuner som infört sådant, såsom nyss anmärkts, ej omfattade dessas hela områden, bör sistnämnda befolkningssiffra ökas något om man vill angiva storleken av befolkningen inom hela den del av landsbygden som ej hade köttbesiktningstvång.

Sammanfattas förestående uppgifter blir resultatet, att folkmängden i städer, köpingar och landskommuner utan besiktningstvång kan beräknas till omkring 1.8 miljoner människor.

B. Befintliga besiktningsställen.

Antalet besiktningsställen den 1 september 1946 utgjorde 237, därav 7 offentliga slakthus, 74 kontrollslakterier och 156 köttbesiktningsbyråer. Belägenheten av dessa besiktningsställen framgår av följande uppställning:

	Off. slakthus	Kontrollslakterier	Köttbesiktningsbyråer
Stockholms stad.....	Stockholm	Norrtälje	Stockholm*
Stockholms län.....			Norrtälje* Södertälje Tumba
Uppsala län.....	Eskilstuna	Enköping Uppsala	Enköping* Tierp Uppsala
Södermanlands län.....		Katrineholm Nyköping Strängnäs	Eskilstuna* Flen Katrineholm* Nyköping* Strängnäs* Västra Vingåker
Östergötlands län.....		Kisa Motala Norrköping Valdemarsvik	Kisa* Mjölby Motala* Linköping* Norrköping* Valdemarsvik*
Jönköpings län.....		Aneby Eksjö Jönköping Sävsjö Tranås Vetlanda Värnamo	Aneby* Eksjö* Gislaved Jönköping Nässjö Reftele Sävsjö* Tranås* Vetlanda* Värnamo
Kronobergs län.....		Alvesta Ljungby Växjö	Alvesta Ljungby* Markaryd Ryd Tingsryd Växjö* Älmhult
Kalmar län.....		Hultsfred Kalmar (2) Vimmerby Västervik	Borgholm Gamleby Hultsfred* Kalmar* Mönsterås Nybro Oskarshamn Torsås Vimmerby* Virserum Västervik*
Gotlands län.....		Visby	Visby*-

	Off. slakthus	Kontrollslakterier	Köttbesiktningsbyråer
Blekinge län.....		Karlskrona Mörum	Bräkne-Hoby Karlskrona Karlskrona* Mörum* Sölvesborg
Kristianstads län.....		Hässleholm Kristianstad (2) Tomelilla Åstorp Ängelholm	Hässleholm Klippan Kristianstad Osby Simrishamn Tomelilla Ängelholm
Malmöhus län.....	Hälsingborg Malmö	Eslöv Hörby Kävlinge Landskrona Sege Trelleborg	Anderslöv Ekeby Eslöv* Höganäs Hörby Landskrona Lund Löberöd Sjöbo Skurup Trelleborg Veberöd Ystad
Hallands län.....		Falkenberg Halmstad Slöinge Varberg	Falkenberg Halmstad* Laholm Varberg
Göteborgs och Bohus län ...	Göteborg	Uddevalla	Göteborg* Strömstad Uddevalla
Älvsborgs län.....		Alingsås Borås Brålanda Svenljunga Trollhättan Ulricehamn	Alingsås* Bengtsfors Borås Brålanda* Färgelanda Lilla Edet Mellerud Trollhättan* Ulricehamn Vänersborg Åmål
Skaraborgs län.....		Hova Skara Skövde Stenstorp	Falköping Grästorp Hjo Hova Lidköping Mariestad Skara* Skövde* Stenstorp* Töreboda
Värmlands län.....		Arvika Kil Kristinehamn Säffle	Arvika* Filipstad Karlstad Kil*

	Off. slakthus	Kontrollslakterier	Köttbesiktningsbyråer
Värmlands län		Torsby	Kristinehamn* Norra Råda Säffle* Torsby* Årjäng
Örebro län		Gällersta Örebro	Askersund Fjugesta Karlskoga Kopparberg Kumla Lindesberg Örebro*
Västmanlands län		Västerås	Arboga Heby Köping Norberg Sala Västerås
Kopparbergs län		Borlänge	Avesta Borlänge* Falun Hedemora Ludvika Morastrand
Gävleborgs län		Hille Valbo	Bollnäs Gävle Hudiksvall Sandviken Söderhamn Valbo*
Västernorrlands län		Sollefteå Sundsvall Örnsköldsvik	Härnösand Kramfors Sollefteå* Sundsvall* Örnsköldsvik*
Jämtlands län		Östersund	Strömsund Östersund
Västerbottens län		Skellefteå Umeå Vilhelmina	Bastuträsk Burträsk Lycksele Nordmaling Skellefteå* Umeå stad » socken*
Norrbottens län		Luleå	Åsele Boden Kiruna Luleå* Malmberget Piteå Älvsbyn

Av uppställningen framgår, att icke mindre än 68 av de 156 köttbesiktningsbyråerna äro belägna å orter, där offentliga slakthus eller kontrollslakterier finnas. De med * angivna 49 byråerna äro anordnade i samband med offentligt slakthus eller kontrollslakteri.

C. Köttbesiktningens omfattning i förhållande till den totala slakten.

För att få möjlighet att bedöma köttbesiktningens nuvarande omfattning i förhållande till den totala slakten har kommittén införskaffat vissa uppgifter från statens livsmedelskommissions utredningsbyrå. Det från kommissionen erhållna utredningsmaterialet återgives till väsentlig del i de nedan intagna tabellerna 1—4.

Tabell 1. Antalet vid offentliga slakthus, kontrollslakterier och köttbesiktningabyråer besiktigade hela och till hela omräknade kroppar av olika djurslag åren 1935—1945.

Å r	A n t a l				R e l a t i v t a l %		
	Offentliga slakthus	Kontroll- slakterier	Köttbe- siktning- byråer	Total besiktigad slakt	Offentliga slakthus	Kontroll- slakterier	Köttbe- siktning- byråer
S t o r b o s k a p							
1935.....	96 539	73 874	104 262	274 675	35.1	26.9	38.0
1936.....	98 051	94 355	110 097	302 503	32.4	31.2	36.4
1937.....	97 164	129 538	120 704	347 406	28.0	37.3	34.7
1938.....	97 060	157 861	120 549	375 470	25.9	42.0	32.1
1939.....	100 906	188 649	107 514	397 069	25.4	47.5	27.1
1940.....	125 086	296 801	118 221	540 108	23.2	54.9	21.9
1941.....	124 227	324 966	101 468	550 661	22.6	59.0	18.4
1942.....	44 064	143 685	46 705	234 454	18.8	61.3	19.9
1943.....	53 172	184 806	46 016	283 994	18.7	65.1	16.2
1944.....	63 430	234 373	50 925	348 728	18.2	67.2	14.6
1945.....	58 227	243 049	44 254	345 530	16.9	70.3	12.8
S t ö r r e k a l v							
1935.....	85 646	87 019	241 477	414 142	20.7	21.0	58.3
1936.....	78 806	121 558	240 374	440 738	17.9	27.6	54.5
1937.....	73 396	156 765	236 444	466 605	15.7	33.6	50.7
1938.....	72 820	199 688	229 721	502 229	14.5	39.8	45.7
1939.....	93 671	252 692	172 650	519 013	18.0	48.7	33.3
1940.....	74 475	284 760	146 345	505 580	14.7	56.3	29.0
1941.....	52 658	251 654	96 691	401 003	13.1	62.8	24.1
1942.....	24 835	144 054	43 467	212 356	11.7	67.8	20.5
1943.....	24 239	154 560	43 122	221 921	10.9	69.7	19.4
1944.....	25 772	181 742	47 387	254 901	10.1	71.3	18.6
1945.....	24 453	192 045	39 956	256 454	9.5	74.9	15.6
M i n d r e k a l v							
1935.....	36 936	70 800	179 964	287 700	12.8	24.6	62.6
1936.....	48 263	103 569	202 402	354 234	13.6	29.2	57.2
1937.....	55 392	139 110	218 505	413 007	13.4	33.7	52.9
1938.....	60 466	170 653	206 740	437 859	13.8	39.0	47.2
1939.....	81 376	213 001	172 835	467 212	17.4	45.6	37.0
1940.....	84 363	265 668	165 639	515 670	16.4	51.5	32.1
1941.....	83 953	294 677	128 117	506 747	16.6	58.1	25.3
1942.....	64 501	275 609	84 856	424 966	15.2	64.8	20.0
1943.....	83 632	399 133	105 247	588 012	14.2	67.9	17.9
1944.....	78 303	454 009	107 904	640 216	12.2	70.9	16.9
1945.....	65 315	420 815	84 786	570 916	11.4	73.7	14.9
F å r o c h g e t t e r							
1935.....	25 015	41 730	91 310	158 055	15.8	26.4	57.8
1936.....	22 084	54 859	86 528	163 471	13.5	33.6	52.9
1937.....	19 795	60 691	78 053	158 539	12.5	38.3	49.2

Å r	A n t a l				Relativtal %		
	Offentliga slakterier	Kontroll- slakterier	Köttbe- siktungs- byråer	Total besiktigad slakt	Offentliga slakthus	Kontroll- slakterier	Köttbe- siktungs- byråer
1938.....	18 608	71 138	66 295	156 041	11·9	45·6	42·5
1939.....	21 118	80 769	38 168	140 055	15·1	57·7	27·2
1940.....	15 346	64 231	27 280	106 857	14·4	60·1	25·5
1941.....	16 882	74 350	20 294	111 526	15·1	66·7	18·2
1942.....	13 164	68 514	14 999	96 677	13·6	70·9	15·5
1943.....	21 054	124 883	21 845	167 782	12·6	74·4	13·0
1944.....	21 437	152 173	28 024	201 634	10·6	75·5	13·9
1945.....	21 549	144 664	27 068	193 281	11·2	74·8	14·0
S v i n							
1935.....	177 493	759 194	334 166	1 270 853	14·0	59·7	26·3
1936.....	174 990	801 991	347 516	1 324 497	13·2	60·6	26·2
1937.....	195 137	914 166	370 719	1 480 022	13·2	61·8	25·0
1938.....	198 896	944 953	335 078	1 478 927	13·4	63·9	22·7
1939.....	221 847	1 115 695	271 332	1 608 874	13·8	69·3	16·9
1940.....	194 560	1 079 353	213 718	1 487 631	13·1	72·5	14·4
1941.....	123 159	784 309	141 992	1 049 460	11·8	74·7	13·5
1942.....	61 438	464 640	70 596	596 674	10·3	77·9	11·8
1943.....	73 744	565 616	79 824	719 184	10·3	78·6	11·1
1944.....	110 692	850 311	103 075	1 064 078	10·4	79·9	9·7
1945.....	99 273	783 374	78 688	961 335	10·3	81·5	8·2
H ä s t							
1935.....	5 057	4 638	10 914	20 609	24·5	22·5	53·0
1936.....	4 818	7 241	11 857	23 916	20·1	30·3	49·6
1937.....	5 077	10 188	11 988	27 253	18·6	37·4	44·0
1938.....	5 880	13 862	13 134	32 876	17·9	42·2	39·9
1939.....	7 032	18 533	11 241	36 806	19·1	50·4	30·5
1940.....	7 591	25 224	13 146	45 961	16·5	54·9	28·6
1941.....	7 567	25 885	11 555	45 007	16·8	57·5	25·7
1942.....	3 879	13 157	5 235	22 271	17·4	59·1	23·5
1943.....	4 379	15 974	4 510	24 863	17·6	64·3	18·1
1944.....	4 685	19 991	5 304	29 980	15·6	66·7	17·7
1945.....	5 543	20 781	5 104	31 428	17·6	66·1	16·3

Enligt vad från utredningsbyrån meddelats ha de i Tabell 1 återgivna uppgifterna för åren 1935—1943 hämtats ur medicinalstyrelsens publikation »Det civila veterinärväsendet», medan uppgifterna för åren 1944 och 1945 sammanställts av preliminära månadsuppgifter från medicinalstyrelsen.

Av tabellen framgår, att den till kontrollslakterierna förlagda besiktningssyftsamheten under ifrågavarande period undergått en betydande ökning för praktiskt taget alla djurslag, medan däremot antalet djur, som besiktigats vid offentliga slakthus och köttbesiktningssyftbyråer, visat en avsevärd nedgång. Särskilt påtaglig är denna nedgång såvitt avser köttbesiktningssyftbyråerna.

Tabell 2. Marknadsförd slakt och hemslakt åren 1935—1945. Antal djur.

Å r	Total mark- nadsförd slakt	Besik- tigad slakt	Besiktigad slakt i % av total marknads- förd slakt	Beräknad hemslakt	Total mark- nadsförd slakt	Besik- tigad slakt	Besiktigad slakt i % av total marknads- förd slakt	Beräknad hemslakt
Storboskap				Större kalv				
1935.....	405 500	274 675	67.7	6 400	650 300	414 142	63.7	15 900
1936.....	409 900	302 503	73.8	5 900	623 500	440 738	70.7	15 000
1937.....	445 800	347 406	77.9	5 400	613 000	466 605	76.1	14 100
1938.....	460 500	375 470	81.5	5 000	621 900	502 228	80.8	13 200
1939.....	461 100	397 069	86.1	4 600	603 400	519 013	86.0	12 400
1940.....	598 000	540 108	90.3	4 200	556 500	505 580	90.8	11 700
1941.....	597 400	550 661	92.2	3 800	429 500	401 003	93.4	11 000
1942.....	253 365	234 454	92.5	800	226 404	212 356	93.8	11 200
1943.....	303 768	283 994	93.5	1 831	238 342	221 921	93.1	10 906
1944.....	371 986	348 728	93.7	1 667	273 415	254 901	93.2	10 236
1945.....	365 747	345 530	94.5	873	271 441	256 454	94.5	7 182
Mindre kalv				Får och lamm				
1935.....	411 800	287 700	69.9	134 600	227 100	158 054	69.6	34 800
1936.....	461 300	354 234	76.8	129 200	216 200	163 470	75.6	31 700
1937.....	515 000	413 007	80.2	124 000	201 900	158 538	78.5	28 800
1938.....	523 800	437 859	83.6	119 000	185 800	156 040	84.0	26 200
1939.....	534 900	467 212	87.3	114 300	154 500	140 055	90.7	23 900
1940.....	573 500	515 670	89.9	109 700	114 100	106 856	93.7	21 700
1941.....	551 800	506 747	91.8	84 900	117 300	111 526	95.1	13 200
1942.....	461 280	424 966	92.1	113 600	100 931	96 677	95.8	20 000
1943.....	637 686	588 012	92.2	170 361	175 082	167 782	95.8	42 551
1944.....	689 742	640 216	92.8	155 914	* 210 000	201 634	96.0	* 35 000
1945.....	610 137	570 916	93.6	110 251	* 199 647	193 281	96.8	* 35 000
Svin				Häst				
1935.....	1 570 700	1 270 852	80.9	389 900	31 900	20 609	64.6	
1936.....	1 549 900	1 324 497	85.5	382 100	32 500	23 916	73.6	
1937.....	1 682 300	1 480 022	88.0	374 500	35 000	27 253	77.9	
1938.....	1 630 000	1 478 927	90.7	367 000	40 300	32 876	81.6	
1939.....	1 723 200	1 608 874	93.4	359 700	42 700	36 806	86.2	
1940.....	1 558 200	1 487 631	95.5	400 000	50 300	45 961	91.4	
1941.....	1 084 100	1 049 460	96.8	445 900	48 600	45 006	92.6	
1942.....	615 809	596 674	96.9	537 691	23 974	22 271	92.9	
1943.....	740 520	719 184	97.1	582 708	26 442	24 863	94.0	
1944.....	1 092 956	1 064 078	97.4	515 592	31 727	29 980	94.5	
1945.....	984 874	961 335	97.6	477 150	33 221	31 428	94.6	

* Den icke besiktigade slakten och hemslakten av får och lamm enligt särskilda beräkningar inom livsmedelskommissionens utredningsbyrå.

I anslutning till Tabell 2 har från utredningsbyrån framhållits följande. Det totala antalet marknadsförda slaktdjur liksom antalet hemslaktade djur åren 1935—1941 hade angivits enligt de särskilda beräkningar, som verkställets av förste aktuarien L. Juréen inom 1942 års jordbrukskommitté. Antalet marknadsförda slaktdjur åren 1942—1945 hade erhållits som summan av den besiktigade slakten enligt medicinalstyrelsens statistik och den slakt som enligt livsmedelskommissionens statistik kontrollstämplats i anledning av kötttransoneringen. Antalet hemslaktade djur under år 1942—1945 hade erhållits ur livsmedelskommissionens statistik över beviljade slakt-

licenser för hemslakt. Det borde dock beaktas, att under vissa av åren 1942—1945 även förekommit en icke redovisad slakt. Denna hade icke besiktigats men skulle troligen under normala förhållanden ha blivit föremål för besiktning i samma omfattning som den redovisade slakten. Enligt beräk-

Tabell 3. Besiktigad slakt i ton slaktvikt åren 1942—1945.

Å r	T o n				Relativtal %		
	Offentliga slakterhus	Kontroll slakterier	Köttbe- siktningss- byråer	Total besiktigad slakt	Offentliga slakterhus	Kontroll- slakterier	Köttbe- siktningss- byråer
Storboskap							
1942.....	9 007	27 473	7 491	43 971	20.5	62.5	17.0
1943.....	11 347	36 000	7 459	54 806	20.7	65.7	13.6
1944.....	13 289	45 632	8 403	67 324	19.7	67.8	12.5
1945.....	12 391	47 832	7 461	67 684	18.3	70.7	11.0
Större kalv							
1942.....	1 301	6 987	2 204	10 492	12.4	66.6	21.0
1943.....	1 273	7 450	2 208	10 931	11.6	68.2	20.2
1944.....	1 363	8 760	2 431	12 554	10.8	69.8	19.4
1945.....	1 296	9 084	2 022	12 402	10.5	73.2	16.3
Mindre kalv							
1942.....	1 264	5 705	1 629	8 598	14.7	66.4	18.9
1943.....	1 639	8 182	1 989	11 810	13.9	69.3	16.8
1944.....	1 558	9 262	2 061	12 881	12.1	71.9	16.0
1945.....	1 300	8 416	1 611	11 327	11.5	74.3	14.2
Får och getter							
1942.....	212	1 124	232	1 568	13.5	71.7	14.8
1943.....	366	2 111	350	2 827	12.9	74.7	12.4
1944.....	350	2 496	460	3 306	10.6	75.5	13.9
1945.....	368	2 401	420	3 189	11.5	75.3	13.2
Svin							
1942.....	4 522	33 686	5 210	43 418	10.4	77.6	12.0
1943.....	6 630	51 075	7 009	64 714	10.3	78.9	10.8
1944.....	9 553	75 423	9 143	94 119	10.2	80.1	9.7
1945.....	8 339	67 527	6 641	82 507	10.1	81.8	8.1
Häst							
1942.....	1 133	3 704	1 391	6 228	18.2	59.5	22.3
1943.....	1 332	4 668	1 246	7 246	18.4	64.4	17.2
1944.....	1 429	5 957	1 519	8 905	16.0	66.9	17.1
1945.....	1 702	6 259	1 450	9 411	18.1	66.5	15.4
Summa kött							
1942.....	12 917	44 993	12 947	70 857	18.2	63.5	18.3
1943.....	15 957	58 411	13 252	87 620	18.2	66.7	15.1
1944.....	17 989	72 107	14 874	104 970	17.1	68.7	14.2
1945.....	17 057	73 992	12 964	104 013	16.4	71.1	12.5
Summa kött och fläsk							
1942.....	17 439	78 679	18 157	114 275	15.3	68.8	15.9
1943.....	22 587	109 486	20 261	152 334	14.8	71.9	13.3
1944.....	27 452	147 530	24 017	199 089	13.8	74.1	12.1
1945.....	25 396	141 519	19 605	186 520	13.6	75.9	10.5

ningar inom 1942 års jordbrukskommitté hade den oredovisade slakten av storboskap, större kalv och mindre kalv uppgått till 29 000, 48 000 resp. 127 000 djur under produktionsåret 1944/45. Rörande dessa förhållanden hänvisade utredningsbyrån till särskild artikel i nr 10/1945 av Jordbruks-ekonomiska uppgifter.

Beträffande Tabell 3 har utredningsbyrån upplyst, att uppgifterna däri erhållits genom att antalet slaktdjur enligt Tabell 1 multiplicerats med beräknade medelslaktvikter enligt livsmedelskommissionens statistik.

Tabell 4. Marknadsförd slakt och besiktigad slakt i ton slaktvikt åren 1942—1945.

Å r	Total mark- nadsförd slakt	Besiktigad slakt	Besiktigad slakt i % av total mark- nadsförd slakt	Total mark- nadsförd slakt	Besiktigad slakt	Besiktigad slakt i % av total mark- nadsförd slakt
Storboskap				Större kalv		
1942.....	46 572	43 971	94.4	11 231	10 492	93.4
1943.....	57 514	54 806	95.3	11 807	10 931	92.6
1944.....	70 592	67 324	95.4	13 525	12 554	92.8
1945.....	70 524	67 684	96.0	13 169	12 402	94.2
Mindre kalv				Får och lamm		
1942.....	9 290	8 598	92.6	1 627	1 568	96.4
1943.....	12 715	11 810	92.9	2 930	2 827	96.5
1944.....	13 788	12 881	93.4	*3 400	3 306	97.2
1945.....	12 031	11 327	94.1	*3 280	3 189	97.3
Svin				Häst		
1942.....	44 805	43 418	96.9	6 665	6 228	93.4
1943.....	66 434	64 714	97.4	7 657	7 246	94.6
1944.....	96 628	94 119	97.4	9 378	8 905	95.0
1945.....	84 438	82 507	97.7	9 891	9 411	95.1
Summa kött				Summa kött och fläsk		
1942.....	75 385	70 857	94.0	120 190	114 275	95.1
1943.....	92 623	87 620	94.6	159 057	152 334	95.8
1944.....	110 683	104 970	94.8	207 311	199 089	96.0
1945.....	108 893	104 013	95.5	193 331	186 520	96.5
* Den icke besiktigade slakten av får och lamm enligt särskilda beräkningar inom livsmedelskommissionens utredningsbyrå.						

* Den icke besiktigade slakten av får och lamm enligt särskilda beräkningar inom livsmedelskommissionens utredningsbyrå.

Den i Tabell 4 upptagna totala marknadsfödda slakten utgör summan av den besiktigade slakten enligt Tabell 3 och den slakt som enligt livsmedelskommissionens statistik kontrollstämplat i anledning av kötttransoneringen.

Från utredningsbyrån har framhållits att, i vad avsåge åren före 1942, det av flera orsaker vore vanskligt att göra någon beräkning av den totala besiktigade slaktens fördelning på olika besiktningstillfällen samt dess andel av den totalt marknadsfödda kvantiteten kött och fläsk. Detta berodde framför allt på att medelslaktvikterna växlade under olika år och vid olika besiktningstillfällen. Även medelslaktvikten för icke besiktigad slakt hade avvikit från den besiktigade slaktens. Dessa olikheter hade varit särskilt framträdande i fråga om storboskap och häst. En av orsakerna till desamma

vore köttbesiktningstvängets olika utbredning inom olika delar av landet. En icke obetydlig del av den ej besiktigade slakten under krigsåren borde antagas ha härrört från Norrland, där både nötkreatur och hästar i genomsnitt vore lättare än i övriga delar av landet, vilket medfört förhållandevis låga medelslaktvikter å de icke besiktigade djuren. På liknande sätt torde det under krigsåren ha förhållit sig med olikheterna i medelslaktvikter mellan olika besiktningstillfällen.

Från utredningsbyrån har vidare uttalats, att det utan ingående undersökningar undandrog sig ett närmare bedömande huruvida de anförda olikheterna i medelslaktvikterna funnits före år 1942 och huru stora de eventuella olikheterna varit. Ett försök hade dock gjorts att med hjälp av tillgängliga uppgifter rörande medelslaktvikter för åren 1935 och 1939 angiva dels den besiktigade köttkvantitetens fördelning på olika besiktningstillfällen och dels den besiktigade köttkvantitetens andel av den totala marknadsförda mängden kött. Därvid hade räknats med två olika alternativ. I alternativ I hade antagits att medelslaktvikten för varje särskilt djurslag varit densamma vid olika besiktningstillfällen samt för besiktigad och obesiktigad slakt. I alternativ II hade räknats med samma skillnader i medelslaktvikterna som under år 1945. Försöket gäve följande resultat.

Den besiktigade slaktens fördelning på olika besiktningstillfällen i %.

	Offentliga slakthus	Kontroll- slakterier	Köttbesikt- ningsbyråer	Summa
1935 Alt. I.....	22·8	42·4	34·8	100·0
» II.....	21·5	42·3	36·2	100·0
1939 Alt. I.....	18·4	58·1	23·5	100·0
» II.....	19·3	58·3	22·4	100·0

Den besiktigade slakten i % av den totala marknadsförda slakten.

	1935	1939
Alt. I.....	73·1	85·5
» II.....	75·2	86·6

Som en sammanfattning av dessa beräkningar kunde slaktens procentuella fördelning på olika besiktningstillfällen angivas på följande sätt. (Uppgiften för år 1945 hämtad ur tabell 3.)

	Offentliga slakthus	Kontroll- slakterier	Köttbesikt- ningsbyråer	Summa
1935.....	22	42	36	100
1939.....	19	58	23	100
1945.....	14	76	10	100

Den besiktigade slaktens andel av den marknadsförda slakten kunde enligt samma beräkningar angivas sålunda. (Uppgiften för år 1945 hämtad ur tabell 4.)

1935 = 74 % 1939 = 86 % 1945 = 96·5 %.

Sedermera har på begäran av kommittén beräkningen av den besiktigade slaktens andel av den totala marknadsförda slakten — vilken andel i tabell 4 upptagits för år 1943 till 95·8 %, för år 1944 till 96·0 % och för år 1945 till 96·5 % — underkastats en ytterligare granskning inom livsmedelskommissionens utredningsbyrå. Därefter har från byrån anförts följande. Vid nyssnämnda beräkning hade hänsyn icke tagits till sådan slakt som under ifrågavarande år sålts vid sidan om ransoneringen. Det hade nämligen antagits, att under normala förhållanden även denna slakt skulle ha blivit föremål för besiktning i samma omfattning som den till ransonering redovisade slakten. Vissa i det följande återgivna omständigheter syntes bekräfta detta antagande. Inom 1942 års jordbrukskommitté hade verkställts beräkningar rörande den icke redovisade slakten under de senaste regleringsåren (september—augusti). Under regleringsåret 1943/44 hade den besiktigade slaktens andel av den redovisade marknadsförda slakten utgjort 96·0 %. Motsvarande siffra för regleringsåret 1944/45 hade utgjort 96·1 %. Under regleringsåret 1943/44 hade både den marknadsförda slakten och hemslakten av allt att döma varit tämligen fullständigt redovisad. Som skäl härför kunde bl. a. anföras, att försörjningen med kött och fläsk under regleringsåret varit relativt god och avsevärt bättre än närmast föregående år, varför slakten utanför regleringens ram torde ha varit begränsad. Ett sådant förhållande hade i varje fall kunnat konstateras beträffande nötkreatur dels genom en jämförande analys av kreatursantalets förändringar och slaktstatistiken, dels genom jämförelser mellan nämnda statistik å ena och leveranserna av hudar och skinn å andra sidan. Man hade ej skäl att antaga, att slakten av övriga djurslag skulle ha varit ofullständigare redovisad än slakten av nötkreatur. Därtill komme, att kreatursantalet under större delen av året kontrollerades av slaktgodemännen (fram t. o. m. den 18 juni 1944). Med hänsyn till det nu anförda syntes det berättigat att antaga, att den besiktigade slaktens andel av den marknadsförda slakten under 1943/44 utgjort (som ovan anförts) 96 %.

I fråga om regleringsåret 1944/45 vore, enligt vad från utredningsbyrån vidare anförts, hållpunkterna något osäkrare än i fråga om 1943/44, vilket berodde på förekomsten av en icke obetydlig oredovisad slakt. Liksom i fråga om år 1943/44 hade jämförelser mellan kreatursantalets förändringar och slaktstatistiken samt mellan den sistnämnda och leveranserna av hudar och skinn verkställts. Med ledning av dessa uppgifter hade beräknats, att den icke redovisade slakten av nötkreatur under 1944/45 uppgått till det

antal djur, som uppgivits i det föregående, nämligen för storboskap till 29 000, för större kalv till 48 000 och för mindre kalv till 127 000.

Beträffande denna icke redovisade slakt finge beaktas, att åtminstone i fråga om större och mindre kalv en del av slakten torde utgöras av icke redovisad hemslakt, då hemslakten enligt livsmedelskommissionens statistik över licensgivningen för hemslakt visat en anmärkningsvärd nedgång från året 1943/44 till året 1944/45. Antogs man, att hemslakten under sistnämnda år varit densamma som under år 1943/44, skulle som »svartabörsslakt» i egentlig mening kunna angivas följande antal djur, nämligen storboskap 28 000, större kalv 46 000 och mindre kalv 82 000.

Antogs man, att hela denna marknadsförda, oredovisade slakt under normala förhållanden icke skulle ha besiktigats, kunde minimumtalet för den besiktigade slaktens andel av den totala marknadsförda slakten sättas till omkring 92 %. Då det emellertid torde förhålla sig så, att större delen av den marknadsförda icke redovisade slakten saluförts i de större konsumtionsorterna, där köttbesiktningstvång rådde, syntes det tidigare anförda talet, 96.1 %, för den besiktigade slaktens andel av den redovisade marknadsförda slakten år 1944/45 även få anses tämligen representativt. Att så borde vara förhållandet bestyrktes även av det tidigare förda resonemanget rörande den tämligen fullständigt redovisade slakten under regleringsåret 1943/44, då den besiktigade slaktens andel uppgick till 96.0 %.

Såsom i förbigående redan angivits utgör hemslakten en betydande del av den totala slakten. Vid bedömning av köttkontrollens nuvarande omfattning bör därför uppenbarligen icke bortses från mängden av det kött som uppslaktas för att förbrukas i djurägars eget hushåll. Denna hemslakt för eget behov är inom riket ingenstades underkastad tvångskontroll, och köttet får sålunda utan besiktning förbrukas i de egna hushållen även inom områden, där köttbesiktningstvång eller slakthustvång råder. Genom byte med grannar och annan underhandsöverlåtelse kommer sådant kött därjämte att förtäras även av andra än dem, som haft med djurets uppfödning att skaffa. I Tabell 2 ha för åren 1935—1945 lämnats vissa uppgifter rörande den beräknade omfattningen av denna hemslakt, angiven efter antalet djur.

Inom livsmedelskommissionens utredningsbyrå har vidare för åren 1942—1945 verkställts följande beräkning av hemslaktens storlek för olika djurslag i slaktvikt räknat.

Å r	Hemslakt i ton		
	Storboskap	Större kalv	Mindre kalv
1942.....	105	507	1 905
1943.....	152	456	2 755
1944.....	154	441	2 637
1945.....	94	313	1 907

Å r	Hemslakt i ton		
	Får och lamm	Svin	Häst
1942.....	337	48 392	—
1943.....	489	52 444	—
1944.....	435	46 403	—
1945.....	435	42 944	—

Vid övervägande av frågan om en utvidgning av köttbesiktningstvånget uppkommer självfallet spørgsmålet, huruvida detta tvång, för att bereda erforderlig trygghet åt befolkningen, bör omfatta även den hemslakt som sker för eget behov. Det torde därför vara av intresse att undersöka, vilken betydelse ett obligatoriskt köttbesiktningstvång, omfattande endast marknadsförd slakt men icke hemslakt, skulle ha haft, om ett tvång med sådan räckvidd varit gällande under de senast förflutna åren. En uppfattning därom torde erhållas av följande uppställning, grundad på det från livsmedelskommissionen erhållna siffermaterialet, och visande proportionerna mellan den beräknade totala slakten i riket å ena sidan samt den beräknade hemslakten å andra sidan, dels beträffande kött av andra djur än svin, dels beträffande både kött och fläsk.

Å r	Total slakt Ton	H e m s l a k t	
		Ton	% av den totala slakten
Kött av andra djur än svin.			
1942.....	78 239	2 854	3·6
1943.....	96 475	3 852	4·0
1944.....	114 350	3 667	3·2
1945.....	111 642	2 749	2·5
Kött och fläsk			
1942.....	171 436	51 246	29·9
1943.....	215 353	56 296	26·1
1944.....	257 381	50 070	19·4
1945.....	239 024	45 693	19·1

D. Slutsatser i anledning av uppgifterna om köttbesiktningens nuvarande omfattning.

De av kommittén inhämtade upplysningarna om köttbesiktningstvångets utbredning visa, att omkring 1·8 miljoner av rikets 6·7 miljoner invånare, eller sålunda ungefär 27 procent, äro bosatta å orter där köttbesiktningstvång ej gäller. Detta innebär emellertid icke, att nämnda andel av befolkningen vanligen förtär obesiktigat kött. Uppgifterna om mängden besiktigat kött jämförd med den totala saluförda slakten visa nämligen, att numera endast en förhållandevis ringa del av de köttvaror som säljas icke äro besiktigade. Den obesiktigade slaktens andel av hela den saluförda slakten utgör enligt de inom livsmedelskommissionen verkställda beräkningarna

endast omkring 4 procent. Av naturliga skäl blir emellertid saluförandet av obesiktigt kött koncentrerat till orter, å vilka besiktningstvång ej råder, och kommer därför att utgöra en relativt betydande del av försäljningen där. Antages nu rådande besiktningstvång medföra, att obesiktigt kött ej alls saluföres inom orter där sådant tvång gäller, måste den obesiktigade delen av slakten avsättas uteslutande inom orter utan besiktningstvång. Om den obesiktigade köttmängden, 4 procent av den totala försäljningen, i sin helhet tillföres de 27 procent av befolkningen, som äro bosatta inom kommuner utan besiktningstvång, utgör det saluförda obesiktigade köttet omkring 15 procent av denna befolkningsgrupps konsumtion.

Försäljningen av obesiktigt kött är emellertid icke jämnt fördelad utan växlar i hög grad i omfattning inom olika landsdelar. Å vissa orter torde, trots frånvaron av tvång, en betydande del av köttet ändock vara besiktigt. Vanligen hämtas eller distribueras köttvarorna i dessa fall från kontrollslakterier i närbelägna kommuner. Det lärers även förekomma, att enskild slakteriäldkare, utan att för varans försäljning i hemorten vara pliktig därtill, låter besiktiga slakt vid närmaste köttbesiktningsbyrå. På de orter åter, där varken besiktningstvång föreligger eller besiktningen ändock på sätt som nu angivits vunnit tillämpning i praktiken, blir följaktligen försäljningen av obesiktigt kött ännu mera koncentrerad än beräkningarna i det föregående angiva.

Ehuru uppgifterna om köttbesiktningstvångets geografiska utbredning sålunda icke ensamma giva en verklighetstrogen bild av köttbesiktningens omfattning, visa de dock, att inom stora delar av riket hinder icke föreligger att saluföra obesiktigade köttvaror och att till följd därav en mycket betydande del av landets befolkning icke åtnjuter det skydd mot sanitära vådor, som köttbesiktningstvånget avser att bereda. Med hänsyn till att den obesiktigade slakten, särskilt på vissa orter, utgör en avsevärd andel av köttkonsumtionen kunna nämnda vådor ej heller anses ringa.

Ett särskilt problem i besiktningshänseende föreligger beträffande det kött, som enligt nuvarande bestämmelser ej är underkastat besiktningstvång, emedan det icke saluföres eller eljest överlåtes i den form som avses i lagen om köttbesiktning och slakthus, nämligen den hemslakt som verkställes för i huvudsak eget behov. Den i det föregående återgivna uppställningen över hemslaktens omfattning i förhållande till den totala slakten visar att, även om ett obligatoriskt köttbesiktningstvång för allt marknadsfört kött varit gällande, konsumtionen av obesiktigt kött ändock skulle haft en mycket betydande omfattning och för åren 1942—1945 varierat mellan omkring 30 och 20 % av den totala förbrukningen. Emellertid torde det ej vara riktigt att härav draga några vittgående slutledningar beträffande framtiden. Man synes sålunda icke vara berättigad antaga, att betydelsen av ett framtida allmänt köttbesiktningstvång för allenast saluförd slakt skulle ur det helas synpunkt avsevärt förringas av förekomsten av obesiktigad hemslakt. De

framkomna uppgifterna om hemslaktens omfattning under några av de senaste krisåren torde nämligen icke kunna anses representativa för normala förhållanden och än mindre giva en riktig bild av det tillstånd, vartill utvecklingen kan antagas leda. Särskilt synes böra beaktas, att det är den stora hemslakten av svin under de senaste åren som föranlett, att en så betydande del av den totala slakten blivit att hänföra till hemslakt. Att svinslakt i så stor omfattning ägt rum för förbrukning i eget hushåll har emellertid uppenbarligen berott på speciella förhållanden, nämligen särskilt de fördelar ur tilldelningssynpunkt som enligt gällande ransoneringsbestämmelser varit förenade såväl med hållandet av hushållsgrisar som med hemslakten av tyngre svin. Enligt kommitténs mening synes man därför vad framtiden angår vara berättigad att räkna med en hemslakt, som icke kommer att omfatta mer än några få procent av den totala slakten och som därjämte kommer att alltmåra avtaga. Bland de skäl som tala för en sådan utveckling må nämnas slakteriverksamhetens och transportväsendets rationalisering, bristen på arbetskraft inom jordbruket samt fördelarna för hushållen av att icke behöva förse sig med köttvaror till större myckenhet än som motsvarar förbrukningen under den närmaste tiden.

4. Uttalanden av länsveterinärerna.

För att få kännedom om länsveterinärernas uppfattning beträffande vissa spörsmål rörande köttkontrollen utsände kommittén i april 1946 till dem en cirkulärskrivelse med begäran om svar på några däri framställda frågor. I det följande lämnas i anslutning till varje fråga en sammanfattande redogörelse för de avgivna svaren.

A. Nuvarande försäljning av obesiktigat kött.

Länsveterinärerna ha, på frågan i vilken omfattning försäljning av obesiktigat kött förekomme inom länet, lämnat svar, vilka visa att denna försäljning är av ganska växlande omfattning i olika landsdelar. Försäljning av obesiktigat kött uppgives knappast förekomma inom Skaraborgs län samt vara mycket ringa inom Östergötlands (högst $\frac{1}{2}$ %), Kristianstads (mindre än 1 %), Jönköpings, Kronobergs och Blekinge län. Inom ytterligare några län är försäljningen av sådant kött enligt uppgift obetydlig, nämligen inom Uppsala (möjligen 5 à 10 %), Kalmar (2 à 3 %), Gotlands (omkring 5 %) och Örebro län. Beträffande Stockholms, Södermanlands, Malmöhus, Hallands och Västmanlands län, där köttbesiktningstvävet har en förhållandevis vidsträckt utbredning, har meddelats, att försäljning av obesiktigat kött förekommer, men dennas omfattning ej närmare angivits. Något mera utbredd synes förekomsten vara inom Göteborgs och Bohus län (i vissa socknar upp till 50 %), Älvsborgs län (i ett 20-tal socknar varierande mellan 5 och 60 %), Värmlands län (omkring 10 %) och Kopparbergs län. För Norrlands del är det obesiktigade köttets andel av totalförsäljningen enligt de

erhållna upplysningarna av större omfattning, nämligen inom Gävleborgs län omkring 33 %, inom Västernorrlands län 10—20 %, inom Västerbotens län omkring 20 % och inom Norrbottens län omkring 40 %. För Jämtlands län har uppgift rörande omfattningen icke lämnats.

Länsveterinären i Stockholms län har framhållit, att försäljning av obesiktigt kött förekomme även inom samhällen med besiktningstvång. Kontrollen vore otillräcklig och avstånden till besiktningsbyrå ofta för stora. Besiktningstvånget vore därför ofta endast formellt. Det vore icke rimligt att, såsom skett beträffande t. ex. Nynäshamn, hänvisa en ort till besiktningsbyrå på mer än 7 mils avstånd (Stockholm).

Länsveterinären i Kalmar län har meddelat, att enligt slakteriorganisationernas uppskattning försåldes inom länet årligen omkring 5 000 000 kg kött och fläsk, varav 100 000 à 150 000 kg kunde beräknas vara obesiktigt.

För *Västmanlands län* har uppgivits, att försäljning av obesiktigt kött förekommit åtminstone innan kötransoneringen infördes.

Länsveterinären i Gävleborgs län har lämnat följande uppgifter:

	Hela försäljningen	Obesiktigade	Procent obesiktigade
Storboskap.....	10 700 st.	3 900 st.	36
Mindre kalv.....	25 000 „	9 100 „	36
Svin.....	10 700 „	2 600 „	24

Länsveterinären i Västerbottens län har uppgivit, att obesiktigt kött försåldes i länets norra och västra delar, att det vore praktiskt omöjligt att uppgiva mängden därav men att den skulle kunna uppskattas till omkring 20 %, vilket skulle innebära att årligen omkring 10 000 djur med en köttvikt av omkring 500 000 kg såldes utan besiktning.

Länsveterinären i Norrbottens län har framhållit, att anledningen till att det obesiktigade köttet icke utgjorde större andel än omkring 40 % av totalförsäljningen, oaktat i länet endast funnes 6 besiktningsbyråer, vore den att en stor del av köttet infördes från rikets sydligare delar och då mestadels vore kontrollerat.

B. Behovet av obligatoriskt köttbesiktningstvång.

På fråga huruvida behov av obligatoriskt köttbesiktningstvång föreläge inom länet ha länsveterinärerna i allmänhet svarat att ett sådant tvång vore behövt eller önskvärt. Uttalanden i sådan riktning ha gjorts i samtliga yttranden med undantag av dem från Jönköpings, Halmstads, Skaraborgs och Norrbottens län.

I de tillstyrkande yttrandena har bl. a. framhållits, att erfarenheterna från köttbesiktningsbyråerna visade, att en icke obetydlig del av slakten vore otjänlig till människoföda (*Stockholms län*), att sedan kristidens restriktionsbestämmelser upphävts, det vore tänkbart, att olika privata slakterier komme att utvidga sin verksamhet och att försäljningen av obesiktigt kött

i samband därmed ökade (*Uppsala och Malmöhus län*), att den föreslagna sammanslagningen av kommuner till större enheter borde kunna underlätta införandet av obligatoriskt köttbesiktningstvång (*Uppsala län*), att obligatorisk köttbesiktning komme att medföra högst väsentliga fördelar för den animala livsmedelshygienen (*Blekinge län*) samt att ett allmänt besiktningstvång vore högeligen önskvärt (*Värmlands län*).

Länsveterinären i Västernorrlands län har funnit obligatoriskt besiktningstvång erforderligt om man över huvud taget ansåge, att hela befolkningen borde erhålla samma hygieniska förmån.

Länsveterinären i Kristianstads län har uttalat, att, oaktat den obesiktigade köttkvantiteten vore relativt liten (under 1 %), obligatoriskt köttbesiktningstvång borde införas i länet. Allt salufört kött borde vara besiktigat och önskvärt vore, att i framtiden även det hushållsslaktade bleve besiktigat. För närvarande vore det svårt att kontrollera om obesiktigat kött genom kringföringshandeln infördes i kommun med köttbesiktningstvång och där försålles jämsides med besiktigade varor.

För *Kronobergs län* har framhållits, att omkring 90 % av jordbrukarna vore anslutna till slakteriförening och att största delen av de övrigas djur slaktades på privata kontrollslakterier. Behov av obligatoriskt besiktningstvång har dock ansetts föreligga.

Länsveterinären i Östergötlands län har uttalat att, då redan nu inom länet så gott som allt kött besiktigades före försäljningen, vore obligatoriskt besiktningstvång ej behövt men dock önskvärt såsom mera praktiskt.

Länsveterinären i Jönköpings län har som sin uppfattning uttalat, att kommunerna undan för undan komme att frivilligt införa köttbesiktning samt att bakom kravet på obligatoriskt besiktningstvång låge lantbruksorganisationernas vilja att driva in alla lantbrukare i slakteriföreningarna.

Länsveterinären i Hallands län, som ansett behov av besiktningstvång för länets del icke föreligga, har upplyst, att flertalet lantbrukare under de senaste åren anslutits till andelsslakteriföreningarna och bundits med leveranstvång till dessa. Yrkesmässig slakterirörelse bedreves endast av ett tiotal enskilda slaktare och dessa finge det för varje år besvärligare att komma över några slaktdjur. En del av dem låte utföra slakten vid Göteborgs slakthus eller Slöinge kontrollslakteri.

Länsveterinären i Skaraborgs län har framhållit, att den ena kommunen efter den andra ansökte om införande av besiktningstvång, varför detta inom överskådlig tid torde bli obligatoriskt för hela länet.

Länsveterinären i Norrbottens län har ansett ett obligatoriskt köttbesiktningstvång icke kunna för närvarande praktiskt genomföras inom länet. Däremot borde sådant införas i vissa samhällen, nämligen Haparanda, Arvidsjaur, Kalix, Pajala, Övertorneå, Jokkmokk och helst även Övertorneå.

För *Jämtlands län* har länsveterinären ansett glest befolkade fjälltrakter böra undantagas.

C. Behovet av nya besiktningsställen.

Länsveterinärerna ha tillfrågats om vilket behov av nya besiktningsbyråer som komme att föreligga för den händelse obligatoriskt köttbesiktningsvång infördes och nytillkommande besiktning verkställdes huvudsakligen av läns- och distriktsveterinärerna samt avståndet från slakteri till besiktningsplats ansåges ej böra vara större än omkring 3 mil. Vid besvarandet av denna fråga ha länsveterinärerna i Västernorrlands, Jämtlands, Västerbottens och Norrbottens län uttalat, att det för nämnda län icke vore praktiskt möjligt att anordna köttbesiktningsbyråer med 3-milsräjong. Detta vore ej heller behövt med nuvarande transportmöjligheter. Såvitt anginge dessa län hade därför räknats med större avstånd till besiktningsplatserna.

Under nu angivna förutsättningar ha länsveterinärerna ansett besiktningsbyråer behöva inrättas till det antal och förlagda på de platser, som närmare framgå av följande uppställning. I denna har ort, varest besiktningslokal antagits kunna beredas på annat sätt än genom nybyggnad av besiktningsbyrå, utmärkts med *.

L ä n	Nya besiktningsställen		A n m ä r k n i n g a r
	Antal	O r t e r	
Stockholms	5	Östhammar Häverödal Almunge (el. Rimbo el. Faringe) Vaxholm Nynäshamn	Mycket enkla besiktningsbyråer kunna inrättas, enär tillförseln tidvis blir liten. Särskild byggnad erfordras ej, det räcker med en lokal c:a 6×6 m ² och ett litet kontorsrum.
Uppsala	2	Skärplinge Bålsta	Utsträcker räjongen till 4—5 mil erfordras ej några nya besiktningsställen.
Södermanlands	1	Gnesta	En byrå i Gnesta skulle tillgodose vissa områden belägna däromkring och i Trosa—Vagnhäradstrakten, vilka nu ha något över 3 mil till besiktningsplats. — För en år 1939 inrättad byrå i Vingåker betalas en årshyra av 1 400 kr. Inredningen kostade 1 640 kr.
Östergötlands	ev. 1	*Finspång (ev.)	I Finspång finns besiktningslokal, men verksamheten är nedlagd.
Jönköpings	3	Gränna Vaggeryd Mariannelund	Byrå föreslås även i Lamhult, jfr Kronobergs län. De nya byråerna komma säkerligen att bli en dålig affär, enär hemslakten minskar alltmer. De byråer som nu finnas arbeta med förlust trots höga taxor.
Kronobergs	3	*Lidhult *Lamhult Lenhovda	I Lidhult kan för högst 1 000 kr. inredas bra lokal i ett uthus till veterinärbostaden. I Lamhult finns förstklassig lokal i en mejeribyggnad, som inom kort blir ledig. I Lenhovda erfordras nybygge. Kostnad c:a 15 000 kr.

L ä n	Nya besiktningstillfällen		Anmärkningar
	Antal	O r t e r	
Kalmar	1 ev. 2	Mörbylånga Emmaboda (ev.)	Kostnad omkring 10 000 kr. för vardera. Byrån i Emmaboda anses icke ha någon uppgift att fylla, enär hemsakt till försäljning förekommer i mycket ringa omfattning.
Gotlands	1 ev. 2	*Slite *Fårösund (ev.)	Besiktningen bör kunna förläggas i Slite till ett planerat nytt slakteri och i Fårösund till befintligt slakteri. I Fårösund uppgick slakten år 1945 till 59 nöt, 190 kalvar, 22 får, 138 svin och 12 hästar.
Blekinge	2	*Olofström *Eringsboda	I Olofström finns besiktningssal, som emellertid ej tagits i bruk på grund av tidigare brist på veterinär. I Eringsboda bör besiktning kunna äga rum i ett relativt nybyggt privat slakteri. Omändringskostnad 500—1 000 kr. Nedläggandet av Ronneby besiktningssal måste förhindras.
Kristianstads	0		Nya besiktningssal erfordras ej.
Malmöhus	5	Svedala Teckomatorp *Malmö *Höör *Kävlinge	Behovet av nya besiktningssal betingas icke av avstånden utan av befolkningstätheten. Förarbeten för nybyggnad i Svedala pågå. I Malmö och Höör böra nedlagda sal återupprättas. I Kävlinge kan besiktningssal inredas vid kontrollslakteri.
Hallands	0		Tillförseln till besiktningssalerna har minskat oerhört. År 1945 besiktigades vid länets 4 besiktningssal 2 547 kroppar och vid de 4 kontrollslakterierna 150 142 kroppar. Kungsbacka erhöi 1943 tillstånd att nedlägga sin besiktningssal på grund av ringa tillförsel.
Göteborgs och Bohus	6	Varekil Hunnebostrand *Stenungsund *Brastad *Hedekas *Sannäs	För nybyggnad i Varekil och Hunnebostrand beräknas omkr. 10 000 kr. för vardera. I Stenungsund, Brastad och Sannäs bör besiktning kunna ske i privatslakterier; tillbyggnads- och inredningskostnader 1 000—2 000 kr. I Brastad kunde besiktningssal eljest ordnas genom tillbyggnad till kommunens brandstation. Inrättas ej besiktningssal i Varekil, kan besiktning i stället ordnas i privatslakterier i Skärhamn och Ellös, båda c:a 2 mil från veterinärstationen.
Älvsborgs	2 ev. 3	Kinna *Svenljunga Herrljunga (ev.)	I Svenljunga bör besiktning ordnas i anslutning till kontrollslakteri. Med hänsyn till jordbruksbygdens storlek erfordras möjligen besiktningssal i Herrljunga. I Bengtsfors, där besiktning redan försiggår, erfordras fr. o. m. år 1947 ny lokal. Kostnaderna för nybygge uppskattas till 20 000—25 000 kr.

L ä n	Nya besiktningstillämpligheter		Anmärknin g a r																																
	Antal	O r t e r																																	
Älvsborgs (forts.)			I Limmared finns användbar besiktningsslokal, reparationskostnad 2 000 kr. En i Älvängen befintlig besiktningsslokal användes ej.																																
Skaraborgs	1 ev. 2	*Tidaholm Vara (ev.)	Besiktningssbyråer som funnits i Tidaholm och Karlsborg ha nedlagts år 1944. Om obligatorisk besiktning införes, bör byrån i Tidaholm ev. återupprättas och möjligen bör en ny byrå anordnas i Vara. Kostnaderna för omändringsarbeten i Tidaholm bli små, för nybyggnad i Vara c:a 30 000 kr. I Karlsborg kan besiktning ev. ske i ett befintligt slakteri. Besiktningssbyråernas ekonomi bör stabiliseras genom statssubvention eller avgifter från kommunerna.																																
Värmlands	3 ev. 4	Sunne Koppom Dalby Molkom (ev.)	I Molkom kan besiktningssbyrå utan större olägenhet undvaras. För nybyggnad kunna kostnaderna uppskattas till 7 000—10 000 kr.																																
Örebro	1	*Grythyttan	En i Grythyttan befintlig slakterilokal bör kunna användas för besiktning. Kostnader för iordningställande uppskattas till högst 1 000 kr., för hyra till högst 300 kr. årligen.																																
Västmanlands	0		Befintliga besiktningssbyråer äro tillfyllest.																																
Kopparbergs	5	Leksand Vansbro Malung Särna Älvdalen																																	
Gävleborgs	5 ev. 7	Ljusdal Los Bergsjö *Edsbyn *Delsbo *Ockelbo (ev.) Gysinge (ev.)	I Ljusdal torde behövas ytterligare en veterinär. Uppskattade nybyggnadskostnader: i Ljusdal 30 000 kr., i Bergsjö 25 000 kr., i Los 12 000 kr., i Gysinge 25 000 kr. Uppskattade ombyggnadskostnader i Edsbyn 12 000 kr. och i Delsbo 8 000 kr. I Ockelbo uppstå utgifter för lastningsanordning, våg och inventarier. Beräknad tillförsel antal per år:																																
			<table> <tr> <td></td><td>Stor- boskap</td><td>Mindre kalv</td><td>Svin</td></tr> <tr> <td>Ljusdal....</td><td>1 100</td><td>2 275</td><td>600</td></tr> <tr> <td>Los.....</td><td>250</td><td>350</td><td>50</td></tr> <tr> <td>Bergsjö....</td><td>450</td><td>1 300</td><td>200</td></tr> <tr> <td>Edsbyn....</td><td>700</td><td>1 150</td><td>450</td></tr> <tr> <td>Delsbo....</td><td>400</td><td>1 500</td><td>500</td></tr> <tr> <td>Ockelbo....</td><td>125</td><td>225</td><td>—</td></tr> <tr> <td>Gysinge....</td><td>65</td><td>155</td><td>60</td></tr> </table>		Stor- boskap	Mindre kalv	Svin	Ljusdal....	1 100	2 275	600	Los.....	250	350	50	Bergsjö....	450	1 300	200	Edsbyn....	700	1 150	450	Delsbo....	400	1 500	500	Ockelbo....	125	225	—	Gysinge....	65	155	60
	Stor- boskap	Mindre kalv	Svin																																
Ljusdal....	1 100	2 275	600																																
Los.....	250	350	50																																
Bergsjö....	450	1 300	200																																
Edsbyn....	700	1 150	450																																
Delsbo....	400	1 500	500																																
Ockelbo....	125	225	—																																
Gysinge....	65	155	60																																
Västernorrlands	6	*Fränsta Liden *Ramsele *Backe	För Haverö socken i västra Medelpad är besiktningssmöjlighet svår att ordna (ev. i Östavall). I Fränsta kan besiktning möjligen ordnas i anslutning till																																

L ä n	Nya besiktningsställen		Anmärkningar
	Antal	O r t e r	
Västernorrlands (forts.)		*Bredbyn *Trehörningsjö	kontrollcharkuteri. I Ramsele, Backe, Bredbyn och Trehörningsjö finnas små slakterier om ett rum. För besiktning där skulle erfordras tillbyggnad av ett par rum på varje plats.
Jämtlands	10 ev. 14	Bräcke *Hammarstrand Hammerdal Föllinge Jämtlands Änge Järpen Månsåsen Svenstavik Hede *Sveg Gäddede (ev.) Överhogdal (ev.) Tännäs (ev.) Storsjö kapell (ev.)	Av de 10 förstnämnda orterna äro 8 veterinärstationer. Hammarstrand och Järpen ligga 6 resp. 10 km. från veterinärstation. Slakt för försäljning äger i ganska stor omfattning rum annorstädes än i slakteri. Byggnadskostnaden uppskattas till c:a 30 000 kr. för varje ny byrå. I Hammarstrand bör besiktning kunna ordnas i anslutning till kontrollslakteri. Så kan möjligen ske även i Sveg, där slakteribygge planerats.
Västerbottens	11 ev. 15	Änåset *Byske Bjurholm *Vindeln Jörn *Dorotea Fredrika Malå *Vilhelmina Storuman Sorsole Risbäck (ev.) Dikanäs (ev.) Tärnaby (ev.) Ammarnäs (ev.)	För nya byråer uppskattas byggnadskostnaden till omkring 5 000 kr. på varje plats. I Vilhelmina kan besiktning ordnas vid kontrollslakteri. I Dorotea torde lokal kunna få hyras i anslutning till ombyggt slakteri för omkring 600 kr. årligen. För lika stort belopp skulle besiktningslokaler kunna förhyras hos två enskilda charkuterifabrikörer i Vindeln och Byske, därvid hyresvärden bekostade erforderliga mindre omändringsarbeten.
Norrbottnens	7	Haparanda Övertorneå Pajala Kalix Överkalix Jokkmokk Arvidsjaur	På samtliga de föreslagna besiktningsställena erfordras nybygge av besiktningsbyrå.

Under förutsättningar som angivits i det föregående skulle följaktligen antalet erforderliga nya besiktningsställen enligt länsveterinärernas beräkningar uppgå till 80 eller eventuellt 97. På 31 av de sålunda avsedda platserna skulle besiktning efter vissa tillbyggnads- och inredningsarbeten kunna anordnas i eller i anslutning till redan befintliga lokaler.

Länsveterinären i Stockholms län har lämnat följande ytterligare upplysningar. Han hade med vederbörande kommuners bistånd sedan år 1922 igångsatt tre små besiktningsbyråer, nämligen i Vaxholm, Sundbyberg och Tumba. De två förstnämnda hade nedlagts till följd av den i slakthuslagen införda möjligheten till befrielse från hållande av egen besiktningsbyrå och

slakteriförbundets monopolsträvanden i fråga om kötthandeln. Alla dessa byråer hade varit mycket små, inhysta i förhyrda lokaler och rätt enkelt inredda (kostnad 1 000—4 000 kr.). I Tumba vore byrån inredd i ett bilgarage i en nybyggd fastighet och hade sedan 1942 fungerat utmärkt. Dessa små byråer hölles öppna 1—2 gånger i veckan, 1—2 timmar varje gång, och kunde helt skötas av distriktsveterinär eller annan på platsen boende veterinär, varför kostnaderna kunde bli mycket små. Huvudsaken vore att möjligheter skapades för besiktning inom rimliga avstånd.

Länsveterinären i Östergötlands län har framhållit, att tillförseln till köttbesiktningsbyråerna inom länet kunde väntas bli så ringa att enbart besiktningsavgifterna icke komme att täcka utgifterna för någon byrå, varför tillskott från det allmänna komme att erfordras.

5. Kort redogörelse för köttkontrollen i de övriga nordiska länderna.

Danmark.

Köttkontrollen har varit och är alltjämt en kommunal uppgift. I Köpenhamn infördes köttkontroll år 1888. Den första lagstiftningen om inrikes köttkontroll tillkom år 1906 och denna avlöstes av en ny lag år 1911. Från sistnämnda år gällde, att kommun skulle godkänna köttkontroll, som skett i annan kommun eller i exportslakteri, men att det stod kommun fritt att införa köttkontroll eller ej.

När i slutet av 1920-talet en ny lagstiftning var under övervägande, framfördes från veterinäradministrationens sida önskemålet, att all slakt skulle förläggas till offentliga slakthus. Det framhölls, att om man auktoriserade redan befintliga offentliga slakthus och exportslakterier, endast en ringa del av landet skulle få mer än 20 kilometer till offentligt slakthus.

I lagen om inrikes köttkontroll den 14 april 1932, vilken alltjämt gäller, blev nämnda önskemål om slakthustvång icke uppfyllt. Däremot föreskrevs, att i samtliga kommuner skulle från den 1 april 1938 påbjudas köttkontroll. Om detta icke skedde, bleve följden att slakt icke finge äga rum inom kommunen med undantag för nödslakt samt hemsakt för eget behov.

Lagen lämnar kommunerna två olika möjligheter att anordna köttkontrollen:

1. Kommunen kan hänvisa all slakt till ett offentligt slakthus. Djuren undersökas före och efter slakten, vilken äger rum under veterinärkontroll.

2. Kommunen kan hänvisa all slakt till ett eller flera privata slakterier. Veterinären synar och märker djuren före och kontrollerar köttet efter slakten. Kontrollen är ambulerande och kontrollpersonal är följaktligen icke närvarande under slakten. Organen skola, med vissa undantag, förbliva i naturlig förbindelse med kroppen till dess kontroll sker.

År 1945 var köttkontrollen genomförd sålunda:

74	kommuner	hade offentligt slakthus,
77	»	hänvisade slakten till offentligt slakthus i närliggande kommun,
1 087	»	hänvisade slakten till privata slakterier,
153	»	hade icke vidtagit åtgärd för köttkontroll, varför slakt till avsalu där ej var tillåten.

Köttkontrollen sorterar under veterinärdirektoratet, vars avdelning för köttkontroll står under ledning av en veterinärinspektör. Landet är indelat i 5 köttkontrolldistrikt, av vilka vart och ett står under tillsyn av en veterinärinspektör med en veterinär som medhjälpare.

De vid offentliga slakthus anställda veterinärerna åtnjuta fast lön. Köttägaren erlägger besiktningssavgift enligt taxa, fastställd av lantbruksministeriet. Vid privat slakteri erhåller besiktningsveterinären, vilken anställs av kommunen efter godkännande av veterinärdirektoratet, ersättning för varje besiktigat djur enligt taxa, fastställd av lantbruksministeriet, samt därjämte reseersättning.

Finland.

Köttkontroll infördes först i Uleåborg år 1881 och anordnades därefter fram till och med år 1922 på frivillighetens väg i ett stort antal städer. Genom lagen om köttkontroll den 25 augusti 1922 (ändrad den 14 december 1934) meddelas bestämmelser, vilka i väsentliga delar överensstämmer med vad som gäller i Sverige. Sålunda skall köttkontroll finnas för stad, köping och samhälle med sammanträngd befolkning, om invånarantalet överstiger 4 000, och statsrådet kan på anhållan av annan kommun, köping eller samhälle förordna om köttkontroll även där. Sådant förordnande kan meddelas jämväl på framställning av myndighet. Köttkontroll skall därjämte under vissa förhållanden anordnas inom närmare angivet område, som gränsar till stad med allmän slaktinrättning. Områden, som gränsa intill varandra, kunna anordna gemensam köttkontroll. Därom träffat avtal skall underställas inrikesministeriet.

Köttkontroll verkställs av särskilt förordnad köttkontrollör och utföres antingen i slaktinrättning, som för ändamålet godkänts, eller å kommunal köttkontrollstation. I slaktinrättning må undersökas endast kött av djur, som blivit där slaktat.

På framställning av stad eller köping kan förordnas att slakt därstädes endast får äga rum i godkänd inrättning, kallad allmän slaktinrättning.

I slaktinrättning skall köttkontrollören undersöka såväl djurets hälsotillstånd före slakten som dess kött, blod och inre organ omedelbart efter slakten. Vid annan köttkontroll skall undersökningen avse minst ena kroppshalvan, från vilken för besiktningen nödiga inre organ icke avskilts.

Avgifter för köttkontroll, för särskild behandling av kött och för anlåtande av slaktinrättning fastställas av landshövding.

Köttkontrollör förordnas av lantbruksministeriets veterinäravdelning på framställning av vederbörande kommun eller ägare av slaktinrättning. Vid köttkontrollstation och kommunal slaktinrättning avlönas köttkontrollören av vederbörande kommun; vid annan slaktinrättning avlönas han av dess ägare. Köttkontrollör tillkommer i sin befattning endast fast lön.

Köttkontrollstationerna godkändes till en början av medicinalstyrelsen, men sedan de veterinära ärendena från år 1930 överförts till lantbruksministeriet, ankommer övervakningen av köttkontrollstationerna och slaktinrättningarna på lantbruksministeriets veterinäravdelning. De av ministeriet godkända köttkontrollstationerna voro år 1945 till antalet 74 och de allmänna slaktinrättningarna voro 41. Under den tid lagen om köttkontroll varit gällande har besiktningsverksamheten vid slaktinrättningarna kraftigt stigit, medan en minskning ägt rum vid köttkontrollstationerna. År 1923 undersöktes 22·12 % av det besiktigade köttet i slakterierna och 77·88 % i köttkontrollstationerna. År 1942 voro motsvarande procenttal 57·03 och 42·97.

Norge.

Enligt bestämmelser i lagen den 9 februari 1940 om offentlig godkjente slaktehus, offentlig kjøttkontroll m. v. är köttkontroll föreskriven dels vid offentliga slakthus, dels ock i städer och samhällen med över 2 000 inbyggare. I mindre städer och samhällen samt på landsbygden kan lantbruksdepartementet efter ansökan av kommunens styrelse förordna om offentlig köttkontroll. Den kan vara gemensam för två eller flera kommuner eller för bestämda delar av dem.

Slakthustvång införes av departementet på ansökan av kommun. Offentligt slakthus kan ägas av kommun, producentorganisation eller annan. Departementet kan godkänna ett offentligt slakthus eller en avdelning därav som exportslakteri. Om annat slakteri skall göras anmälan till veterinärdirektören, vilken äger inspektionsrätt däröver.

Köttkontrollen äger rum i de offentliga slakthusen och på offentliga kontrollstationer. Efter tillåtelse av veterinärdirektören kan emellertid köttbesiktning verkställas även annorstädes, såsom i annat slakteri än nyss sagts. Kommunen betalar utgifterna för köttkontrollen och anställer kontrollveterinär, men tillsättandet gäller först sedan det blivit godkänt av departementet. Ligger offentligt slakthus inom ett område som har köttkontroll, skola den eller de kommunalt anställda kontrollveterinärerna utföra köttkontrollen även vid slakthuset. När egen köttkontroll skall finnas vid offentligt slakthus, betalas utgifterna därför av slakteriets ägare, och kontrollveterinärer anställas av departementet, som även skall godkänna löne- och anställningsvillkoren.

De kommunala köttkontrollstationerna må icke tagas i bruk förrän loka-

lerna godkänts av veterinärdirektören. Departementet fastställer avgifter för köttbesiktning, som företages å annan tid än den fastställda kontrolltiden eller på plats utanför kontrollstationen.

Bestämmelserna om kontroll av kött gälla i regel även för organen. Vid besiktning i offentligt slakthus skall kontrollveterinären undersöka djuret före nedslaktningen och köttet med alla organ efter slakten. Eljest föreskrives endast beträffande njuren, att den skall vid besiktningen vara i organiskt sammanhang med kroppen. Lösa organ kunna besiktigas om de åtfölja kroppen och äro märkta så att de kunna identifieras som hörande till denna.

Enligt vad som meddelats kommittén överväges inom lantbruksdepartementet en revision av lagstiftningen om köttkontroll. Under ockupationstiden företogos delvis stora förändringar i köttkontrollbestämmelserna, vilka nu blivit upphävd. Lagen av den 9 februari 1940 anses icke längre tillfredsställa behovet och kontrollen vid de nuvarande kontrollstationerna betraktas som otidsenlig och icke betryggande. De förändringar som avses äro inriktade på en ny kontrollprincip, enligt vilken all kontroll skulle försiggå i offentliga slakthus eller godkända slakterier. Däremot tänker man sig icke att gå så långt som till att införa köttbesiktningstvång för hela landet.

6. Kommitténs förslag.

A. Köttbesiktningstvångets utvidgning.

Till en början må framhållas, att kommittén icke funnit anledning föreslå någon ändring i de bestämmelser, som angiva köttbesiktningstvångets innebörd. Vad som därvid särskilt kunnat sättas i fråga vore en skärpning av gällande föreskrift om organtvång, så att företeende jämväl av vissa organ till besiktning bleve regel och ej såsom nu beroende av särskilt förordnande. Det torde nämligen bland dem, som hava praktisk erfarenhet av besiktningsverksamhet, vara en samstämmig uppfattning, att köttkontrollens effektivitet avsevärt ökas, om vid besiktningen sådana organ som lungor, hjärta och lever alltjämt äro naturligt förenade med köttet. Därigenom vinnes även fördelen, att säker kännedom kan erhållas om vissa djursjukdomars utbredning, varmed möjligheterna att bekämpa desamma förbättras. Trots detta har emellertid kommittén, i synnerhet med hänsyn till förekommande hemslakt till avsalu, vid vilken djurägaren vill behålla organen för egen räkning, ansett gällande regler om kommunal självbestämmanderätt rörande organtvång böra bibehållas. Det bör emellertid i detta sammanhang understrykas, att redan själva köttbesiktningstvånget innebär förbud bl. a. att saluhålla och att i charkuteritillverkning använda organ, som icke blivit godkända vid besiktning. En mera utbredd köttbesiktning kommer därför, även om den ej är förenad med organtvång, att bereda ökad trygghet mot användningen

till människoföda av därtill icke tjänliga organ. Har organtvång ej införts, medför detta emellertid att köttproducent, som icke ämnar överlåta organ utan använda dem för egen räkning, har möjlighet att låta besiktiga djurkropp utan organ.

Vad därefter angår köttkontrollens lokala utbredning torde det vara ett obestridligt allmänt intresse, att tillämpningsområdet blir så vidsträckt som möjligt. Vid tillgodoseende av detta intresse måste emellertid beaktas, att därigenom icke förorsakas vare sig oskäligena kostnader för kontrollens ordnande eller alltför betungande olägenheter med avseende å transporter av slaktdjur eller kött. Den utveckling som ägt rum sedan de nu gällande lagbestämmelserna om köttbesiktningstvång tillkommo år 1934 har inneburit, att betydande framsteg uppnåtts med avseende å köttkontrollens utbredning. Skyldigheten för samhällen med invånarantal av 4 000 eller däröver att anordna köttbesiktning och möjligheten för andra kommuner att frivilligt vidtaga samma åtgärd har i hög grad befordrat besiktningsverksamheten. En betydande ökning av besiktningen har även åstadkommits genom tillkomsten av nya kontrollslakterier och ökad anslutning till ekonomiska föreningar, som driva sådana slakterier.

Av redogörelse i det föregående framgår, att köttbesiktningens relativa omfattning bör kunna anses jämförelsevis tillfredsställande om hänsyn främst tages till det för hela riket gällande medeltalet för mängden besiktigat kött i förhållande till den totala saluförda slakten. De i förevarande avseende mycket olikartade förhållandena i skilda landsdelar föranleda emellertid, att en utökad köttbesiktning måste betraktas som synnerligen angelägen i vissa delar av landet, medan däremot i andra något behov av en skärpt kontroll knappast kan sägas vara för handen, enär där redan nu saluföres praktiskt taget endast besiktigat kött. Vad angår sistnämnda områden torde det å andra sidan vara självfallet, att tillämpningen av ett obligatoriskt köttbesiktnings tvång icke kan föranleda nämnvärda kostnader eller olägenheter.

Innan åtgärder övervägas med avseende å de landsdelar, där besiktning nu icke förekommer i större omfattning, må uppställas frågan huruvida det kan förväntas, att en tillfredsställande ordning skall kunna komma till stånd utan ingripande från statsmakternas sida. I anledning av den i det föregående omnämnda rundfrågan till länsveterinärerna har från ett par håll uttalats den meningen att ett obligatoriskt köttbesiktnings tvång vore överflödigt, enär köttkontrollen kunde förväntas ändock genom kommunernas frivilliga åtgärder erhålla erforderlig utbredning. Av stor betydelse för infriandet av denna förhoppning är givetvis den redan förefintliga möjligheten att erhålla befrielse från skyldighet att anordna egen besiktningsbyrå och i stället lösa besiktningsfrågan genom avtal med annan kommun, som inrättat byrå, eller med kontrollslakteri. Antalet kommuner som frivilligt infört köttbesiktnings tvång överstiger nu 1 000 och utgör nära 44 procent av hela antalet landskommuner i riket. Alltjämt göras då och då nya ansök-

ningar därom och sannolikt skulle en lämplig upplysningsverksamhet kunna i viss mån ytterligare befordra den frivilliga anslutningen från kommunernas sida. Emellertid bör man säkerligen också räkna med att på åtskilliga håll icke kan för saken framskapas ett intresse av den styrka som behövs för att uppväga de återhållande krafterna, vilka främst torde ha sitt ursprung i befarade svårigheter att bereda möjlighet till besiktning utan alltför stor kostnad eller omgång. En utvidgning av de tvingande bestämmelsernas verkningsområde måste följaktligen anses påkallad. Samtidigt som en sådan utvidgning överväges synes det nödvändigt att pröva vilka möjligheter som finnas att underlätta densamma genom organisatoriska förändringar i fråga om köttkontrollen.

Huru behovet av besiktningstillfällen inom rimligt avstånd från produktionsorterna lämpligast skall kunna tillgodoses, är den fråga som vid en utsträckning av köttbesiktningstvånget kommer i främsta rummet. Detta behov är betingat icke endast av kostnads- och bekvämlighetsskäl utan även av nödvändigheten att förebygga sådan försämring av köttvarorna som, särskilt sommartid, lätt kan uppstå vid alltför långa transporter.

Vilka följder får då kravet på lättillgängliga besiktningstillfällen med avseende å behovet av nya sådana? Vid besvarande av denna fråga måste givetvis hänsyn tagas till slaktens omfattning på olika orter. Det torde sålunda, om besiktningstvång föreskrives, få anses som ett rimligt anspråk av vederbörande näringsidkare att besiktningsmöjlighet föreligger å ort, varest idkas slakterirörelse av betydelse, eller i varje fall inom skäligt avstånd från sådan ort. Förekommer inom viss trakt hemslakt till avsalu i mera betydande omfattning, synes det vara fullt berättigat att även för sådan slakt beredas besiktningsmöjligheter, som ej kunna anses obekväma.

I vilken mån besiktningorganisationen behöver utbyggas blir i hög grad beroende av huruvida besiktningstvånget skall omfatta annan hemslakt än nyss angivits, eller sålunda i främsta hand även gälla kött som avses skola förbrukas i djurägarens eget hushåll. Inbegripes även sådan slakt under besiktningstvånget, erfordras givetvis en vitt utgrenad besiktningorganisation. Ehuru det ur hygienisk synpunkt vore av vikt, att jämväl de av producenterna själva förbrukade köttvarorna bleve underkastade sakkunnig kontroll, torde det dock få anses som ett alltför stort intrång i den enskildes frihet att föreskriva besiktningstvång för hemslakt till husbehov. Därjämte torde svårigheterna att praktiskt genomföra ett så vidsträckt besiktningstvång få anses nära nog oöverstigliga. Om följaktligen den egentliga husbehovsslakten bör lämnas utanför tvånget, uppkommer frågan huru bör förfaras i det i praktiken mycket vanliga fallet, att endast viss del av en hemslaktad djurkropp behålles för eget behov, medan återstoden säljes. Enligt nu gällande lag föreligger inom område, där besiktningstvång är föreskrivet, besiktningssplikt även för del av djurkropp som avses skola överlåtas. En utsträckning

av besiktningstvånget så att detta får allmän giltighet synes icke böra för-
anleda någon eftergift i den nyssnämnda skyldigheten att låta besiktiga del
av kropp. Häremot tala nämligen såväl de sanitära vådor, vilka följa med
frånvaron av kontroll, som ock uppkommande oreda inom köttmarknaden
och svårighet att övervaka besiktningstvångets efterlevnad.

Vid genomförandet av ett besiktningstvång med den gränsdragning för
besiktningsskyldigheten som nu angivits, kan det säkerligen ej undvikas, att
vissa djuruppfödare som slakta hemma för avsalu komma att förorsakas
olägenheter och kostnader för att fullgöra nämnda skyldighet. Förutsätt-
ningar torde nämligen ofta icke föreligga att anordna bekväma besiktningss-
möjligheter för hemslakt till avsalu, där denna är av endast mindre omfatt-
ning. Det nu sagda gäller även om yrkesmässig slakterirörelse i ringa skala.
Emellertid bör i detta sammanhang beaktas, att bruket att slakta hemma
annat än för husbehov åtminstone i rikets södra och mellersta delar på se-
nare tiden kraftigt avtagit och torde kunna förväntas bli alltmera sällsynt
ävensom att sådan mindre slakterirörelse, vid vilken vissa hygieniska mi-
nimikrav icke uppfyllas, tillsvidare begränsats i samband med köttranso-
neringen genom införandet av bestämmelserna om slakteritillstånd. Vidare
kan framhållas den synpunkten, att det icke bör anses oskäligt att pålägga
den, i vars näringsutövning ingår att tillhandahålla allmänheten födoäm-
nen, visst besvär och en måttlig kostnad för kontroll av kvaliteten å de va-
ror han utbjuder. För att emellertid förebygga att ett tvång skulle inom viss
trakt alltför hårt drabba jordbrukare eller idkare av mindre slakterirörelse
och därigenom kunna verka fördyrande på köttvarorna, torde möjlighet böra
öppnas för kommun att efter framställning till Kungl. Maj:t erhålla befrielse
från besiktningsskyldigheten för hela eller viss del av sitt område, oaktat
där förekommer hemslakt till avsalu eller yrkesmässig slakteriverksamhet
av mindre omfattning. Som skäl för befrielse torde böra godtagas förelig-
gande svårighet att anordna egen besiktning på grund av ringa befolknings-
tätthet samt stora avstånd inom kommunen och till närmaste veterinär, även-
som avlägset eller med hänsyn till kommunikationerna isolerat läge i för-
hållande till besiktningssällena utom kommunen. Den nu berörda dispensen
från besiktningstvång torde böra komma i fråga endast för vissa områden
i Norrland och vissa kusttrakter.

Inom områden, där utvecklingen av olika skäl gått i sådan riktning att,
trots frånvaro av besiktningstvång, förbrukning av obesiktigat kött knappast
förekommer, torde skäl ej föreligga att medgiva befrielse från besiktningss-
tvånget men däremot från skyldighet att vidtaga besiktningssanordningar.

Vid övervägande av frågan om vilken geografisk utsträckning ett lagstad-
gat köttbesiktningstvång lämpligen bör erhålla måste hänsyn uppenbarligen
tagas till de i det föregående berörda olikartade förhållandena i rikets skilda

delar. Därest utsträckningen närmast göres beroende av möjligheterna att skapa tillgång till erforderligt antal besiktningstillfällen inom skäliga avstånd, synes en lagstiftning om allmänt besiktningstvång icke behöva möta några betänkligheter såvitt avser rikets södra och mellersta delar. Inom Götaland samt Svealand utom Dalarna och norra Värmland torde sålunda redan nu köttbesiktningsbyrå eller kontrollslakteri i allmänhet vara att tillgå inom 3—4 mils avstånd från varje plats. Endast för några få och till storleken obetydliga områden överstiger avståndet 4 mil.

För rikets nordligare del möta med hänsyn till de större avstånden särskilda svårigheter att åstadkomma en allmän köttkontroll. Särskilt för de fyra nordligaste länen har kommittén ansett sig böra överväga att icke föreslå ett obligatoriskt besiktningstvång utan att först pröva om annan utväg finnes att befordra en mera allmän köttkontroll. Tanken har därvid fallit på möjligheten att i första hand inrikta sig på samhällena och utvidga besiktningsskyldigheten för dem genom att flytta den nu vid invånarantalet 4 000 uppdagna gränsen för besiktningstvångets tillämplighet till ett lägre folkmängdstal. För att en uppfattning skall kunna erhållas om var en sådan gräns skulle behöva dragas för att någon verkan i befordrande riktning skulle erhållas må här antecknas invånarantalet (den 1 januari 1946) i samhällen utan köttbesiktningstvång inom de fyra nordligaste länen.

Västernorrlands län.

Municipalsamhällen:	Alby	1 022
	Nyland	560
	Bredbyn	432

Jämtlands län.

Köping:	Sveg	1 525
Municipalsamhällen:	Bräcke	1 047
	Hammerdal	632
	Järpen	1 107

Västerbottens län.

Municipalsamhällen:	Granön	493
	Hällnäs	591
	Vindeln	908
	Robertsfors	1 254
	Ånäset	618
	Lövånger	503
	Byske	1 076
	Jörn	886
	Norsjö	918
	Malåträsk	729
	Stensele	515
	Storuman	783
	Sorsele	789
	Dorotea	849

Norrbottens län.

Stad:	Haparanda	3 038
Municipalsamhällen:	Arvidsjaur kyrkostad	1 683
	Kalix	1 693

De nu återgivna folkmängdssiffrorna visa, att någon väsentlig ökning av köttkontrollen på nyss angivet sätt kan vinnas endast om besiktningstvånget knytes till ett förhållandevis lågt invånarantal. Några bärande skäl torde emellertid knappast kunna anföras för att göra åtskillnad mellan de mindre tätorter som sålunda skulle komma i fråga samt den egentliga landsbygden. Det torde tvärtom vara uppenbart, att om köttkontroll anordnas inom dylik ort detta i regel medför sådant gagn även för den omgivande landsbygden, att kommunen i dess helhet skäligen bör bära bördan av kontrollanordningarna. Kommittén har därför icke ansett sig kunna förorda en utvidgning av besiktningstvånget efter de linjer som här uppdragits.

Även i rikets nordligare delar finnas flerstädes betydande områden med sådan befolkningstäthet och så väl utbyggda kommunikationer att inom dessa områden ett allmänt besiktningstvång utan större svårighet låter sig genomföras. Oundvikligt torde dock vara dels att åtskilliga nya besiktningstillfällen komma till stånd, dels ock att distriktsveterinärerna i större utsträckning tagas i anspråk för besiktningssyftet. Med hänsyn till vad nu sagts synes det kommittén icke erforderligt att ens för norra Sverige begränsa ett allmänt köttbesiktningstvång till att gälla endast inom vissa län. Det torde nämligen kunna förväntas, att köttkontrollen skall få den största möjliga utbredningen och samtidigt bästa anpassningen efter de lokala förhållandena, om besiktningstvånget i princip blir allmänt gällande i hela riket och det därefter får ankomma på vederbörande kommun, som förmenar att detsamma icke är genomförbart inom dess område eller viss del därav, att hos Kungl. Maj:t, med angivande av de särskilda omständigheter som anses böra beaktas, söka anstånd med eller befrielse från skyldigheten i erforderlig omfattning. I sådant dispensärende torde lämpligen länsstyrelsen och medicinalstyrelsen böra höras.

Kommittén vill följaktligen förorda, att den ändringen vidtages i 2 § 2 mom. lagen angående köttbesiktning och slakthus, att köttbesiktningstvång förklaras skola gälla inom hela riket, Kungl. Maj:t dock obetaget att efter framställning av kommun med hänsyn till särskilda omständigheter medgiva, att kommunen eller viss del av denna skall för bestämd tid eller tills vidare vara undantagen från köttbesiktningstvånget.

För att de kommuner som beröras av lagändringen skola hinna inrätta sig efter de nya förhållandena erfordras en viss övergångstid. Därest lagändringen antages av 1947 års riksdag, torde den lämpligen kunna bringas i tillämpning från och med 1949 års ingång.

B. Köttbesiktningssyftets framtida organisation.

Enligt gällande lagstiftning betraktas genomförandet av köttbesiktningen som en kommunal angelägenhet. I princip åligger det kommun eller samhälle, där köttbesiktningstvång gäller, att ombesörja och bekosta anställandet av besiktningssyftespersonal samt vidtagandet av de övriga åtgärder som er-

fordras för köttbesiktningen på platsen. Skall besiktningen efter Kungl. Maj:ts medgivande verkställas inom annan kommun eller annat samhälle, måste överenskommelse först vara träffad mellan vederbörande kommuner eller samhällen om fördelningen av kostnaderna för besiktningen. Kommun eller samhälle, som vill förlägga sin besiktning till kontrollslakteri, har att därom träffa uppgörelse med innehavaren av slakteriet.

Köttkontrollen står emellertid under statlig ledning i det att verksamheten i åtskilliga avseenden är underställd medicinalstyrelsen. Denna myndighet har att bland annat utöva högsta tillsynen över efterlevnaden av lagbestämmelserna om köttbesiktning och slakthus, meddela råd och anvisningar därom, granska och godkänna planer till byggnader för offentliga slakthus och kontrollslakterier samt verkställa besiktning å sådana inrättningar, förordna besiktningsveterinärer och fastställa ersättning till dem. För rätt att i kontrollslakteri införa obesiktigade köttvaror, vilket givetvis är en förutsättning för att där skall kunna anordnas köttbesiktning åt kommun eller samhälle, fordras medicinalstyrelsens tillstånd. Från styrelsens sida utövas den närmaste uppsikten över köttbesiktningsverksamheten genom statsinspektören över köttkontrollen.

I samband med införandet av ett allmänt köttbesiktningstvång synes för tjäna övervägas, huruvida det direkta handhavandet av köttkontrollen fortfarande bör vara en i princip kommunal angelägenhet eller om denna uppgift lämpligen bör överflyttas på statsverket. Vid ett helt förstatligande av besiktningsverksamheten komme ansvaret för hållande av besiktningsbyråer med utrustning samt avlönande av erforderlig personal att ankomma på staten. För vinnande av likformighet torde i sådant fall även de vid kontrollslakterierna och de offentliga slakthusen anställda besiktningsveterinärerna böra beredas ställning som statliga tjänstemän.

Eventuellt kunde övervägas ett partiellt förstatligande av verksamheten, vilket då skulle innebära, att vidtagandet och bekostandet av besiktningsanordningarna fortfarande skulle vara ett kommunalt åliggande, medan däremot skyldigheten att anställa och avlöna personalen övertoges av staten.

Ett förstatligande helt eller delvis skulle emellertid säkerligen medföra bl. a. betydande arbetsuppgifter för den centrala myndighet, som hade att utöva ledningen av en statlig besiktningsorganisation och därvid ombesörja den ekonomiska förvaltningen av besiktningsinrättningarna, handlägga ärenden rörande anställnings- och avlöningsförhållanden för personalen m. m. Enligt kommitténs mening torde särskilt lokalfrågorna i allmänhet kunna lösas ekonomiskt mest tillfredsställande och med bästa anpassning efter de särskilda ortsintressena, om uppgiften att anskaffa eller inrätta besiktningslokaler i första hand ankommer på de kommunala myndigheterna. Med hänsyn härtill har kommittén ansett sig icke böra förorda, att för närvarande vidtages någon utvidgning i organisatoriskt avseende av den statliga verksamheten på köttkontrollens område.

Efter införandet av ett allmänt köttbesiktningstvång bör därför gälla den regeln, att det ankommer på varje kommun, som icke erhåller dispens från besiktningstvånget, att vidtaga erforderliga åtgärder för besiktningens ordnande inom kommunen och anställa därför behöflig personal. Undantag härifrån bör dock kunna medgivas av Kungl. Maj:t, därest köttkontrollen inom kommunen anses kunna utan olägenhet ombesörjas genom hänvisning till annan besiktningsinrättning på sätt närmare angives under avdelning C här nedan. Att därvid i lagen föreskriva något visst avstånd till närmaste besiktningsställe, vilket avstånd ej skulle få överskridas, har kommittén icke funnit lämpligt med hänsyn till det för skilda orter växlande behovet av besiktningsställen, möjligheterna att tillgodose detta behov och kommunikationsförhållandena. Det bör därför tillkomma Kungl. Maj:t att efter omständigheterna pröva, om egen besiktningsinrättning kan utan olägenhet undvaras inom kommun.

Över ansökan av kommun om befrielse från skyldighet att vidtaga egna besiktningsanordningar torde länsstyrelsen och medicinalstyrelsen böra höras.

C. Erforderlig utbyggnad av besiktningsanordningarna vid införande av allmänt köttbesiktningstvång.

Såsom framhållits i det föregående kräver ett allmänt köttbesiktningstvång en viss utökning av nu förefintliga besiktningsanordningar. Detta behov av en utbyggd besiktningsorganisation torde böra i största möjliga utsträckning tillgodoses på annat sätt än genom inrättande av nya fristående köttbesiktningsbyråer. Erfarenheten har nämligen visat, att inträdd minskning av den enskilda slakterirörelsen, främst genom ökad anslutning till de av jordbrukare bildade slakteriföreningarna, ej sällan föranlett att till viss besiktningsbyrå icke kunnat erhållas sådan tillförsel, att de av verksamheten inflytande taxeavgifterna räckt till för att täcka byggnads- och driftskostnaderna. Detta torde ha varit huvudsakliga anledningen till att verksamheten efter längre eller kortare tid nedlagts vid icke mindre än 29 köttbesiktningsbyråer (i Almby, Arlöv, Borensberg, Båstad, Dals Ed, Finspång, Hallsberg, Hofors, Holmsund, Huskvarna, Höör, Karlsborg, Kungsbacka, Kyrkefalla, Limmared, Lysekil, Ronneby, Skänninge, Storvik, Sundbyberg, Söderköping, Tidaholm, Tolarp, Vadstena, Vaxholm, Åtvidaberg, Älvängen, Ödeshög och Örkellunga). I stället har vederbörande kommun eller samhälle erhållit tillstånd att förlägga besiktningen till besiktningsbyrå inom annan ort. Då en fortsatt utveckling i nyss angiven riktning icke torde vara utesluten, kan det uppenbarligen ej vara välbetänkt att nu bygga upp en dyrbar och omfattande besiktningsorganisation, som kanske inom en icke avlägsen framtid kan behöva till stora delar avvecklas och ersättas huvudsakligen med köttbesiktning vid kontrollslakterier.

För att öka besiktningsmöjligheterna är det givetvis önskvärt, att arbets-

kraft och anordningar, som redan finnas för att ombesörja köttkontrollen vid offentliga slakthus och kontrollslakterier, i den utsträckning det är möjligt anlitas även för besiktning av kött, som ej blivit där uppslaktat. Detta skulle kunna medföra vidsträckt möjlighet att befria närliggande kommuner från skyldighet att vidtaga egna besiktningsanordningar.

Vad särskilt beträffar kontrollslakterierna har — i synnerhet som dessas innehavare i allmänhet företräda viss intressegrupp inom slakterinäringen — övervägts huruvida besiktningen av dit infört uppslaktat kött borde organiseras på det sätt, att vid slakteri skulle anordnas köttbesiktningsbyrå i kommunal regi. Detta komme emellertid uppenbarligen icke att innebära den enklaste lösningen och skulle bland annat föranleda mellanhavanden mellan kommunen och slakteriets innehavare, vilka kunna anses onödiga. I betraktade härav och då det enligt kommitténs mening icke finnes anledning antaga annat än att ifrågavarande besiktningsverksamhet skall vid kontrollslakterierna handhas på tillfredsställande sätt utan kommunal medverkan, har kommittén ansett sig icke böra förorda ett obligatoriskt upprättande av kommunala köttbesiktningsbyråer vid kontrollslakterierna. I stället vill kommittén föreslå införandet av en sådan ordning, att det vid såväl kontrollslakteri som offentligt slakthus skall åligga inrättningens innehavare att vidtaga erforderliga åtgärder för besiktning därstädes jämväl av kött, som blivit uppslaktat utom inrättningen och som dit införes för besiktning. Det direkta handhavandet av besiktningsverksamheten bör självfallet ankomma på tjänstgörande besiktningsveterinär. Kommun, för vilken besiktningen vid sådan inrättning anses tillfyllest, bör följaktligen kunna av Kungl. Maj:t helt befrias från skyldigheten att sörja för besiktningsanordningar.

För innehavaren av offentligt slakthus eller kontrollslakteri skulle vad nu föreslagits innebära skyldighet att mot ersättning enligt taxa, som fastställs av Kungl. Maj:t, bereda besiktningsmöjlighet för dit infört kött. Erfordrar köttet särskild behandling för att kunna godkännas, bör även behandlingen utföras vid inrättningen. Taxeersättningen bör motsvara inrättningens självkostnad för besiktning och behandling. Besiktningsverksamhet som nu avses bör äga rum å vissa bestämda tider, vilka för att tillgodose de besiktningsökandes intressen böra fastställas av hälsovårdsnämnden i kommunen efter hörande av styrelsen för slakthuset eller innehavaren av kontrollslakteriet.

Enligt kommitténs mening kan den sålunda ifrågasatta medverkan från slakteriinrättningarnas sida till en utvidgning av köttkontrollen icke komma att bereda dessa några nämnvärda olägenheter. För kontrollslakteriernas del innebär förslaget i huvudsak endast att den, enligt 2 § 3 mom. lagen angående köttbesiktning och slakthus, redan förefintliga möjligheten att förlägga besiktningen till kontrollslakteri skulle komma till användning i större utsträckning än hittills och under villkor som fastställas av offentlig myndighet. Vissa fördelar torde därmed beredas särskilt producentföreningarnas

medlemmar i form av förbättrad tillgång till besiktning av hemslacht och nödslakt. För den nytillkommande köttbesiktningen torde i allmänhet icke behöva inrättas någon särskild lokal, enär verksamheten bör kunna försiggå i slakteriets svalhall eller annat utrymme, som finnes lämpligt och av medicinalstyrelsen godkännes för ändamålet. För att förebygga, att kött som sålunda för besiktning föres till offentligt slakthus eller kontrollslakteri, sammanblandas eller förväxlas med kött, som uppslaktats vid inrättningen, kan emellertid behöva uppsättas någon avstängningsanordning av enkel beskaffenhet, såsom en nätvägg eller dylikt. Åtgärd kan även erfordras för att t. ex. nödslaktat kött, som efter medgivande av slakteriets innehavare införes å tid då besiktning icke äger rum, skall kunna mottagas och, avskilt för sig, förvaras i kylrum till dess besiktning kan ske.

Med hänsyn till kontrollens olikartade beskaffenhet och innebörd torde det vara nödvändigt att fortfarande på särskilda sätt utmärka kött, som blivit uppslaktat under sådan uppsikt, som äger rum vid berörda anläggningar, och kött som först i uppslaktat skick blivit förelagt till besiktning. Då kontrollen av sistnämnda kött kommer att helt överensstämja med den som sker vid besiktningsbyråerna, synes det därvid godkända köttet böra åsättas stämplar med samma utseende som de vid byråerna använda.

Den nu föreliggande möjligheten att två eller flera kommuner förena sig om gemensamma besiktningsanordningar eller att visst område anlitar besiktningsanordningarna inom annan eller andra kommuner synes böra bibehållas. I detta sammanhang må framhållas, att sammanslagningen av mindre kommuner till större enheter, vilken i enlighet med statsmakternas nyligen fattade beslut torde kunna förväntas inom en nära framtid, bör komma att avsevärt underlätta en rationell lösning av frågan om anslutning till redan befintliga besiktningsställen ävensom anordnande av nya sådana.

Förläggandet av besiktning till annan kommun torde i regel endast ha föranlett en förbättring av de ekonomiska betingelserna för den byrå, vars tillförsel sålunda ökats, och svårighet torde därför sällan ha förelegat att från kommun eller samhälle, som inrättat byrån, få medgivande till åtgärden. Även efter det köttbesiktningstvånget blivit obligatoriskt torde, såsom hittills skett, vid köttbesiktningsbyrå böra till besiktning mottagas kött, som blivit uppslaktat eller är avsett för konsumtion inom annan kommun än den, varest besiktningsbyrån är belägen.

Om en kommun kan erhålla befrielse från skyldighet att vidtaga egna besiktningsanordningar på den grund att de inom annan kommun tillgängliga anses kunna tillgodose behovet även för den förstnämnda kommunen, bör det anses skäligt att, i den mån inflytande besiktningsavgifter ej täcka utgifterna för byrån, denna kommun också får bidra till kostnaderna för besiktningsanordningarna. I fråga om redan befintliga byråer bör dock denna skyldighet icke innebära förpliktelse att inlösa andel i byrån utan endast att bidra till skälig hyreskostnad och annan driftskostnad, som

ej kan täckas med besiktningsavgifterna. Kan överenskommelse ej träffas om bidragsvillkoren, bör det ankomma på vederbörande länsstyrelse att på framställning fastställa hur kostnaderna skola fördelas. Till grund för länsstyrelsens beslut om vardera kommunens delaktighet synes skäligen främst böra läggas folkmängdens storlek inom de områden, som betjänas av byrån.

Av det sagda framgår, att kommittén ej funnit lämpligt föreslå att kommuner, vilka anses böra lösa sin köttkontroll medelst gemensam byrå, skola nödgas för detta ändamål bilda kommunalförbund. Denna organisationsform synes nämligen onödigt tyngande i förevarande fall. Skötseln av byrån torde kunna handhavas av den kommun, som inrättat densamma. Fråga om utdebitering av bidrag till driftskostnaderna uppkommer givetvis endast om de under ett år uppburna besiktningsavgifterna icke förslå till bestridande av omkostnaderna för året.

I den mån behovet av nya besiktningsmöjligheter icke blir tillgodosett genom det ökade anlitaandet av slakteriinrättningar och anslutning till redan befintliga köttbesiktningsbyråer torde böra övervägas det i utredningsdirektiven omnämnda förslaget att anordna någon form av ambulatorisk köttkontroll. Otvivelaktigt torde det stundom vara mera praktiskt, att besiktningsveterinären reser till den ort där köttet förvaras än att köttet forslas till veterinärens stationeringsort eller till annorstädes belägen besiktningsplats. En första förutsättning för en besiktningsorganisation, grundad på skyldighet för tjänsteveterinär att verkställa besiktning på skilda ställen inom sitt verksamhetsområde, måste emellertid vara, att därigenom icke ställas för stora krav på veterinärväsendet. Den ännu förekommande förhållandevis ringa försäljningen av obesiktigt kött torde nämligen icke kunna motivera en ökning av antalet tjänsteveterinärer. Vidare torde det vara självfallet, att för besiktningsförrättning måste finnas tillgång till lämplig lokal. Detta erfordras bl. a. för att kött, som icke befinnes tjänligt till människoföda, skall kunna tagas i beslag och oskadliggöras under besiktningsveterinärens kontroll eller underkastas sådan behandling att det blir användbart. Även för den mikroskopiska undersökningen av svinkött med avseende å trikiner fordras tillgång till lämpligt arbetsutrymme och teknisk utrustning. De nu anförda synpunkterna torde leda till slutsatsen, att ett införande av skyldighet för tjänsteveterinär att på kallelse av köttägare inställa sig och besiktiga kött varhelst detta förvaras icke kan vara tillrådligt.

Däremot synes vid sidan av den nuvarande besiktningsorganisationen böra prövas en kontrollverksamhet förlagd till besiktningsställen av mindre permanent beskaffenhet än de nuvarande köttbesiktningsbyråerna. Särskilt sedan köttbesiktningstvånget blivit allmänt gällande torde bland idkare av slakteri- och charkuterirörelse komma att framträda en önskan att medverka till köttbesiktningsens lokala organiserande, vilken kan väntas taga sig uttryck i villighet att upplåta utrymme för besiktningsverksamheten. Den därigenom uppkommande möjligheten att utbygga besiktningsorganisationen

synes böra tagas tillvara. För besiktningsinrättning, som sålunda skulle kunna upprättas under ekonomisk medverkan av rörelseidkare och inrymmas i denne tillhörig lokal, har kommittén ansett lämpligen kunna användas benämningen *köttbesiktningsstation*. Sådant besiktningsställe bör kunna nedläggas, när rörelseidkaren icke längre vill underkasta sig de med dess upprätthållande förbundna villkoren. Det utrymme som avses skola användas för besiktningsverksamheten bör vara av medicinalstyrelsen godkänt för ändamålet. I likhet med vad som enligt kommitténs förslag skulle gälla för övriga besiktningsställen bör köttbesiktningsstation stå öppen för envar köttägare som önskar dit införa kött för besiktning. Därigenom beredes bland annat en lämplig utväg att underlätta besiktningen av hemslacht, vare sig den sker till avsalu eller för eget behov.

Verksamheten vid köttbesiktningsstation bör kunna organiseras och bekostas på i huvudsak följande sätt. Besiktningsveterinär anställs och avlönas av vederbörande kommun i den ordning som nu är föreskriven. Veterinären har att å vissa på förhand bestämda tider inställa sig å besiktningsstationen och utföra köttbesiktning. Jämväl erforderlig mikroskopisk undersökning bör utföras av veterinären, om verksamheten icke blir av så stor omfattning, att särskild mikroskopist behöver anställas av kommunen. Köttägare erlägger till kommunen besiktningsavgift enligt fastställd taxa. Denna bör, därest inom kommunen även finnes köttbesiktningsbyrå, vara densamma som för byrån. Med hänsyn till fördelarna för vederbörande rörelseidkare av att få besiktningen förlagd till sina egna lokaler synes det vara skäligt, att denne ensam bestrider veterinärens resekostnader. Däremot böra kostnaderna för anskaffande av mikroskop och annan laboratorieutrustning åvila kommunen. Tillsyn över ordning och hygien i besiktningsstationen bör utövas av besiktningsveterinären.

Köttbesiktningsstation bör kunna inrättas, när rörelseidkare gör framställning därom hos kommunen och därvid förbinder sig att tillhandahålla erforderlig lokal och ansvara för de kostnader som enligt vad nyss sagts skulle ankomma på honom. Därest lokalen godkännes av medicinalstyrelsen, synes kommunen icke böra få vägra att upprätta besiktningsstationen, såvida denna icke kan anses uppenbart onödig eller anställande av besiktningsveterinär skulle vålla kommunen avsevärd kostnad utöver vad som kan täckas med avgifterna för besiktningen.

Inrättande av köttbesiktningsstation torde i vissa fall kunna framstå som en för kommunen förmånlig lösning av frågan om vidtagande av besiktningsanordningar. Hinder bör därför icke föreligga att mellan kommun och slakteriidkare träffas avtal om att hos denne skall inrättas köttbesiktningsstation på andra villkor i ekonomiskt hänseende än som angivits i det föregående, såsom att kommunen skall bidra till lokalkostnaderna eller betala resekostnad för veterinären. Innebär emellertid uppgörelsen närmast ett hyresavtal och har kommunen att ensam svara för kostnaderna för besiktningsverksamhetens bedrivande, bör besiktningsinrättningen anses som en

köttbesiktningsbyrå, inrymd i hyrd lokal, och icke som en köttbesiktningsstation.

I detta sammanhang synes den i 64 § 4 mom. 3. civila avlöningsreglementet den 4 januari 1939 intagna bestämmelsen — enligt vilken distriktsveterinär, om han därtill av medicinalstyrelsen förordnas, är skyldig att mot av styrelsen godkänd ersättning bestrida veterinärbefattning vid kommunal köttbesiktningsbyrå, belägen inom veterinärens distrikt vid eller i närheten av veterinärens station — böra undergå sådan ändring, att distriktsveterinär förklaras vara skyldig att efter förordnande och mot ersättning som nyss sagts åtaga sig uppdrag som besiktningsveterinär vid köttbesiktningsbyrå och köttbesiktningsstation inom sitt distrikt.

Då en slakteriidkare enligt vad nu anförts skulle kunna få köttkontroll förlagd till egen lokal, torde det ligga nära till hands att ifrågasätta, om det ej vore lämpligare att hela hans rörelse i så fall ställdes under offentlig kontroll och därigenom bleve ett kontrollslakteri. Emellertid skulle detta ställa betydligt ökade krav på tillsyn över verksamheten bl. a. med hänsyn till de nu för kontrollslakterier gällande föreskrifterna, att djuren skola undersökas före nedslaktningen och att besiktningsveterinären skall personligen närvara under uppslaktningen. Då en sådan kontroll över nu ifrågasvarande, i allmänhet mindre slakterier dels skulle kräva en utökning av veterinärkåren och dels icke kunna åstadkommas för rimlig kostnad i förhållande till verksamhetens omfattning, torde det vara nödvändigt att nöja sig med endast en köttkontroll, vilken skulle bli likartad med den som eljest äger rum vid besiktningsbyrå. Det bör emellertid bemärkas att det, i varje fall för kött som uppslaktas vid besiktningsstationen, icke möter någon svårighet att förbinda besiktningsstämningen med organtvång.

För orter där behovet av besiktningsanordningar icke kan tillgodoses på något av de sätt, som angivits i det föregående, torde annan utväg ej återstå än att kommunen inrättar en eller flera besiktningsbyråer. Med hänsyn till den förut berörda alltmer ökade anslutningen till slakteriföreningarna och i betraktande av de erfarenheter som vunnits i fråga om anlitage av hittills befintliga besiktningsbyråer torde nyinrättade sådana i regel kunna göras tämligen enkla. Ofta torde besiktningen kunna inrymmas i lämplig lokal som kan av kommunen förhyras. En annan utväg, som med fördel anlitas på ett flertal platser, är att bereda utrymme för besiktningsverksamheten i samband med byggnadsföretag för annat kommunalt ändamål.

Efter framställning av kommittén har medicinalstyrelsen i augusti 1946 låtit utarbeta standardritningar samt kostnadsberäkningar för två olika typer av köttbesiktningsbyråer, utförda enligt vissa minimikrav som enligt styrelsens mening borde uppställas. Den ena typen avser en mindre byrå lämplig att inrättas på sådana platser, där besiktningsfrekvensen kan väntas bli ringa men där avstånden till andra byråer äro så stora att besiktningsställe måste inrättas. Byrån borde enligt styrelsens mening bestå av besiktningshall

och ett mindre rum för veterinären. Det har förutsatts att göromålen som mikroskopist kunde handhavas av veterinären. Särskilt rum för beslag av kött i avvaktan på bakteriologisk undersökning har ej ansetts behövas. Saltning av kött har beräknats kunna ske i besiktningshallen eller utföras under besiktningsveterinärens kontroll hos någon charkuteriidkare på platsen, ett förfaringssätt som enligt styrelsens uppgift redan praktiseras på ett flertal platser. Kostnaderna för en sådan byrå, utförd som en fristående byggnad, ha beräknats till 10 000 kronor. — Den andra av medicinalstyrelsen förordade typen av besiktningsbyrå avses för platser, där en större besiktningsverksamhet kan förväntas. Byrån skulle omfatta besiktningshall, veterinärrum samt rum för mikroskopist. Hallen bör enligt förslaget vara försedd med glidbanor för köttet. Vidare har ansetts böra inrättas ett mindre kylrum för beslaget kött samt tvättrum med WC. Denna byrå har beräknats kunna uppföras såsom fristående byggnad för 17 000 kronor. Utöver vad nu angivits skulle uppkomma kostnader för trikinmikroskop och annan laboratorieutrustning.

Att verkställa någon beräkning av de totala kostnaderna för nya köttbesiktningsbyråer torde för närvarande knappast låta sig göra. Länsveterinärerna ha, såsom framgår av förut lämnad redogörelse, uppskattat behovet av nya besiktningsställen till 80 eller eventuellt 97. Enligt länsveterinärernas åsikt skulle på 20—25 platser besiktningen kunna förläggas i anslutning till befintlig rörelse inom slakteribranschen. Åtminstone vad beträffar några län torde emellertid det sålunda uppskattade antalet behöfliga nya besiktningsbyråer kunna reduceras. I vilken utsträckning behovet skall kunna utan anläggningskostnader för kommunerna fyllas medelst köttbesiktningsstationer kan ej med säkerhet förutsägas. Då emellertid denna utväg att lösa besiktningsfrågan bör ställa sig fördelaktig för såväl kommunerna som slakteriidkarna, synes man kunna räkna med att kommunerna i viss utsträckning skola söka begagna sig av möjligheten. Med hänsyn till de även påvisade utvägarna att förlägga besiktningen till förhyrd lokal eller att eljest förenkla anordningarna synas i varje fall kostnaderna för inrättande av nya besiktningslokaler icke böra avskräcka från ett positivt ställningstagande till frågan om ett allmänt köttbesiktningsväg.

Då från vissa håll gjorts sådana uttalanden som att nya köttbesiktningsbyråer bleve en dålig affär och att byråernas ekonomi borde stabiliseras genom statssubvention eller avgifter från kommunerna, har kommittén funnit anledning understryka, att å köttbesiktningsverksamheten icke torde få anläggas rent affärsmässiga synpunkter. Givetvis är det önskvärt, att kommunerna skola kunna organisera verksamheten på sådant sätt, att inflytande besiktningsavgifter enligt fastställd taxa täcka kostnaderna. Men då köttkontrollen bör anses som en allmän hälsovårdsangelägenhet, som det åligger kommunerna att tillgodose, bör det icke betraktas som anmärkningsvärt, att denna verksamhet på vissa håll icke kan bekostas enbart med be-

siktningssavgifterna och att därför kommunala medel i mindre utsträckning måste tagas i anspråk.

Slutligen må påpekas, att det av kommittén föreslagna obligatoriska förläggandet av köttbesiktning till bl. a. kontrollslakterier torde möjliggöra avveckling av ett flertal nu befintliga köttbesiktningssbyråer, belägna å orter där sådana slakterier finnas.

Enligt kommitténs mening skulle genomförandet av ett obligatoriskt köttbesiktningstvång på sätt nu förordats icke behöva föranleda någon ökning av veterinärkåren.

D. Statsbidrag till inrättande av besiktningssbyrå.

Det torde icke vara uteslutet, att kostnaderna för anordnande av köttkontroll stundom kunna ställa sig betungande för kommunen, särskilt om denna är vidsträckt och glest befolkad samt annan möjlighet att tillgodose besiktningssbehovet ej föreligger än att inrätta ny köttbesiktningssbyrå. Det torde därför få anses erforderligt, att anordnandet av besiktningssbyrå i vissa fall underlättas genom statens medverkan. Därigenom bör även köttkontrollens utbredning komma att befordras, i det att antalet dispenser från köttbesiktningstvång kan nedbringas.

Kommittén vill följaktligen föreslå, att möjlighet beredes kommun, som med hänsyn till sina ekonomiska förhållanden kan anses vara i behov därav, att erhålla statsbidrag till uppförande och utrustande av ny köttbesiktningssbyrå. Frågan om statsbidrag bör efter framställning i varje särskilt fall prövas av Kungl. Maj:t. Vad beträffar statsbidragets storlek har kommittén ansett ett bidrag motsvarande högst 60 procent av kostnaden kunna anses skäligt.

Det synes kommittén önskvärt, att bestämmelserna om statsbidrag kunna träda i kraft från och med den 1 juli 1947.

KAPITEL III.

Frågan om ordningsföreskrifter för slakterirörelsen.

I hälsovårdsstadgan den 19 juni 1919 finnas vissa bestämmelser avsedda att förebygga försäljning och användning inom charkuterirörelse av kött, som kan anses skadligt att förtära eller eljest otjänligt till människoföda. Vidare meddelas i stadgan allmänna föreskrifter bland annat om beskaffenheten av lägenhet, däri kött och köttvaror förvaras, beredas eller försäljas. Enligt 11 § må sådan lägenhet i stad icke tagas i bruk förrän hälsovårdsnämnden lämnat sitt tillstånd därtill. För kött och köttvaror gälla därjämte föreskrifterna i hälsovårdsstadgan rörande födoämnen i allmänhet. Härutöver ha flertalet städer och åtskilliga andra större samhällen antagit särskilda bestämmelser för livsmedelshanteringen, vanligen benämnda matvarustadgor. Även för landskommunerna ha i vissa län fastställts särskilda ordningsstadgor för bedrivande av slakteri- och charkuterirörelse. Stundom har däri intagits förbud mot rörelsens påbörjande med mindre anmälan gjorts till hälsovårdsnämnden och denna godkänt lokalerna. Kontrollen över efterlevnaden av hälsovårdsstadgan och de med stöd av denna utfärdade ordningsstadgorna åligger i första hand hälsovårdsnämnderna jämte polismyndigheterna. I landskommun, där hälsovårdsnämnd ej finnes, har kommunalnämnden att fullgöra motsvarande uppgift. I städerna finnas särskilda hälsovårdstillsyningsmän. Jämväl länsveterinärerna och förste provinsialläkarna ha att öva tillsyn över kontrollen av födoämnen och över lokaler, däri sådana tillverkas eller förvaras.

Genom kungörelse den 18 november 1938 ha meddelats bestämmelser om kringföringshandel med kött och charkuterivaror.

Offentliga slakthus, kontrollslakterier, köttbesiktningsbyråer och kontrollcharkuterier stå under offentlig kontroll och för dem erforderliga anläggningar skola vara godkända av medicinalstyrelsen. Till främjande av ordning, snygghet, renlighet och sundhet vid dessa inrättningar har medicinalstyrelsen genom kungörelse den 27 april 1944 meddelat särskilda ordningsföreskrifter, innehållande detaljerade regler om såväl slakt- som arbetshygien.

Om förutsättningarna för beviljande av slakteritillstånd har statens livsmedelskommission, senast i cirkulär nr 2085 den 15 december 1944, fastställt vissa bestämmelser. Däribland är särskilt att märka en bestämmelse att för erhållande av s. k. A-tillstånd erfordras, att slakteriidkaren förfogar

över ett med kylaggregat utrustat kylrum för förvaring av kött eller ock att inom slakterilokalen finnes bland annat en med fläkt inredd svalhall för avsvälning av slaktade djurkroppar. För tillståndets beviljande erfordras intyg av läns- eller distriktsveterinär om lämpligheten av lokaler och utrustning.

I skilda sammanhang har frågan om införande av ytterligare eller mera enhetliga ordningsbestämmelser för slakterirörelsen varit föremål för uppmärksamhet. I betänkande den 4 juli 1941 (SOU 1941:22) framlade *livsmedelslagstiftningssakkunniga* förslag till en ny livsmedelslagstiftning. Huvuddragen därav skulle innefattas i en livsmedelsstadga. I förslaget därtill upptogos bl. a. bestämmelser rörande inrättande av lägenhet för livsmedels tillverkning eller beredning till avsalu eller ock för försäljning och förvaring för avsalu av kött och charkuterivaror, om hygieniska föreskrifter för personer, som hanterade sådana varor, om köttvarors beredning, sammansättning och beteckning m. m. och om kringföringshandel med kött och charkuterivaror. Dessa föreskrifter avsågos skola gälla för såväl städer som landsbygd. Förslag framlades vidare till en normalmatvarustadga, avsedd att tjäna till mönster för hälsovårdsnämnderna vid utarbetande av de mera detaljerade bestämmelser i hygieniskt avseende, som för städer och andra större orter alltjämt ansåges erforderliga utöver föreskrifterna i livsmedelsstadgan. I nämnda förslag till normalmatvarustadga upptogos, utöver åtskilliga allmänna ordningsbestämmelser, särskilda föreskrifter för bland annat slakterier, och lokaler för beredning av kött och charkuterivaror samt om handel med födoämnen å allmän saluplats.

I motioner till 1946 års riksdag (I: 78 av *herr von Heland* m. fl. och II: 177 av *herr Carlsson i Bakeröd* m. fl.) hemställdes, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla om skyndsam utredning angående införande av enhetliga ordningsföreskrifter vid slakterierna i samband med obligatoriskt köttbesiktningstvång. Inledningsvis påpekade motionärerna, att några för hela landet gällande föreskrifter liknande de i mejeristadgan intagna icke förefunnes för slakterirörelsen. Det vore emellertid önskligt, att enhetliga ordningsföreskrifter kunde tillämpas vid alla slakterier och således även för de mindre företag, vilka närmast vore underställda hälsovårdsnämndernas kontroll. Vissa minimikrav borde uppställas i byggnadshänseende och beträffande slakteriteknisk utrustning. Ordningsföreskrifternas införande borde anknytas till ett obligatoriskt köttbesiktningstvång.

I ett till riksdagens jordbruksutskott avgivet utlåtande över motionerna tillstyrkte *medicinalstyrelsen* sådan utredning som i dessa föreslagits. Styrelsen betecknade det såsom välbekant, att verksamheten i mindre slakterier mångenstädes fortfarande bedreves under former, som i hygieniskt avseende vore otillfredsställande. En väsentlig förbättring i berörda avseende hade dock kommit till stånd genom länsveterinärernas inspektioner och livsmedelskommissionens föreskrifter att varje utövare av slakteriyrket för att

erhålla slakteritillstånd måste förfoga över viss utrustning i sina lokaler. Styrelsen delade motionärernas uppfattning att en slakteristadga borde komma till stånd. Tidpunkten för införande av enhetliga föreskrifter för den privata slakterirörelsen borde lämpligen sammanfalla med den då ett obligatoriskt köttbesiktningstväng inträdde.

Jordbruksutskottet, som fann det böra övervägas, huruvida icke mera enhetliga ordningsföreskrifter i ämnet borde utfärdas, förutsatte att spörsmålet komme att upptagas till behandling av 1946 års köttbesiktningskommitté, varför utskottet hemställde, att motionerna icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd. *Riksdagen* beslöt i enlighet härmed.

Kommittén anser sig med stöd av vunnit erfarenhet av nu rådande förhållanden inom slakterirörelsen, däri jämväl inbegripen verksamhet för tillverkning av charkuterivaror, kunna bekräfta, att förbättringar i hygieniskt avseende på många håll äro önskvärda. Särskilt gäller detta beträffande sådana, i allmänhet mindre företag, för vilka ordningsföreskrifter hittills saknats och över vilka hälsovårdsnämnderna av olika skäl endast kunnat utöva en bristfällig kontroll. Då det väl torde få förutsättas, att tillsynen över dessa företag alltjämt bör i första hand ankomma på hälsovårdsnämnderna, skulle otvivelaktigt mera detaljerade föreskrifter såväl om byggnadernas beskaffenhet och lokalernas inredning och utrustning som beträffande arbetshygienen komma att utgöra ett verksamt stöd för nämnderna, när det gäller att undanröja missförhållanden eller få behövliga förbättringar till stånd. Beaktansvärd synes vara den förut nämnda föreskriften i vissa för landskommuner gällande ordningsstadgor, att lokalerna skola vara godkända av hälsovårdsnämnden innan de få tagas i bruk. Därigenom har för landsbygden införts samma ordning som enligt hälsovårdsstadgan gäller för stad.

Emellertid synes även böra övervägas om icke de krav på kylrum eller, i vissa fall, svalhall jämte veterinärbesiktning av lokaler och utrustning, vilka enligt livsmedelskommissionens föreskrifter utgjort förutsättning för erhållande av slakteritillstånd, borde bibehållas även efter det den av kris-tiden betingade regleringen av kötthandeln upphört. Därigenom skulle kunna ernås, att hädanefter tillkommande nya slakteriföretag uppfylla de minimi-anspråk på lokaler och utrustning, som under de senaste åren varit gällande.

I detta sammanhang må jämväl beröras vissa bestämmelser, som i Danmark gälla för privata slakterier. Enligt den danska lagen om köttkontroll den 14 april 1932 får slakt icke äga rum annorstädes än i offentliga slakthus och i godkända privata slakterier (f. n. omkring 1 200). Undantag härifrån göres endast i fråga om nödslakt. Godkännande av privat slakteri skall inhämtas från den lokala sundhetskommisionen (hälsovårdsnämnden) och veterinärinspektören (närmast motsvarande länsveterinären). När ett nytt

slakteri skall uppföras, kräves i allmänhet att ritning och beskrivning inlämnas till nämnda myndigheter för godkännande. En kort vägledning för inrättande av privata slakterier har utarbetats. Sedan inrättningen godkänts är densamma underkastad särskilda ordningsföreskrifter och står under fortlöpande kontroll av sundhetskommisionen och veterinärspektören.

I anslutning till det nu anförda vill kommittén som sin mening uttala, att det förslag till ny livsmedelslagstiftning som framlades av livsmedelslagstiftningssakkunniga bör, i vad det avser slakterirörelsen, med det snaraste och möjligen med viss skärpning läggas till grund för en lagstiftning, innefattande minimikrav på lokaler och utrustning för dylik rörelse jämte vissa ordningsföreskrifter ävensom bestämmelser om uppsikten över dessas efterlevnad. Till frågan huruvida nämnda bestämmelser lämpligen böra upptagas i en särskild slakteristadga eller kunna inflyta i en livsmedelsstadga med större räckvidd, har kommittén ansett sig icke böra taga ställning. Då livsmedelslagstiftningssakkunnigas förslag för närvarande äro föremål för överarbetning inom socialdepartementet, har kommittén icke funnit lämpligt att i förevarande avseende framlägga något utarbetat förslag.

KAPITEL IV.

Specialmotivering till författningsförslagen.**Förslaget till ändringar i lagen den 11 maj 1934 (nr 140) angående köttbesiktning och slakthus.***2 § 2 mom.*

Gällande bestämmelser om köttbesiktningstvångets tillämplighetsområde ersätts med föreskriften, att tvånget skall gälla inom hela riket, dock med möjlighet för Kungl. Maj:t att härifrån medgiva dispens.

2 § 3 mom.

Då skyldigheten att vidtaga besiktningssanordningar enligt kommitténs mening bör åvila kommunerna och ej vissa samhällsbildningar, har sådan ändring föreslagits i lagtexten, att vad däri stadgats om samhälle kommer att utgå. Vidare har i första stycket intagits föreskrift, att köttbesiktning kan för viss kommun hänvisas till offentligt slakthus.

Den nuvarande bestämmelsen i andra stycket — enligt vilken frivilligt infört köttbesiktningstvång kan återkallas om meddelade föreskrifter rörande besiktningens ordnande ej iakttagas — skulle enligt kommitténs förslag icke vidare få någon tillämpning och föreslås upphävd. I ett nytt andra stycke intagas bestämmelser om fördelning mellan kommuner av kostnaderna för gemensamma besiktningssanordningar.

3 § 1 mom.

Enär köttbesiktningstvånget enligt kommitténs förslag i princip omfattar hela riket, torde det vara uteslutet, att något område i stad, vilken avser att införa slakthustvång, kommer att, när nämnda åtgärd ifrågasättes, vara undantaget från köttbesiktningstvång. I förslaget till ny lydelse av förevarande moment har med hänsyn härtill icke medtagits den nu gällande bestämmelsen att, därest köttbesiktningstvång för stad eller det område därav, inom vilket slakthustvång är avsett att införas, icke redan är gällande, skall köttbesiktningstvång i samband med slakthustvång införas.

3 § 3 mom.

Beträffande ändring i eller upphävande av stadgande om slakthustvång har hittills hänvisats till motsvarande bestämmelser rörande frivilligt infört

köttbesiktningstvång. Då dessa bestämmelser enligt förslaget icke längre finnas kvar, göres i stället hänvisning till de därmed i sak överensstämmande föreskrifterna om förfarandet vid införande av slakthustvång, vilka återfinnas i 1 mom. första stycket.

8 §.

Den hittills förutsatta möjligheten att köttbesiktningen kan vara ställd under inseende av särskild myndighet (i stället för hälsovårdsnämnden) sammanhänger uppenbarligen med att köttbesiktningstvång kunnat införas för allenast visst samhälle. Kommittén har utgått ifrån att hälsovårdsnämnden eller styrelsen för offentligt slakthus i fortsättningen skall vara det lokala organ som handhar köttkontrollen. Vidare har kommittén funnit mera lämpligt, att länsstyrelsen än hushållningssällskapets förvaltningsutskott får till uppgift att yttra sig över förslag till besiktnings- och slakthus-taxor. Dessa synpunkter ha beaktats i lagförslaget.

Förslaget till ändringar i kungörelsen den 30 november 1934 (nr 558) om besiktning och stämpling av kött m. m. enligt lagen angående köttbesiktning och slakthus.

1 §.

I paragrafen föreslås vissa mindre ändringar betingade *dels* av att köttkontrollen hädanefter skulle antingen stå under närmaste uppsikt av hälsovårdsnämnden eller sortera under styrelsen för offentligt slakthus, *dels ock* av att köttbesiktningsstationer skulle tillkomma såsom nya besiktningsställen.

2 §.

Häri intagas bestämmelser om inrättande av köttbesiktningsstationer, om bestridande av kostnaderna för dessas verksamhet, om öppethållande samt om besiktning i offentligt slakthus av kött, som blivit uppslaktat utom inrättningen och dit införes för besiktning.

4—6 och 9 §§.

Den nuvarande begränsningen av paragrafernas tillämpningsområde till att avse besiktning vid köttbesiktningsbyrå borttages, i följd varav ifrågasvarande bestämmelser komma att gälla även vid besiktning å köttbesiktningsstation och i offentligt slakthus av kött som dit införes.

10 § 2 och 3 mom.

De nu gällande bestämmelserna om stämpling av kött, som besiktigats å köttbesiktningsbyrå, göras tillämpliga jämväl å kött besiktigat å köttbesiktningsstation och i offentligt slakthus, såvitt fråga är om dit för besiktning infört kött.

14—16 §§.

Utöver de i paragraferna förut nämnda inrättningarna upptages även köttbesiktningstation.

**Förslaget till ändringar i kungörelsen den 30 november 1934 (nr 559)
angående kontrollslakterier.**

5 §.

Till denna paragraf fogas ett 3 mom., vari intagas bestämmelser dels om skyldighet för innehavare av kontrollslakteri att genom där anställd besiktningsveterinär ombesörja besiktning och behandling jämväl av kött, som blivit uppslaktat utom inrättningen och dit införes för besiktning, dels om slakteriinnehavarens rätt till ersättning därför enligt taxa, som fastställs av Kungl. Maj:t, dels ock om tillämpning å sådan besiktning av vissa bestämmelser, som nu gälla för besiktning å köttbesiktningabyrå.

7 § 2 och 3 mom.

Den rätt som innehavare av kontrollslakteri nu har att i viss utsträckning bestämma om förfarandet med kött, som icke omedelbart godkännes till människoföda, torde böra gälla även annan köttägare. I följd härav ha föreslagits tillägg med sådan innebörd till ifrågavarande moment.

8 §.

De nu i 1 och 2 mom. intagna bestämmelserna om stämpling av kött, som besiktigas i kontrollslakteri, böra uppenbarligen endast gälla kött, härrörande från djur som uppslaktats där. Beträffande kött, som införes till kontrollslakteri för besiktning, föreslås i ett nytt 3 mom. tillämpning av samma bestämmelser som gälla för besiktning å köttbesiktningabyrå. Hänvisning göres därför till 10 § 2—4 mom. förenämnda kungörelse den 30 november 1934 (nr 558) om besiktning och stämpling av kött m. m. enligt lagen angående köttbesiktning och slakthus.

13 §.

Det nu gällande förbudet att utan tillstånd i kontrollslakteri införa eller förvara kött och köttvaror, som icke må försälgas inom område med köttbesiktningstvang, bör, för att möjliggöra den avsedda utsträckningen av besiktningens verksamheten, modifieras så att införande och förvaring för besiktning och i samband därmed stående behandling utan vidare bliva tillåtna, men att införande och förvaring eljest icke får ske.

16 §.

Klagorätt över besiktningsmans åtgärd eller beslut medges även annan köttägare än slakteriets innehavare.

Särskilt yttrande av herr Karlsson.

Ett utsträckande av köttbesiktningstvånget att omfatta hela landet, med möjlighet för de orter, där köttbesiktningstvång på grund av stora avstånd och besvärliga transportförhållanden svårigen kan genomföras, att erhålla befrielse härifrån, är av skäl som i detta betänkande anförts synnerligen önskvärt. Den trygghetskänsla det innebär ej blott för den köpande allmänheten utan även för handeln att de köttvaror som utbjudas till försäljning ha genomgått sådan kontroll, att de kunna garanteras vara ej hälsofarliga, gör det angeläget, att obligatoriskt köttbesiktningstvång införes överallt, där detta av praktiska skäl är möjligt. Emellertid får man ej förbise, att ett sådant utsträckande av köttbesiktningstvånget inom många orter, där dylikt tvång hittills ej införts, kommer att förorsaka producenter och yrkesutövare, som behöva uppvisa sina varor för besiktning, stora olägenheter, kostnader och besvär. Dessa svårigheter föreligga ej blott i landets nordligaste delar utan äro även tillfännades i många avlägset liggande bygder i södra och mellersta Sverige.

Endast om man tillser, att möjligheterna till besiktning bli sådana, att de ej förorsaka de besiktningssökande trafikanterna alltför stora svårigheter och kostnader, kan ett allmänt köttbesiktningstvång rekommenderas. Främst gäller här att avstånden mellan besiktningstillägena ej bli för långa efter farbar vägförbindelse räknat. Långa transporter av kött till och från besiktningstilläget medföra ej blott dryg kostnad och tidsutdräkt utan innebära också sanitära olägenheter. Transport av kött medför alltid kvalitetsförsämring. Hållbarheten minskas och även annan skadlig inverkan finnes att andraga. I vårt grannland Danmark har man just för att undvika onödiga transporter av kött ordnat med besiktning vid varje enskilt slakteri, hur liten omsättning detta än har. En dylik utformning av besiktningssystemet är ej möjlig att införa i vårt vidsträckta och glest befolkade land, men man bör dock söka åstadkomma, att transporterna av kött i och för besiktning av ovannämnda skäl ej bli för långa. Önskvärt vore, att trafikant endast i undantagsfall hade längre än en mil till närmaste besiktningstilläge. Emellertid är det av kostnadsskäl knappast möjligt att inrätta besiktningstillägen till sådant antal som skulle svara mot ovannämnda avstånd. En viss gränns beträffande avståndet till närmaste besiktningstilläge måste dock fastställas, om man skall kunna gardera sig för att kött ej behöver fraktas orimligt lång vägsträcka i och för besiktning. Dispens från skyldigheten att inrätta köttbesiktningssbyrå bör ej medgivas kommun, så framt icke besikt-

ningsställe inom ett avstånd av tre mil räknat efter genaste farbara landsvägsförbindelse finnes tillgängligt för kommunens innebyggare. Endast då särskilda skäl tala härför bör detta avstånd få överskridas, och som sådana skäl må därvid åberopas gles bebyggelse och på grund därav eller av andra orsaker ringa behov av besiktning eller att avståndet till befintligt besiktningssälle endast med ett fåtal kilometer överstiger ovan angivna sträcka.

I betänkandet angives, att inom Götaland och Svealand utom Dalarna och norra Värmland torde redan nu köttbesiktningsbyrå eller kontrollslakteri i allmänhet vara att tillgå inom 3—4 mils avstånd från varje plats; endast för några få och till storleken obetydliga områden överstiger nämnda avstånd 4 mil. Detta omnämmande bör kompletteras med påpekandet, att inom ett område med tre eller fyra mils radie kan avståndet till närmaste besiktningssälle efter landsväg räknat mycket väl uppgå till fem mil eller däröver. Vid bedömandet av avståndet bör man därför räkna med den väg trafikanten faktiskt har att tillryggalägga för att komma till besiktningssället. Vidare bör framhållas, att ett besiktningssälle ej är någon permanent inrättning. Intet hindrar, att en del av nu befintliga besiktningssätten kommer att laggas ned inom den närmaste framtiden. Finnas i detta fall inga avståndsbestämmelser stipulerade, föreligger därför stor risk, att mången trafikant måste forsla sina varor oskäligt långt för att få dem besiktigade. I författningen rörande allmänt köttbesiktningstvång bör av denna anledning sådana bestämmelser införas, att ovannämnda eventualitet förhindras. I det av kommitténs majoritet framlagda författningsförslaget stadgas, att kommun, där den för kommunen erforderliga besiktningen finnes kunna utan olägenhet verkställas å annat håll, må medgivnas befrielse från skyldigheten att inrätta köttbesiktningsbyrå. Vad som här menas med »utan olägenhet» är ej närmare preciserat. Är det en, tre, fem eller sju mil? Var skall gränsen i sådant fall dragas? Den vaga formuleringen lämnar här möjlighet till en mycket subjektiv bedömning av olägenheterna, vilket kan medföra riskabla konsekvenser för besiktningssökande producenter och yrkesutövare. Till förekommande härav bör enligt undertecknads mening i § 2 mom. 3 efter första stycket inskjutas ett nytt stycke av följande lydelse:

»Vid beviljande av befrielse från nämnda skyldighet bör hänsyn tagas till avståndet till närmaste besiktningssälle. Som allmän regel bör härvid gälla, att för trafikant avståndet till närmaste besiktningssälle per landsväg räknat ej bör överstiga tre mil. Endast då särskilda skäl härför tala, såsom då gles bebyggelse eller ringa behov av besiktning föreligger eller då avståndet till befintligt besiktningssälle endast med ett fåtal kilometer överstiger nämnda sträcka, må undantag härifrån medgivnas.»

Vidare kan undertecknad ej ansluta sig till det framlagda förslaget, att kontrollslakteri utan vidare skulle vara skyldigt att verkställa besiktning av varor som trafikant i detta syftemål för till slakteriet. Att ålägga en slakteri-inrättning, som kanske är tillräckligt engagerad av uppgiften att nedslakta

av dess leverantörer införda djur, en skyldighet av ovannämnt slag, synes mig vara ett betänkligt steg. Det är nämligen ej blott veterinären vid slakteriet som får ökad arbetsbörda genom besiktningen, slakteriet måste ställa erforderlig handräckningspersonal till förfogande. Föreskriften om obligatorisk skyldighet för kontrollslakteri att verkställa besiktning inkräktar även på kommunernas lagstadgade uppgift att inom sitt område ordna med köttbesiktning. Ifall en kommun ej vill använda sig av ett kontrollslakteris tjänster då det gäller besiktning, kan kommunen på detta sätt få en konkurrerande besiktningsinrättning, som försvårar kommunens möjligheter att ordna besiktningen efter de linjer den önskar. Ordlandet av köttbesiktning är en kommunal skyldighet. Då bör kommunen i gengäld ha rätt att efter sitt eget skön utforma besiktningen med iakttagande av de bestämmelser lagen i detta fall föreskriver. All köttbesiktning bör i enlighet härmed ordnas i kommunernas regi, detta ej minst för att ge dem möjlighet att dirigera och övervaka besiktningsverksamheten. I kommitténs förslag stipuleras visserligen, att överenskommelse rörande tiden för besiktningens verkställande skall träffas mellan kommunen och kontrollslakteriet. Men det är ej endast beträffande tiden föreskrifter rörande besiktningens ordnande äro nödvändiga. Trafikanter, som föra varor till ett kontrollslakteri, äro kunder, som påtvingats slakteriet. Vid tillfällen, då stor brådska är rådande inom slakteriet, är det ej otänkbart, att behandlingen av trafikanterna influeras av detta påtvingande. Vart skall då en trafikant som med rätt eller orätt anser sig illa behandlad framföra sina klagomål? Kommunerna ha ingen bestämmanderätt eller övervakningsrätt över kontrollslakterier. Och för en enskild trafikant stöter det på stora svårigheter att framföra sina klagomål till medicinalstyrelsen eller annan högre myndighet.

Kommittén har med sitt förslag velat tillvarata de utmärkta besiktningsmöjligheter våra kontrollslakterier erbjuda. Emellertid torde detta lämpligare kunna ordnas genom frivillig överenskommelse mellan kommun och kontrollslakteri. På senare år ha de kommuner som ha möjlighet därtill vanligen förlagt sina besiktningsbyråer till kontrollslakteri. Och denna tendens kommer säkerligen att fortsätta. Man torde därför på frivillighetens väg på ett smidigare och ändamålsenligare sätt kunna ernå samma resultat som kommitténs majoritet velat säkerställa genom tvångsbestämmelser.

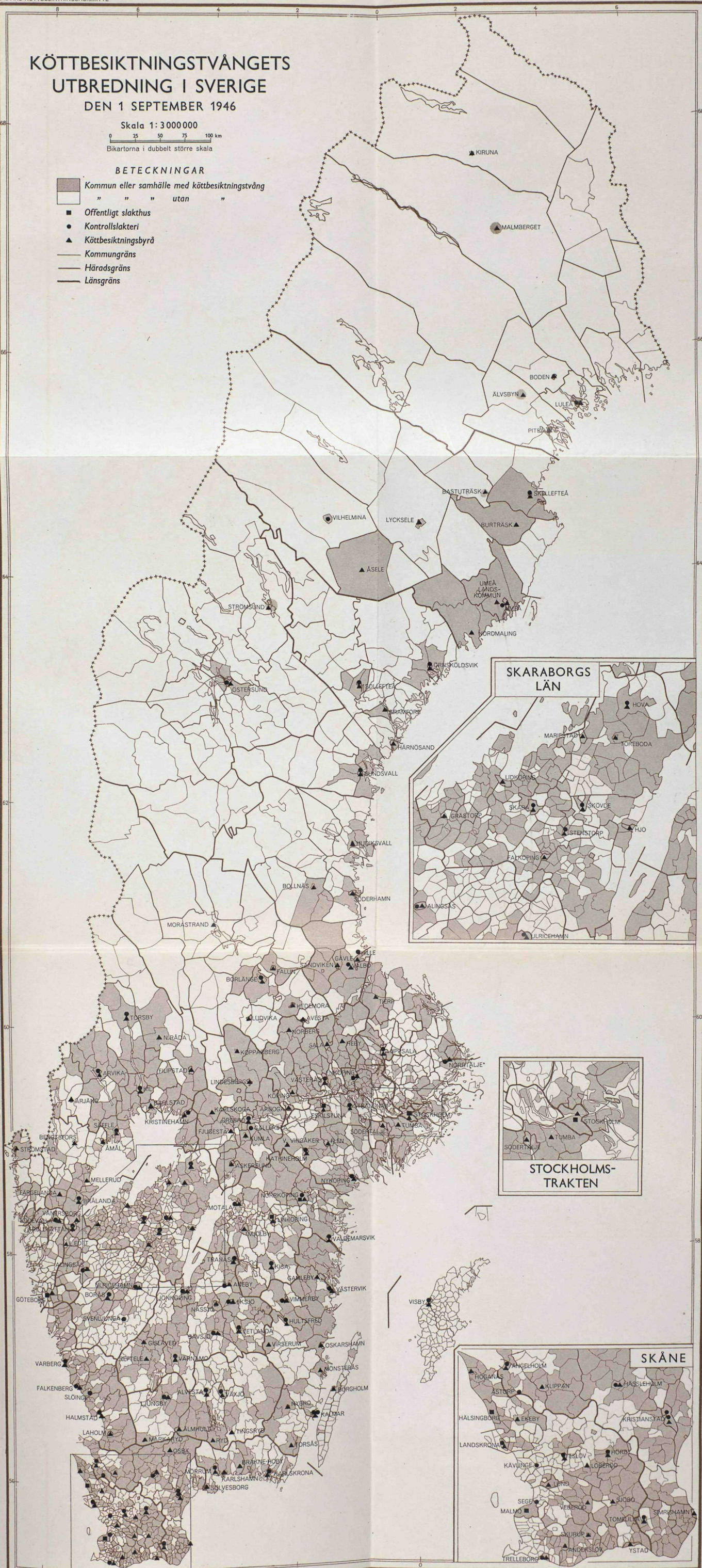
DEN 1 SEPTEMBER 1946

Skala 1:3 000 000

0 25 50 75 100 km

BETECKNINGAR

■ Offentligt slakthus
● Kontrollslakteri
▲ Köttbesiktningsbyrå
— Kommungräns
— Häradsgräns
— Länsgräns

THE UNIVERSITY OF CHICAGO
LIBRARY

RECEIVED

APR 10 1964

EN UTÖRKAD KÖTTKONTROLL

M. M.

1964/1965

1964 THE UNIVERSITY OF CHICAGO

57. Betänkande angående vissa organisations-, utbildnings- och tjänstgöringsfrågor vid domstolarna. Norstedt. 330 s. **Ju.**
58. Betänkande rörande utbyggnad av civila flygplatser m. m. Idun. 153 s. 1 karta. **K.**
59. Betänkande med förslag angående hemvärnet. Beckman. 157 s. 1 bil. **Fö.**
60. Betänkande med förslag till lag om skydd mot ohälsa och olycksfall i arbete m. m. Almqvist & Wiksell, Uppsala. 867 s. **S.**
61. Riktlinjer för den framtida jordbrukspolitiken. Del 3. Bilagor Idun. 149 s. **Jo.**
62. Betänkande med förslag till lag om tryggande av byggnadsarbetarens lönefordran m. m. Norstedt. iv, 229 s. **Ju.**
63. Betänkande med förslag till lag om virkesmätning m. m. Marcus. iv, 128 s. **Jo.**
64. Betänkande med förslag till ny lagstiftning om uppsikt å jordbruk. Beckman. 160 s. **Jo.**
65. Kommitténs för partiellt arbetsföra betänkanden. Bilaga 2. Arbetsterapi, ett led i sjukvården. Statens Reproduktionsanstalt. 54 s. **S.**
66. Betänkande angående reglering av anställningsförhållandena för viss civil personal inom statsförvaltningen. Del. 1. Marcus. 138 s. **Fi.**
67. Betänkande med utredning och förslag angående löneställningen för viss statsanställd sjukvårds- och ekonomipersonal m. m. V. Pettersson. 223 s. **Fi.**
68. Betänkande och förslag angående det fria och frivilliga folkbildningsarbetet. Del. 1. Beckman. 254 s. **E.**
69. Förvaltningsförbandet. Förberedande utredning angående reglering av förbandet hos förvaltningsmyndigheter i ärenden rörande enskild rätt och därmed sammanhängande frågor. Av N. Herlitz. Marcus. 221 s. **Ju.**
70. Utredningen om föreningsjordbruk. Betänkande med förslag till lag om sambruksföreningar. V. Pettersson. 198 s. **Jo.**
71. Betänkande om deltidsarbete i allmän tjänst m. m. Marcus. 199 s. **Fi.**
72. 1940 års skolutrednings betänkanden och utredning.

- gar. 7. Radio och film i skolundervisningen. Idun. 64 s. **E.**
73. Utlåtande rörande metoder och materiel vid skogsbrandsläckning. Marcus. 142 s. **K.**
74. Betänkande angående socialvetenskapernas ställning vid universitetet och högskolor m. m. Hæggeström. 180 s. **E.**
75. Betänkande och förslag angående förhållandet mellan befäl och meniga inom krigsmakten m. m. Beckman. 301 s. **Fö.**
76. De medicinska högskolornas organisationskommitté. 1. Organisatoriska åtgärder till främjande av medicinsk forskning. Idun. (2) 235 s. **E.**
77. Naturvetenskapliga forskningskommittén. 2. Förslag till reformer rörande doktorsavhandlingar och annan publiceringsverksamhet inom naturvetenskaperna. Den marinbiologiska forskningen. Utbildningen av laboratoriebiträden. Idun. 114 s. **E.**
78. Jordbruksbefolkningens möjligheter till sysselsättning utom jordbruket. Av S. Grundström. Idun. 192 s. **Jo.**
79. 1945 års statsskatteberedning. Betänkande med förslag till omläggning av den direkta statsbeskattningen samt angående kvarlåtenskapsskatt m. m. Beckman. 456 s. **Fi.**
80. Utredning angående vissa lägenhetsupplåtelser å kronomark i Norrlands fjälltrakter. Marcus. 87 s. **Jo.**
81. 1945 års universitetsberedning. 2. Akademiska lärarbefattningar samt anslag till den vetenskapliga utbildningen m. m. Beckman. 202 s. **E.**
82. Betänkande med förslag angående kommunernas bidrag till folkpensionskostnaderna. Idun. 95 s. **S.**
83. Betänkande med förslag till strafflagstiftning för krigsmakten. Norstedt. 268 s. **Ju.**
84. Betänkande angående vissa åtgärder till förbättrande av transportförhållandena i Norrland. V. Pettersson. 200 s. **K.**
85. Betänkande med förslag till en utökad köttkontroll m. m. Idun. 71 s. 1 karta. **Jo.**

Anm. Om särskild tryckort ej anges, är tryckorten Stockholm. Bokstäverna med fetstil utgöra begynnelsebokstäverna till det departement, under vilket utredningen avgivits, t. ex. **E.** = ecklesiastikdepartementet, **Jo.** = jordbruksdepartementet. Enligt kungörelsen den 3 febr. 1922 ang. statens offentliga utredningars yttre anordning (nr 98) utgavs utredningarna i omslag med enhetlig färg för varje departement.

Statens offentliga utredningar 1946

Systematisk förteckning

(Siffrorna inom klammer beteckna utredningarnas nummer i den kronologiska förteckningen.)

Allmän lagstiftning. Rättskipning. Fångvård.

Ärvedabalsakkunnigas förslag till föräldrabalk. [49]
Betänkande ang. vissa organisations-, utbildnings- och tjänstgöringsfrågor vid domstolarna. [57]

Statsförvaltning. Allmän statsförvaltning.

Betänkande med förslag till omorganisation av väg- och vattenbyggnadsstyrelsen m. m. [10]
1945 års lönekomitté. 1. Betänkande med förslag till statliga löneplaner m. m. [48]
Betänkande ang. reglering av anställningsförhållandena för viss civil personal inom statsförvaltningen. Del 1. [66]
Betänkande med utredning och förslag ang. löneställningen för viss statsanställd sjukvårds- och ekonomipersonal m. m. [67]
Förvaltningsförbandet. Förberedande utredning ang. reglering av förbandet hos förvaltningsmyndigheter i ärenden rörande enskild rätt och därmed sammanhängande frågor. [69]
Betänkande om deltidsarbete i allmän tjänst m. m. [71]

Kommunalförvaltning.

Statens och kommunernas finansväsen.

1943 års jordbrukstaxeringssakkunniga. Betänkande med förslag till ändrade bestämmelser i fråga om taxering

av inkomst av jordbruksfastighet samt lag om jordbruksbokföring. [29]

1944 års skattesakkunniga. 2. Betänkande ang. idrotts-sammanslutningars beskattning för inkomst. [56]
1945 års statsskatteberedning. Betänkande med förslag till omläggning av den direkta statsbeskattningen samt ang. kvarlåtenskapsskatt m. m. [79]

Politik.

Parlamentariska undersökningskommissionen ang. flykt-tingärenden och säkerhetstjänst. 1. Betänkande ang. flyktningars behandling. [36]

Nationalekonomi och socialpolitik.

Dödföddheten och tidigdödligheten i Sverige. Dess samband med nativitetssminskningen och dess förhållande vid olika former av förlösningssvård samt dess socialmedicinska och befolkningspolitiska betydelse. [2]
Betänkande om barnkostnadernas fördelning med förslag till allmänna barnbidrag m. m. [5] Bilagor. [6]
Investeringsutredningens betänkande med utredning rörande personal- och materielresurser m. m. för genomförande av ett arbetsprogram enligt av utredningen tidigare framlagt förslag. [13]
Den familjevårdande socialpolitiken. [17]
Betänkande med förslag rörande den ekonomiska försvarsberedskapens framtida organisation. [19]

(Forts. å omslagets 4:de sida)

Socialvårdskommitténs betänkande. 12. Utredning och förslag ang. moderskapsbidrag. [23] 13. Förslag ang. folkpensioneringens administrativa handhavande m. m. [37] 14. Utredning och förslag ang. ålderdomshem m. m. [52]

Kommitténs för partiellt arbetsföra betänkande. 1. Förslag till effektiviserad kurators- och arbetsförmedlingsverksamhet för partiellt arbetsföra m. m. [24] Bilaga 2. Arbetsterapi, ett led i sjukvården. [65]

Betänkande med förslag till investeringsreserv för budgetåret 1946/47 av statliga, kommunala och statsunderstödda anläggningsarbeten. [27] Bilagor. [28]

Statsmakterna och folkhushållningen under den till följd av stormaktskriget 1939 inträdda krisen. Del 6. Tiden juli 1944—juni 1945. [35]

Sakkunniga ang. arbetsförmedlingens organisation. Del 1. Den offentliga arbetsförmedlingen under krigsåren. [44] Del 2. Den offentliga arbetsförmedlingens framtida organisation. Motiv och förslag. [51]

Betänkande om befolkningspolitikens organisation m. m. [53]

Betänkande med förslag till lag om skydd mot ohälsa och olycksfall i arbete m. m. [60]

Betänkande med förslag ang. kommunernas bidrag till folkpensionskostnaderna. [82]

Hälsa- och sjukvård.

Betänkande ang. den centrala organisationen av det civila medicinal- och veterinärväsendet. [20]

Allmänt näringsväsen.

Betänkande med utredning och förslag ang. rätten till arbetstagarers uppfinningar. [21]

Fast egendom. Jordbruk med binärningar.

Betänkande ang. forsknings- och försöksverksamheten på jordbrukets område i Norrland. [16]

PM ang. utvecklingsplanering på jordbrukets område. [18]

Den svenska växtodlingens utvecklingstendenser samt dess inriktande efter kriget. [39]

Riktlinjer för den framtida jordbrukspolitiken. Del 1. [42] Del 2. [46] Del 3. Bilagor. [61]

Betänkande med förslag till åtgärder för främjande av rikhästaveln m. m. [45]

Rationalitetsvariationerna inom det svenska jordbruket. [47]

Betänkande med förslag till ny lagstiftning om uppsikt å jordbruk. [64]

Utredningen om föreningsjordbruk. Betänkande med förslag till lag om sambruksföreningar. [70]

Jordbruksbefolkningens möjligheter till sysselsättning utom jordbruket. [78]

Utredning ang. vissa läghetsupplåtelse- å kronomark i Norrlands fjälltrakter. [80]

Betänkande med förslag till en utökad köttkontroll m. m. [85]

Vattenväsen. Skogsbruk. Bergsbruk.

Betänkande med förslag till ändrade grunder för flottningsslagsstiftningen m. m. [3]

Betänkande med förslag till skogsvårdslag m. m. [41]

Betänkande med förslag till lag om virkesmätning m. m. [63]

Utlåtande rörande metoder och materiel vid skogsbrandsläckning. [73]

Industri.

Betänkande med förslag till ordnande av kreditgivnings- och rådgivningsverksamhet för hantverk och småindustri samt bildande av företagarnämnder. [22]

Betänkande ang. hantverkets och småindustriens befrämjande. [40]

Betänkande med förslag till lag om trygghet av byggnadsarbetarens lönefordran m. m. [62]

Handel och sjöfart.

Kommunikationsväsen.

Betänkande ang. rundradion i Sverige. Dess aktuella behov och riktlinjer för dess framtida verksamhet. [1]

Betänkande med förslag till verkstadsorganisation för väg- och vattenbyggnadsväsendet. [45]

Betänkande rörande utbyggnad av civila flygplatser m. m. [58]

Betänkande ang. vissa åtgärder till förbättrande av transportförhållandena i Norrland. [84]

Bank-, kredit- och penningväsen.

Försäkringsväsen.

Betänkande ang. tjänstepensionsförsäkringens organisation. [26]

Försäkringsutredningen. Förslag till lag om försäkringsrörelse m. m. 1. Lagtext. [33] 2. Motiv. [34]

Kyrkoväsen. Undervisningsväsen. Andlig odling i övrigt.

1941 års lärarlönessakkunniga. Betänkande med förslag till boställsordning för folkskolans lärare m. m. [8]

1945 års universitetsberedning. 1. Docentinstitutionen. [9] 2. Akademiska lärarbefattningar samt anslag till den vetenskapliga utbildningen m. m. [81]

1940 års skolutrednings betänkanden och utredningar. IV. Skolpliktidens skolformer.

2. Folkskolan. A. Allmän del. [11] B. Förslag till undervisningsplaner. [15]

4. Realskolan. Praktiska linjer. [14]

VI. Skolans inre arbete. Synpunkter på fostran och undervisning. [31]

VII. Radio och film i skolutervisningen. [72]

Betänkande om tandläkarutbildningens ordnande m. m. Del 1. [12]

Socialutbildningssakkunniga. 2. Utredning och förslag rörande statsvetenskapliga examina m. m. [30]

Betänkande med förslag till förordning ang. allmänt kyrkomöte m. m. [32]

Betänkande med förslag till nyorganisation av kyrkomusikerbefattningarna m. m. Del 2. [50]

Utredning ang. reglering av den territoriella församlingsindelningen i Stockholm. [54]

Utredning rörande sexualundervisningen i högre skolor jämte förslag till handledning i sexualundervisning för lärare i högre skolor. [55]

Betänkande och förslag ang. det fria och frivilliga folkbildningsarbetet. Del 1. [68]

Betänkande ang. socialvetenskapernas ställning vid universitet och högskolor m. m. [74]

De medicinska högskolornas organisationskommitté. 1. Organisatoriska åtgärder till främjande av medicinsk forskning. [76]

Naturvetenskapliga forskningskommittén. 2. Förslag till reformer rörande doktorsavhandlingar och annan publiceringsverksamhet inom naturvetenskaperna. Den marinbiologiska forskningen. Utbildningen av laboratoriebiträden. [77]

Försvarsväsen.

Betänkande med förslag ang. uniformspliktens omfattning för viss personal vid försvarsväsendet. [4]

Betänkande och förslag rörande åtgärder för att begränsa antalet kontraktsanställt manskap inom krigsmakten. [7]

Betänkande med förslag till lag med särskilda bestämmelser om uppfinningar m. m. av betydelse för rikets försvar. [25]

Betänkande med förslag rörande officersutbildningen inom armén m. m. [38]

Betänkande med förslag ang. hemvärnet. [59]

Betänkande och förslag ang. förhållandet mellan befäl och meniga inom krigsmakten m. m. [75]

Betänkande med förslag till strafflagstiftning för krigsmakten. [83]

Utrikes ärenden. Internationell rätt.